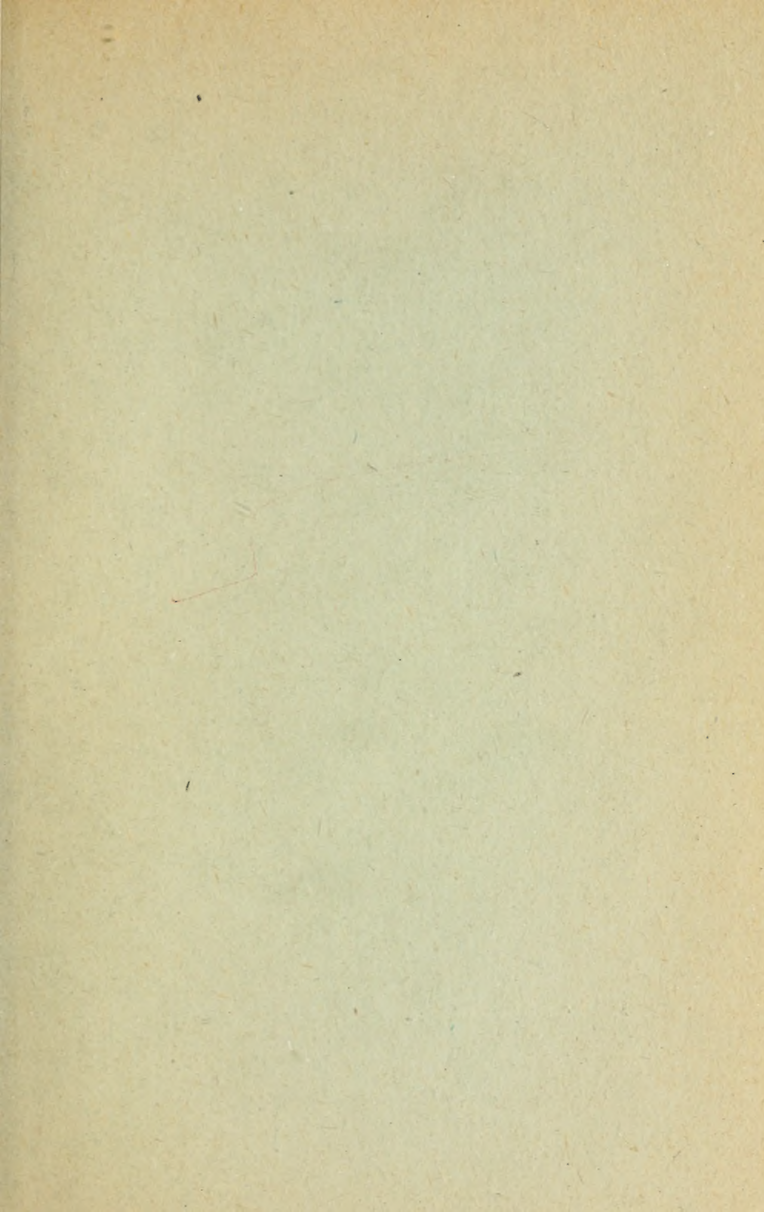

UTL AT DOWNSVIEW
D RANGE BAY SHLF POS ITEM C
39 16 01 05 04 003 1

افکار جدیده کتبخانه‌سی

حربدن صکره

ترکلری یوکسلتملی

اثر

جلال نوری

قسطنطنیه

« جمعیت » کتبخانه‌سی

۱۹۱۷

... نجی بیك　　　　۵ غروش

مطبعهٔ اورخانیه

LIBRARY
FEB 9 1968
UNIVERSITY OF TORONTO

یکی رأس تاریخ ـ یکی حیات

یکی علوم اجتماعیه ـ یکی علوم اقتصادیه

۱۹۱٤ سنه‌سنك آغستوسنده محاربهٔ عمومیه ، اولانجه شدتیله ، باشلادی . بوكا بتون اوروپا دول معظمه‌سی ، دها بر چوق دول وملل اشتراك ایتدكلری كبی ، بیطرفلردن برقاچی‌ده ، یونانستان كبی ، بوندن طوغری‌یدن طوغری‌یه متأثر اولدیلر . طولاییسیله متأثراولمیان دولت ایسه یوق ویا یوق كبیدر .

تاریخ بشریت بوقدر مهم بر وقعه و مصیبتی شمدی‌یه قدر قید ایتمه‌مشدی .

محاربهٔ عمومیه وقایع سالفه‌نك هیچ برینه بكزه‌مز . یدی‌سنه ، اوتوزسنه ، یوزسنه محاربه‌لری غوائل حاضره‌یه‌نسبتله پك‌اهمیتسزقالیر .

محاربه‌نك ختامندن صكره ، علما ومتتبعین ، عصرلرجه ، آنك تاریخنی تدقیق ایتمكله ویازمقله اوغراشه‌جقلر . وقوعات وحادثات هنوز قطعیت كسب‌ایتمدیكندن بزدها آنلرك اهمیتنی ، درجهٔ شمولنی ، نتائجنی ، تولید ایده‌جكلری انقلاباتی درك ایده‌مه‌یز .

— او ماهیلركه دریا ایچره‌در دریایی بیلمزلر —

حادثات هنوز تبلر ایتمدی . وقوعات ـ تعبیرمی عفو ایدیکز ـ مایع حالنده‌در. استقبالده کوریله‌جکدرکه بومحاربهٔ کونیه ایله تاریخده بردور قاپانیور ، دیکری آچیلیور . شایع اولان تصنیفه کوره غربی رومانك انقراضیله قرون متقدمه ، شرقی رومانك انقراضیله قرون متوسطه ، ناپوله‌ئون سلطنتنك انقراضیله قرون متأخره قاپانیور و قرون عصریه Temps Contemporains باشلیور . هر اوچ دور بر استبدادك ییقلمسی ایله نهایت بولیور :

قرون متقدمه ، رومانك جهانشمول استبداد ومطلقیتی ایله ؛

قرون متوسطه ، شرقی رومانك بوحوالی‌یه عائد اعتسافاتی ایله ؛

قرون متأخره ، اوروپایی هرج مرج ایدن ناپوله‌ئون ـ بوناپارطك مظالمی ایله .

بو عصرده انکلیز ـ روس ـ فرانسز مظـالمی ، قولونیالیزم ، عالمی قاصوب قاووریپوردی . تمنی ایدەلم که یکی رأس تاریخ ایله بو دورهٔ اعتسافات‌ده قاپانسون !

قرون متقدمه‌یی ، رومایی نوطالع اولان دیانت نصرانیه ؛

قرون متوسـطه‌یی ، شرق ایمپراطورلغنی نو طالع اولان دیانت جلیلهٔ محمدیه ؛

قرون متأخره‌یی ، ۱۷۸۹ فرانسز انقلاب عظیمنك نشرایتدیکی یکی فکرلر هدم ایتمشدر . محاربهٔ عمومیه‌ده ، وقوعات کونیه ایچنده اساسلی بر دور تشکیل ایده‌جك ؛ آندن صکره یکی بر باب تاریخ ، یکی برحیات باشلایه‌جقدر.

شوجهتی قطعیتله ، اعتماده ایلری یه سوره‌بیلیرزکه دها شمدیدن،

محاربه هنوز بیتمه‌دن قواعد ودساتیر اجتماعیه واقتصادیه دکیشیور .

علوم اقتصادیه واجتماعیه‌یه عائد کتابلر، اسکی اطلاسلر وخریطه‌لر کبی استعماله غیر صالح بر حاله کله‌جکدر ـ یاخود کلدی .

محاربه بر چوق یکی مسائل تولید ایتدی . هیچ بر مسئلهٔ اجتماعیه واقتصادیه‌یی حل ایتمدی . ذاتاً اسکی مسئله‌لری حل ایده‌میه‌ن علما ، شمدی ، برده بریبغین یکی مسائل قارشیسنده بولونه‌جقلردر.

محاربه ، سیاسی ، علمی بر چوق ذهابلری آلت اوست ایتدی . تخمیناتی یاکلش چیقاردی .

*
* *

محاربه‌دن صکره ، آکا اشتراك ایدن بتون ملتلر ودولتلر غائب ایتدکلرینی یکیدن یاپمغه چالیشه‌جقلر ، یاخود آنلری تعمیر ایله اوغراشه‌جقلر؛ سیاستلرینی، مؤسسه‌لرینی ، ذهابلرینی تصحیح ایتمك مجبوریتنده بولنه‌جقلردر.

محاربه‌نك احداث ایتدیکی یکی مسائلدن اوچی درجهٔ نهائیه‌ده مهمدر: قادین ، چوجق ، پاره . بو مسائلك اوچی‌ده ، طوغریدن طوغری‌یه ، بتون نوع بشره تعلق ایدیور .

[رەنەسانس] زماندن بری مدنیت مشترکه ، عالمك حصوله کتیردیکی ثروتك بر قسم مهمی هدر اولمش ؛ بطون وانسال مستقبله تدین ایتمشدر .

بز ترکلرك‌ده، دورهٔ فعالیتك کشادنده ، درجهٔ نهائیه‌ده چالیشمق مجبوریتمز تحقق ایده‌جکدر. اکر بزه خاص اولان اسکی عطالت دوام ایده‌جك اولورسه ، وای باشمزه کله‌جك اولانلره ! دورآتیده ترك

دها چالیشقان ، دها چالاك ، دها متفکر اولمق اضطرارنده بولنه‌جقدر .
بونك ایچون قابلیت فردیه‌مزك آرتمسی کرکدر .

محاربه‌دن اول بر فردك اجتماعی ، اقتصادی دکری (١) ایسه ،
صلحدن صکره (١٠) اولمق لازمدرکه ابتدا : یکی ضایعاتمز تلافی
ایدلسون ؛ ثانیا : ذاتاً اوروپا ایله حربدن مقدمکی فرقمز مهما امکن
آزالسون .

بو اعتبار ایله بز ترکلر ملل سائره‌دن فضله چالیشمغه عادتا محکومز .
اکر بو درجه چالیشماز ایسه‌ك حق بقا وحیاتمزی استعمال ایده‌مه‌یز .

استقبالده‌کی مبارزهٔ حیات ، حال حاضرده‌کی محاربهٔ عمومیه‌دن
اهون اولمیه‌جقدر . بو حقیقتی ایچه بیلملی ، آکلاملی ، اوکرنملی
واوکرتملی‌یز .

١٩١٤ سنه‌سنه قدر برنوع موازنهٔ سیاسیه عالمك انتظامنی محافظه
ایدیوردی . بو موازنه‌نك بوزولمسی محاربهٔ عمومیه‌یی انتاج ایتدی .
[الجزیره] معاهده‌سنك نسخی ایله بو موازنت عمومیه مختل اوله‌رق
حادثات جدیده بربرینی ولی ایدیور : فاسك تقسیمی ، بونك اوزرینه
آقدکزك انسلاب موازنتی و طرابلس غرب محاربه‌سی ؛ آنك تولید
ایتدیکی مسائل اوزرینه بالقان محاربه‌سی ؛ بو محاربه‌نك طوغوردیغی
احتراصات نتیجه‌سی اوله‌رق صربلرك شمارمه‌لری و بو کیفیتك ایچنده
بولوندیغمز حرب ولهزای عمومی وکونی‌یی انتاج ایتمسی . بو وقایع
متسلسلدر . کرفتدر . بناءً علیه استقبالده مؤرخلر محاربات عمومیه‌نك
بدایتی اولمق اوزره صربستانه آوستریا ـ مجارستانك اعلان حربنی دکل ،
[الجزیره] معاهده‌سنك معمل طوتولمسی وقعه‌سنی اتخاذ ایده‌جکلر در .

بو صارصنتدیلردن صکره بزم ، یکی بر موازنتك تقررینه قدر محافظهٔ موجودیت ایده‌بیلمککلمز ایکی شیئه متوقفدر : عسکرلکك ، آلمانواری برقطعیت ایله ، برمؤسسهٔ دائمه شکلنده رواجیاب تکامل اولمسی ؛ حتی اویقو زمانندن تصرفله ، ینه آلمانواری بر انتظام ایله چالشمه‌مز .

بو کونه قدر عاطل طوران قوای عامه‌دن استفاده ایتمه‌نك وقتی کلمشدر . بوندن صکره کچه‌جك اولان هر دقیقه‌نك بر ساعت قدر اهمیتی واردر .

ثروت عمومیه‌مز آزدر . آنك لایق اولدیغی حده چیقارلمسی ایچون زمانی حسن استخدام ایتمك واجبدر واستخلاصمز ایچون بوندن بشقه‌ده چاره یوقدر .

مساعیٔ مستقبله‌مزك مثمر اوله‌بیلمسی ایچون ، هرحالده ، آنك اصول وانتظام ، اطراد وانسجام دائره‌سنده جریان ایتمسی لازمدر . اصولنه غیر موافق بر سعیدن نتیجه دکل ، مضرت چیقار .

عضویت ملیه ، هیچ بر شیئی اوکوتمیان بر دکرمن کبی چالشماملیدر .

چینلی‌ده چالیشیور ، اوروپالی‌ده . چیندن [جنوبی آفریقا] ، یاخود [قالیفورنیا] معدنلرینه کیدوب چالیشان ـ قولی ـ لرك سعیی ، اوروپالی سعیندن درت ، بش قات آشاغی ایمش .

بزده‌ده شمندوفر اعمالات و انشاآتنده استخدام ایدیلن ایتالیان عمله‌سنك سعی بزم او طبقه‌ده‌کی یرلی ارباب مساعیمزك عملندن دها

دها چالیشقان ، دها چالاك ، دها متفكر اولمق اضطرارنده بولنه‌جقدر .
بونك ایچون قابلیت فردیه‌مزك آرتمسی كركدر .

محاربه‌دن اول بر فردك اجتماعی ، اقتصادی دكری (١) ایسه ،
صلحدن صكره (١٠) اولمق لازمدركه ابتدا : یكی ضایعاتمز تلافی
ایدلسون ؛ ثانیا : ذاتاً اوروپا ایله حربدن مقدمكی فرقمز مهما امكن
ازالسون .

بو اعتبار ایله بز تركلر ملل سائره‌دن فضله چالیشمغه عادتا محكومز .
اكر بو درجه چالیشماز ایسه‌ك حق بقا و حیاتمزی استعمال ایده‌مه‌یز .

استقبالده‌كی مبارزهٔ حیات ، حال حاضرده‌كی محاربهٔ عمومیه‌دن
اهون اولمیه‌جقدر . بو حقیقتی ایجه بیلملی ، آكلاملی ، اوكرنملی
واوكرتملی یز .

١٩١٤ سنه‌سنه قدر برنوع موازنهٔ سیاسیه عالمك انتظامنی محافظه
ایدیوردی . بو موازنه‌نك بوزولمسی محاربهٔ عمومیه‌یی انتاج ایتدی .
[الجزیره] معاهده‌سنك نسخی ایله بو موازنت عمومیه مختل اوله‌رق
حادثات جدیده بر برینی ولی ایدیور : فاسك تقسیمی ، بونك اوزرینه
آقدكزك انسلاب موازنتی و طرابلس غرب محاربه‌سی ؛ آنك تولید
ایتدیكی مسائل اوزرینه بالقان محاربه‌سی ؛ بو محاربه‌نك طوغوردیغی
احتراصات نتیجه‌سی اوله‌رق صربلرك شماره‌لری و بو كیفیتك ایچنده
بولندیغمز حرب ولهزای عمومی و كونی‌یی انتاج ایتمسی . بو وقایع
متسلسلدر . كرفتدر . بناءً علیه استقبالده مؤرخلر محاربات عمومیه‌نك
بدایتی اولمق اوزره صربستانه آوستریا - مجارستانك اعلان حربنی دكل ،
[الجزیره] معاهده‌سنك مبدا طی تولمسی وقعه‌سنی اتخاذ ایده‌جكلردر .

بو صارصنتيلردن صكره بزم ، يكى بر موازنتك تقررينه قدر محافظهٔ موجوديت ايده‌بيلمككلمز ايكى شيئه متوقفدر : عسكرلكك ، آلمانوارى برقطعيت ايله ، برمؤسسهٔ دائمه شكلنده رواجياب تكامل اولمسى ؛ حتى اويقو زماننده تصرفله ، ينه آلمانوارى بر انتظام ايله چالشمه‌مز .

بوكونه قدر عاطل طوران قواى عامه‌دن استفاده ايتمه‌نك وقتى كلمشدر . بوندن صكره لحظه‌جك اولان هر دقيقه‌نك بر ساعت قدر اهميتى واردر .

ثروت عموميه‌مز آزدر . آنك لايق اولديغى حده چيقارلماسى ايچون زمانى حسن استخدام ايتمك واجبدر واستخلاصمز ايچون بوندن بشقه‌ده چاره يوقدر .

مساعئ مستقبله‌مزك مثمر اوله‌بيلمسى ايچون ، هرحالده ، آنك اصول وانتظام ، اطراد وانسجام دائره‌سنده جريان ايتمسى لازمدر . اصولنه غير موافق بر سعيدن نتيجه دكل ، مضرت چيقار .

عضويت مليه ، هيچ بر شيئى اوكوتميان بر دكرمن كبى چالشملىدر .

چينلى‌ده چاليشيور ، اوروپالى‌ده . چيندن [جنوبى آفريقا] ، ياخود [قاليفورنيا] معدنلرينه كيدوب چاليشان ـ قولى ـ ترك سعيى ، اوروپالى سعيندن درت ، بش قات آشاغى ايمش .

بزده‌ده شمندوفر اعمالات و انشاآتنده استخدام ايديلان ايتاليان عمله‌سنك سعيى بزم او طبقه‌ده‌كى يرلى ارباب مساعيمزك عملندن دها

قیمتلیدر . دوشـونمه و چالشمه‌مزك نوعیت و کیفیتی ، حتی مقدار و کمیتی اسکیسندن دها ایی و زیاده اولملیدر .

اسکیدن دوشونمه‌مزده ، چالشمه‌مزده آز و فنا اولیوردی . اصوللرمز یالکز مناسبتسز دکل ، حتی مفقود ایدی .

قوای عامه‌دن ، منابع مختلفه‌دن پك آز استفاده اولونیوردی . بوندن بشـقه عموم ملته بر بیلغنلق ، بر یأس ، آتیدن امیدوار اولمامق حالی ساری اولمشـدی . توکل اورته‌دن قالقمش ، ذمیمت درجه‌سنه واران بر قناعت وجود بولمشدی .

مطلقیتك دوام ایتدیکی سـنه‌لرده پك اولکون ایدك . المزی قالدیرمغه توان و مجالمز یوقدی . بتون ملتجه عادتا بهمه‌حال کله‌جك برفلاکتك ساعتلری صاییلیردی . شریعت اسلامیه‌جه کفرعد ایدیلن ـ یأس ـ حالی ، ایشـته بویله‌جه ، بر علت مستولیه کبی هر فردمزه سرایت ایتمشدی . هرکیم بر ایشدن ، برتشبثدن بحث ایتسه ، زمانشناس اولانلر آنی ساده‌دللك ایله ، صـافدرونلق ایله اتهام ایتمکده تردد ایتمزلردی .

اجانبـك وطن و ملتمز اوزرینه قویدقلری حجزلر بزی مؤبداً محکوملرك حالت روحیه‌سنه القا ایتمشدی . بوشرائط آلتنده ، حقیقةً ، چالشـمق دکل ، یاشـامق بیله ممکن اوله‌میوردی . قاپیتولاسیونلر ، یبانجیلرك ویرکوجه مکلفیتلری اولمامسی ، آنلرك حمایهٔ رسمیه‌یه نائل بولونملری ، کمرك تعرفه‌سی تنظیم ایتمکده دولتمزك سربست بولونمامسی ، وطن عثمانیـده ، برابایی [بریه ، جمعی برایا = Citoyen] اجانبدن آشاغی برموقعده بولوندیرمقده ایدی . بو حالده دها یکرمی ، یکرمی

بش سنه دوام ایتسه ایدك ترکیه‌نك وضعیی عینیله جنوبی آفریقاده کائن [ترانسواآل] و [اورانژ] جمهوریتلرینککنه دونه‌جکدی. معلوم اولدیغی اوزره انکلتره‌نك [امیدبرونی] مستعمره‌سنه استیلاسیله سابق مستملکلری اولان فلمنك کویلیلرینی [بور Boer] ایچریلره سورمشلردی. داخلده، بونلر، ایکی جمهوریت تأسیس ایتمشلر و چفتجیلك، چوبانلقله یاشامغه باشلامشلردی. لکن، مع‌التأسف [واآل] و [اورانژ] نهرلرینك اروا ایتدیکی مناطق پك زنکین آلتون منابعنی احتوا ایدییوردی. Uitlanders [ئوئیتلاندەرس] دنیلن اجنبیلر ایش کورمك ایچون مملکته کلدیلر. بونلرك اکثریتی انکلیز ایدی.

صلح ومسالمت دائره‌سنده وقوعبولان بو آقین غریب بر وضعیت اقتصادیه تولید ایتدی: مملکتده دوراین سرمایه‌نك چوغی یبانجیلرك، آزی یرلیلرك ایدی.

اجنبیلر امور حکومته قارشمق ایسته‌دیلر. یرلیلر بونلره:
— خایر! سزك مصالح مملکته مداخله‌یه صلاحیتکز یوقدر. چونکه سز یبانجیسکز. بز، بورانك صاحبی‌یز. دیدیلر. غلیانه کلن اوروپا و بالخاصه انکلیز سرمایه و سرمایه‌دارلری جواباً: — سز، بو مملکتده عادتا بکجی و محافظ وضعیتنده‌سکز. اکر بز نقدمزی، سعیمزی، ذکامزی بو وطنك استثماری ایچون کتیرمه‌سه ایدك، بو کون، بورالری، ناحیهٔ ارضك اهمیتسز مرعالرندن بشقه بر شیئ اولمازدی! دیدیلر.

یاقینده [قاپ] و [ناتال] کبی مستملکه‌لره ودکزه حاکم بولونان

انکلیزلر نائرهٔ حربی اشغال ایتدیلر. اوزون وشانلی بر مدافعه‌دن صکره [بور] لر مغلوب ، مملکتلری مسحور اولدی . مصرده بوکا یاقین بر مثـال ارائه ایدر : وقوع‌بولان اسرافات او قدر چوق ایدی‌که ایدیلن استقراضات نتیجه‌سنده مصرده اجنبیلرك علاقه‌سی اهل وطنك علاقه‌سـندن زیاده اولدی . بو حال ، فرانسز ـ انکلیز [حکم مشترك = Condominium] نی ، بو حکم مشـترکده ، عاقبت ، انکلیز اشغالنی انتاج ایتدی .

دها بشقه مثاللر آرایه‌لم : آمریقایی تشکیل ایدن اراضئ واسعه‌نك صاحبلری ، کشف اثناسنده ، قرمزی رنکلی انسانلردی . بونلر ، اکثریتله ، اوکنیش قطعاتی آو محلی اولمق اوزره استعمال ایدیورلردی. اوروپالیلر ، اولا ، قرمزی آدملرك حقوق تصرفیه‌لرینی تصـدیق ایتدیلر . نقد مقابلنده بونلردن اراضی آلندی . حتی نویورقك مبنی بولوندیغی [مانهاتن = Manhatan] آطه‌سی برقاچ یوز لیرا بدل ایله بو رنکلی ذواتدن صاتون آلنمشدی. لکن کیت کیده اوروپالی منافعی او قدر آرتدی که ، بالآخره ، قرمزیلرك نه حقوق تصرفیه‌لری دیکلندی ، نه‌ده حقوق حیاتیه‌لری .

صـدد اصلیمزه دونه‌لم : بزم اهالیمز تنبل ، اصوللرمز کهنه ، حکومتمز برباد ایدی . اجانب‌ده ملکمز داخلنده هر نوع حقوقه ، سهولتلره مالکدیلر . اکر بو حلول و نفوذ مصـلحانه دها بر قرن دوام ایتسه ایدی ترکلرك وطنلرنده علاقه‌لری یالکز بیوك بر یکون دیوندن عبارت اوله‌جقدی !

شکر ایدەلم که وضعیت دکشدی و قلنجمز اَلمزده اولدیغی حالده
حریت دولیه‌مزی استرداد ایتدك .

بوندن صکره مصالح ملیه‌ده ، امور حکومتده ، خصوصیله
مناسبات اقتصادیه‌ده صوك درجه‌ده متعصب ملیت پرور اولمقلغمز
لازمدر . بو خصوصاتده قیصقانجلق هر حالده بر فضیلتدر .

یکی حیات، ملیت اساسنك تقویه وتمیمه‌سنی مستلزمدر .

لکن ملیت برطرز غریبه‌ده، غیرمأنوس برشکلده، افراطکارلقلر
ایچنده تلقی ایدلمه‌ملیدر . ملیت پروغرامی طار طوتولمغه کلمز . ملیت
نه قدر کنیش طوتولورسه او قدر اییدر .

اجداد عثمانیه ، ابواب ملیتی آچیق طوتمشلردی . هر ایسته‌ین ،
منفعتی بزم ملیته کیرمکده کورن هرفرد ، ترك ، عثمانلی ، مسلمان
اولیوردی. ایشته بوسایه‌ده وتصالبات اساسیهٔ عرقیه نتیجه‌سی اوله‌رق
ملیت حاضره‌مز طوغدی .

آمریقا و اسکی انکلتره‌ده بویله بر عملیهٔ عرقیه نتیجه‌سنده مشیمهٔ
تاریخدن طوغمشلردر. ملیتی اك زیاده تقویه ایده‌جك منافع مادیه‌نك،
یعنی اقتصادیاتك ، اشتراکیدر . بوحقائقك عموم ملتجه آکلاشلمسی،
فوز و رهانك اقتصادیاتده بولوندیغنك ذهنلرده یر ایتمسی لازمدر.

ترك زنکین اولمغه غیرت ایتملیدر . ترکه ویریله‌جك اك دکرلی
نصیحت ، [گیزو] نك فرانسزلره اعطا ایتدیکی پند کبی : زنکین
اول ! دیمکدر .

ثروت پیدا ایتمزسه‌ك بتون تشبثات ملیه‌مز

كرفتار اولورز . ثروتمز اولمازسه مكتبمزده اولماز. مكتبمز اولمه‌ینجه سويهٔ ملیه‌مزده یوکسلمز .

ملیتمزی محافظه ایده‌بیلمك ایچون قوتلی بر دولته ، شوكتلی بر حکومته صاحب اولملی‌یز . دولتلرك ، حکومتلرك مکنت وعظمتی عسکره ودونمایه ، بونلر ایسه پاره‌یه متوقفدر .

*
* *

انظار محاکمه‌یه عرض ایتدیکمز بو اوفق رساله‌ده ، اوزون ویوریجی نظریاته کیرشمه‌یه‌رك بعض بسیط حقائقی اورته‌یه قویه‌جغز . امین اولیکزکه بیوك حقیقتلر آکلاشلماز مدونات علمیه‌ده ، طویولمامش دساتیر اجتماعیه‌ده ، مجهول معادلات و فرضیاتده دکل ، بیلینن وتجربه‌لری چوقدن بری و دفعاتله اجرا ایدیلن فکرلرده‌در. قناعت عمومیه‌یه ضد، غیرمجرب نظریاته تبعیت ایتمك ایستیلان نتیجه‌نك عکسنی ویرر. اوچ محاربه کچیرن، تاریخنك اك مهم دوره‌سنده بولنان ترکلرك ایسه تجارب ایله کچیره‌جك وقتلری یوقدر .

مسائل حیاتیه‌مزك دهازیاده مطالعه‌ومناقشه‌سی لازمدر. نشرینه جسارت ایتدیکمزبوکتابچه برتجربه‌دن بشقه برشی دکلدر. محتویاتنك حقیقتك صادق برترجمانی اولدیغنی ادعا ایدرسه‌ك متطرف sectaire لك ایتمش اولورز . مقصدمز - دیکر آثارمزده اولدیغی کبی - مهما امکن مباحثه و مناقشه تولید ایتمکدر . حقیقت رساله‌مزده مندرج دکلسه ، بلکه ، آنك احداث ایده‌جکی مناقشات و محاضراتده‌در .

تقسیم شباط ۱۹۱۷

جهول نوری

چیقماز سوقاقلر

قیاس ونظریه اکثریا انسانی بطلانه سوق ایدر .

بر برینه بکزه‌ر ، قطعیتله اویار ایکی انسان ، ایکی سیما اولمدیغی کبی بر برینه شبیه ایکی ملت ، ایکی قوم ، حتی ایکی هیئت وشرکتده تصور اولونه‌ماز .

بناءً برملت ویاهیئتك فوزینی موجب اولان اصوللرك، عینه‌لرك دیکر برملت ویا هیئتده تطبیقی هرحالده ایی نتیجه‌لر ویرمز .

هله نظریه اوزرینه اجتماعی تجربه‌لرده بولونمق زیاده‌سیله، اکثریتله بحرانلری مستلزمدر . کیمیاده بیله یکی تجربه‌لرده بولنمق ، یکی نظریه‌لره استناداً ترکیبات الده ایتمك بیله خیلی کوچ بر ایشدر . حالبوکه ، نسبتله ، عناصر کیمیویه معلومدر . اوساحه‌ده‌کی احتمالی وقطعی حساباتده خیلی بسیطدر . حالبوکه عناصر اجتماعیه هم نامعدود ، همده قوانین اجتماعیه هنوز غیر مدوندر . بناءً علیه ملیته ، عقیده‌یه ، تشکیلاته، لسانه، حتی ادبیاته، خصوصیله معاشرته متعلق و اسکیدن بری تقرر ایتمش اصوللرك نظریه ، کیف وهوس، قیاس ، امل وآرزو اوغورینه تبدیل ایدلمك ایسته‌نملری فنا نتیجه‌لره منجر اولور .

اجتماعی تجربه‌لرده چیقماز سوقاقلر چوق، پك چوق، زیاده‌سیله چوقدر .

اجتماعیات قراكلق ومجهول بر [لابیره‌نت] در .

علوم اجتماعیه هنوز تقرر ایتمه‌مشدر . بناءً علیه قاعده شكل و هیئتنده كوریلن و یاخود علاقه‌دار اولانلر طرفندن كوسترلمك ایسته‌نن مواد هپ ادعا ونظریه قبیلندن مسروداتدر. بونلره آلدانمغه كلمز .

قطعیت و ـ تعبیر عفو ایدلسون ـ ریاضیتی حائز علوم اجتماعیه تدوین ایده‌بیلمك ایچون تشریح وفیزیولوژی‌اوزرینه مستند پسیقولوژی فننك شمدیكی ابتدائیلكدن چیقمسی و تاریخ دینلن فن ویا صنعتك دستورلره ارجاع ایدیله‌جك مرتبه‌ده تكامل ایتمسی اقتضا ایدر .

قاصرانه فكر ومطالعه‌مجه نظریات اجتماعیه‌یی قطعی تلقی ایتمك، آنلره بیوك براهمیت ویرمك، خصوصیله بوصدده متعصب اولمق خیلی ساده‌لكدر. تكامل وانحطاط اویله‌مجهول وعدیم‌التعقل سوائقك نتیجه‌سیدركه بونلرك مواجهه‌سنده برپروفسور ویابردوقتورك افاده‌سی هیچ، حقیقةً هیچ، هیچ اندر هیچدر .

بوكون اهمیت ویردیكمز برنظریه قرق سنه صكره كوزدن كچیریله‌جك اولورسه نه‌قدر ابتدائی، نه‌قدر غیرفنی وعندی كوریلور!

مقدماتی بوراده براقوبده مقصدمزی توضیح ایده‌لم .

غایه، ملتی یوكسلتمك، سویه‌یی ترفیع ایتمك، مترقیلر ایله آره‌مزده‌كی فرقی آزالتمقدر . بونك ایچون طبیعی و جریانه موافق اصوللر اولدیغی كبی عندی ورأی جمهوره مغایر اصوللرده یوق دكلدر.

بو ایکنجی قسم اصوللر، paradoxe ماهیتنده قالان مطالعاتك یا کلش، سقط ، آبوق صابوق اولدیغنی اصلا ادعا ایتمیورز .

بلکه بویله جسورانه افاده ایدلمش ، قناعت عامه یه مخالف رأیلرك ایچنده بر ملتی شهراه سلامته ایصال ایده جك تدبیرلرده بولونه بیلیر . لکن بو ، بر پیانقویه بکزه ر . ایکی ملیون عدم موفقیت احتماله قارشی بر موفقیت امکانی واردر . بناءً علیه بر سپه کولاسیوندر . ملتلر ووطنلره مال وملك کبی تصرف ایدلمدیکندن بو کبی سپه کولاسیونلره کیرشمه یه کیمسه نك حدی ، حقی ، صلاحیتی یوقدر .

(ترکجه مز) عنوانلی رساله مده بو فکرلری لسانمزه تطبیق ایتمش ایدم .

عینی فکرلر لسانه اولدیغی کبی سائر خصوصات ملیه یه ده تطبیق ایدیله بیلیر .

بناءً علیه صنعی ملت ، صنعی مذهب ، صنعی لسان ؛ جریان تاریخی و طبیعی خارجنده تشکل ایتمش اویدیرلمش ملت ، اویدیرلمش مذهب ، اویدیرلمش لسان تصور ایدیله مز . بو کبی تشبثاته کیریشن ، اسکی ویکی ، بر چوق ارباب جسارت واردر . لکن ؟ بونلرك اثرلری پایدار اوله مامشدر .

ملل ، مذاهب ، السنه هپ انقلابات بطیهٔ تاریخیه اثریدر .

جبابره دن بری چیقوبده قریحه سندن بر ملت ، بر مذهب ، بر لسان پیلانی اخراج ایتسه ، اسکندر قدر داهی ، یولیئوس ـ قیصر قدر عازم ، ناپوله ئون ـ بوناپارط قدر فعال اولسون او ملتك ، مذهبك و یا لسانك وجودینی اوپه را صحنه سندن بشقه بر یرده کوره مز . کذلك

بو کبی امور وخصوصاتده تصرفات کلیه یه، حتی بعضاً تصرفات جزئیه یه بیله کیرشمك قابل اوله ماز . برچوجق امر ایله، اهتمام ایله، تقیدایله، تهدید ایله ، تغدیه ایله بر کونده ویا برسنه ده بر بیوك آدم شکلنه تمثل ایده میه جکی کبی خلق و ملتده صنعی تدبیرلرله صنعوتی بردنبره براقه ماز ؛ رشید اوله ماز . (قلاسیق) اصوللردن چوقجه آیرلمق ، ملته یکی ومصنوع عنعنه لر بخش ایتمك ، ماضیسندن اکراه ایتدیرمك، ملل سائره یی پك بیوتمك و یا کوچولتمك ، بر قسمنی پك متکامل وپك فاضل ، دیکرینی پك متدنی وپك اخلاقسز کوسترمك فلاکتلری انتاج ایدر .

بر صنعی تدبیر اورته یه قونونجه بونی بکنلرده چیقار، بکنمیانلرده . بوده پك طبیعیدر . اوحالده نظریات و عندیات اوغورینه بر تفرقه یه محل ویرلمش اولور .

تفرقه لر ، تاریخده ، دائما موجب شئامت ونحوست اولمشدر . اوروپاده [رهفورم] ، شرقده شیعیلك نه قدر قان دوکولمه سنی انتاج ایتمشدر !

واقعا بونلردن کوچك تشبثلر بو قدر آغیر نتائج تولید ایتمز . لکن هر حالده بتون ملتی اطرافنه طوپلایه میه جق اولان تصورات آز ، چوق بر اختلافی منتج اولور .

*
* *

تطبیقاته کله لم : موجود بردیانت جلیله، موجود وآلتی ، یاخود اون عصرلق بر ملیت ، موجود آلتی ویا اون عصرلق بر لسان وعرفان وار . بونلرك نفی وردی محال، مهلك، مخوف ، منحوسدر.

خلقمزك مظهر ترقیات اولمسی دیمزك دها علوی بر طرزده تلقیسنه ، ملیتمزك تقویه‌سنه ، لسانمزك جریان معروف ومعتادی داخلنده تکاملنه وابسته‌در .

قیاسیات منطقیه قورارق ، دها معقول ، لکن جریان تاریخی ایله متناقض اصوللر تخیل ایدرك تصرفات کلیه‌ده بولونمق خلقی عنعنه‌سندن صوغوته‌جقندن، یکی عنعنه‌ده برقاچ ساعتده تقرر ایده‌میه‌جکندن بر قاریشقلغی ، بر پریشانی‌یی میدانه کتیرر .

قارئلرمزی تنویر ایتمك وأکلندیرمك ایچون یاریده قالمش بیوك تشبثات حقنده بعض شیلر سویلمك ایستردك . لکن املمزی رساله‌مزك قطعه‌سی ایله توفیق ایده‌مدك .

خلاصه ، چیقماز سوقاقلر پك چوقدر وجمله‌سی آز ویا زیاده درین اوچوروملره منتهی اولور . ادبیاتده‌ده ، سیاسیاتده‌ده ، حتی فنیاتده‌ده بو چیقماز سوقاقلره تصادف ایدیلیر . مع التأسف ، عقلی واذعانده قطعی بر آلت اولمدیغندن ، حقیقتده پك نامستقر اولدیغندن ، بو چیقماز سوقاقلرك قارشدیغی موقعده پوصله‌لق وظیفه‌سنی ایفا ایده‌میور .

هایدی شو نظریه‌جیلکلردن ، خصوصیله نظریه‌لری تطبیق ایتمك سوداسندن وازکچه‌لم . کوزل ، تراشیده بر فکر ویا نظریه‌نك موقعی مجموعه ، رساله ویا کتاب صحیفه‌لریدر . صحائف ادبیه‌ده ایی بر موقع طوتمق قابلیتنی حائز اولان بر فکر ونظریه ، ساحهٔ تطبیقاتده فنا بر یر طوتار . رومانتیق رومانلر کوزلدر . لکن برده انسان حیاتنی آنلره تطبیق ایتمك ایسته‌سون . . . العیاذ بالله !

نظریه ، رومانتیزم دیمکدر . [ویقتور اوغو] ، [لامارتین] ، [اوژه‌ن سو] ، [آلکساندر دوما په‌ر]ك تصویر ایتدكلری صحنه‌لرك حیات حقیقیه‌یه نسبتی نه‌ایسه، اجتماعیونك ایلری‌یه سوردكلری اصلاحات پروژه‌لری ویا دستوریتلرینی ادعا ایتدكلری اساسات ونظریاتك حقیقته نسبتی‌ده بلكه او درجه‌ده‌در .

اوروپا كبی مترقی بر قطعه‌ده آقاده‌می اعضالرینك مطالعه‌لری اكثریتله سیاسیون طرفندن التفاته مظهر اولماز . هیچ كیمسه نظریه جیلری مقامات اجرایه اصعاد ایتمكی عقلنه كتیرمز .

برده نظریات بر دكل ، بر چوقدر ، پك چوقدر . او حالده بونلرك هانكیسنه ایمان ایده‌لم ؛ بونلرك هانكیسنك تطبیقاتنه باشلایه‌لم؟

شهرت بولمش هیچ برنظریه یوقدركه عالم عرفانده آنك مقابلی، نظیری ، نقیضی ، ضدی ، مصغری ، افراطكارانه‌سی اولمسون .

اقتصادیاتده بر سربستی تجارت اصولی وار : آنك مواجهه‌سنده حمایه مكتبنی كوریيورز . سربستی طرافدارلری بیك بر دلیل ایله مدعالرینی اثبات ایتمك ایستیورلر؛ حمایه پرورلر آنلره بیك برجواب ویریورلر .

علی العاده ورسمی اقتصاد علمی تشبثات شخصیه‌یه اهمیت،تصرفات ملكیه‌یه جواز ویریور .

سوسیالیزم شخصی قالدیرمق ایستیور ؛ [پرودون] تصرف ، تملك ، حیدودلقدر ، دیور .

ناسیونالیستلر هرحقیقتی ، هرفیض وترقی‌یه ملیتده كورییورلر . سوسیالیستلر ، قوزموپولیتلر ، آنارشیستلر ، بزم مثلا آتور و

بابل معتقدات مذهبیه‌سیله أکلندیکمز کبی مخالفلرینك نظریه‌لریله استهزا ایدیورلر .

روسیه‌نك طبقات علیاسی فرانسه‌نك حریت مؤسساتنی مفصلجه کولمه‌دن آکلاته‌میورلر .

فرانسز جمهورجیلری‌ده مستبد روسیه ایله اوچنجی جمهوریتك اتفاقنی تلعین وتشنیع ایتمکدن چکنمیورلر . بو کشمکش افکاروآرا ایچنده هانکی اجتماعیات مجتهدینك امتی اوله‌لم ؟ یا اقتدا ایده‌جکمزك مطالعه‌سی یا کلش ایسه ...

بر چفتلك صاحبی بر نوع آلات قوللانیر . بر مخترع و یا ادعاکار اختراع آنك نزدینه کلوبده بن شو اصولی بولدم ؛ بتون ادواتکی ویر ، بوزوب کندی تصور ایتدیکم ماکنه‌یی اعمال ایده‌یم . دیر وچفتجی‌ده آنك سوزینه اهمیت ویررسه هیچ اولمازسه موفقیت احتمالاتنی یاری‌یاری‌یه ایندیرمش اولور . اسکی وسائطی ایله چفتجیمز ایی ، کوتو بر موفقیت استحصال ایدیوردی . لکن یکی وسائط ایله ، هر حالده ، موفقیت قطعیه‌یی بر احتمال ایله مبادله ایدیور . بو ، برسپه‌کولاسیوندر . حالبوکه چفتجی اسکی اصولنی ، یکی ، لکن تجربه ایدلمش بر اصولله دکشدیرسه کوردیکی ایش ، سپه‌کولاسیون دکلدر .

بزمده تشبثات اجتماعیه ، ملیه ، حتی اقتصادیه‌مزده سپه‌کولاسیونه التفاتکار اولمامه‌مز لازمدر .

حالبوکه سپه‌کولاسیونه اصلا کیرشمه‌دن مسلمانلغمزی ، ترکلکمزی ، عثمانلیلغمزی ، عصرمز و محیطمز انسانلرندن اولمق خصیصه‌مزی ـ که بونلرك هیچ برندن آیرلمقلغمز امکان داخلنده دکلدر ـ

تنمیه و تقویه ایدرسه‌ك اصلا بر یا کلش یوله کیتمه‌مش اولورز. مسلمانلغك‌ده، ترکلکك‌ده، عثمانلیلغك‌ده، عصری وزمانیلکك‌ده صوکنده فوزوفلاح واردر.

یکی نظریه‌لر، بر اقنومی براقه‌رق دیکرینی آلمق قیدواندیشه‌لرینی ترك‌ایدوب هیئتمزك عمده‌لرینی تشکیل ایدن مقدساته، عنعناته تکامل، اطراح، زمانله ائتلاف، محیطات سائره ایله توافق، حرکات عمومیه‌دن اوزاق بولونمامق دستورلرینی تطبیق ایدرسه‌ك ظن‌ایدرم‌که بر تهلکه‌یه معروض اولمه‌یز.

مادام‌که بو عمده‌لرك برطاقمی بیکدن، برطاقمی آلتیوزدن فضله‌سنه بربریله اویوشمش و میدانه هیئت حاضره کلمشدر، آنلرك الی نهایه ممتزج بولونمه‌سنده بر محذور یوقدر. واقعا بو عمده‌لرك برینك دیکرینه نسبتله ویا نفس‌الامرده نقصانی اوله‌بیلیر. او حالده یاپیله‌جق شیئ اصطفادر؛ زوائد وارسه اطراحدر؛ نواقص کوریلیورسه اقتباسدر.

برده کچمش زمانلرك تصرفات اجتماعیه‌یه شمدیکندن دهامساعد اولدیغی، عصرمزده ایسه بونك مشکل، بعض نقطه‌لرده حتی محال اولدیغی بیلمه‌کلکمز بر وجیبه‌در.

لسان، کنجلکده، چوجقلقده اوکرەنیلیر. یاش کچدکدن صکره امر تعلم یا کوج اولور، یاخود هیچ اولماز. نشوونما، صباوت‌اوانته مخصوصدر. بیوك عمده‌لرده ازمنهٔ تاریخیه‌نك محصولیدر، بر ملیت، آنجق طبیعی، تاریخی، جغرافی، عرقی، سیاسی بعض عناصرك امتزاجندن طوغه‌بیلیر. عناصر طبیعیه، تاریخیه، جغرافیه، عرقیه، سیاسیه و سائره‌یی ایسه شطرنج طاشلری کبی، ایستدیکمز صورتده

قوللانه‌مایز. بوطاشلری بیله آرزومز وجه‌اوزره استعماله قادردکلز.

حال، ــ دهـا متکامل، دهـا مترقی اولمقله برابر ــ ماضیـدن یلك آیری اولماملیدر.

حالك کوکلری ماضیده‌در. ماضی ایسه لایموتدر. باباسز، آناسز چوجق اوله‌میه‌جغی کبی ماضی‌یه غیرمربوط برهیئت‌ده تصوراولونه‌ماز. یکی طوغان آمریقان جمهوریتلرینك بیله ماضیسی اسپانیا، پورتوغال وانکلتره ایله فرانسه‌نك ماضیسی ایله برلشیر. آمریقان ملتنك سجیهٔ اصلیه‌سنی بیلمك ایچون بتون آنغلوصاقسونلرك برجدیدك کشفندن‌اولکی انکلیز قوم وعرقنك خصوصیاتنی تدقیق ایتمك مقتضیدر.

تکامل، بیلدیکی یولی تعقیب ایدر. آندن بشـقه‌سنی طانیماز. چیقمازسوقاقلر وچاپراشیق‌یوللر برملتی‌هدف مقدرینه ایصال‌ایده‌مز. لکن واهی نظریه‌لرك رهزنیسی ایله برانسان، یاخود برملت یولی، پوصـله‌یی شاشیره بیلیر. شهراه تاریخده یوارلانمش، طاغیلمش ویا دیکرلری ایچنده بوغولمش بر چوق هیأت واردرکه سبب فلاکتلری علمی بر اصول ایله آراشدیرلسه کوریلورکه بر طاقم عناصر آنلری قابلیتلری فوقنده ویا خلق ومزاجلری، عنعه‌لری خارجنده تشبثاته سوق ایتمشلردر.

عجمیلکی، تجربه‌سزلکی زائل اولمیـان اقوام وهیـأتده نظریه‌یه قاپیلمق احتمالی زیاده‌در. حالبوکه طبقهٔ منورانی عصرلردن‌بری تشکل ایتمش، کورکولی ملتلرده نظریه مراقلیلری فعلیات اربابنك کندیلری ایله اشتراك مسـاعیسنی تأمین ایده‌مزلر. [هه‌ربه‌رت سپه‌نسه‌ر] ایله [غلادستون]ك؛ [أرنه‌ست ره‌نان] ایله [تیه‌ر] ك عقد شرکت سیاست

ایتدکلرینه اون طقوزنجی عصرك تاریخنده تصادف ایده‌مدم .

فلاسفه‌وعلما مدید البصر، فعلیات‌اربابی وعملیلر قصیرالبصردرلر.

[شوپنهاؤر] ك ـ ظن ایدرم ـ ادعاسـنه نظراً قادینلر فطرةً قصیرالبصر ـ میوپ ـ ایمشلر ؛ أرککلر بو علتله مصاب دکلمشلر . بونك ایچوندرکه خانه ایشلرنده رجالك کوره‌میه‌جکی بر چوق دقیق شیلری قادینلر کورور .

[ژان ژاق روصو] نك پك احمق بر قاریسی وارمش . لکن افکار عالیه وعلویه صاحبی اولان ـ مقاولهٔ اجتماعیه ـ مؤلفی‌حیات حقیقیه‌ده زوجه‌سی برچوق مصائبدن قورتارمش . بونك سببی نه‌در؟ [روصو] هپ آفاق تصوراتده اوچدیغندن ، کوکده ییلدیزلری تتبع ایله‌مشغول منجمك آیاق‌اوجنده‌کی قویویی کورمیوب آکا دوشمه‌سی قبیلندن ، عالم‌عملیاتده طبیعتیله‌خطالر ایده‌بیلیر. زوجه‌سی ایسه مجرداته فلسفیاته یبانجیدر. آنلك ، حمقی ایله برابر ، بتون قابلیتی ، بصری ، دقیق کوزی اوکنه منحصر قالمشدر . قوجه‌سی ، قویویی کوره‌مزده قاریسی کورر . بونك کبی ساحهٔ حکمیات وعملیاتده لازم، حتی‌الزم اولان‌بصرك تطبیقات وفعلیاتده مضرتی درکاردر. بوتهلکه‌لی‌اجتماعیات وسیاسیات ساحه‌سنده وارسون‌یالکز طوغریدن طوغری‌یه قارشیمز کورونسون ؛ اوست طرفی بزه لازم دکلدر .

عنعنه

« عنعنه » کلمه‌سنی بو آره‌لق tradition مقابلی قوللانیورز . بو تلفظ حقنده بعض مرتبه تدقیقاتده بولوندم . واقعا « عنعنه » حرفی حرفنه ـ ترادیسیون ـ نی مفید دکلسه‌ده کثرت استعمال ایله آرتق اومعناده تقرر ایتمش کبی کورینیور. بناءً علیه بر مسئله احداث ایتمه‌دن آنك بو شکلده قوللانلمسنه دوام ایتملی یز .

بو توطئهٔ لسانیه‌دن صکره عنعنه‌یی بر آز تعریف تجربه‌سنده بولونه‌لم : آرای جاریه‌یه نظراً عنعنه طوغری ویاخود یا کلش مناقبك آغزدن آغزه ، بر نسلدن دیکرینه انتقالی ، ماضی ایله حالك خط وصل وتمادیسی، اسالیب مساعی ومقالاتك، طروز افکار وحسیاتك بطناً بعد بطنٍ دوامی کبی بر معنایی افاده ایدر . بلکه بو تعریف بتون بتون افرادینی جامع ، ینه بلکه کاملاً اغیارینی مانع دکلدر . بونکله برابر صادقدر ، طوغریدر . شو تعریفدن بر نتیجه چیقاره‌بیلیرز : عنعنه‌ده شرط تمادیدر . حتی عنعنه عدیم‌الاحداث ، ممتنع الایجاددر. برقاچ کشینك طوپلانوب بر « عنعنه » اختراع ایتملری

محالاتدن اولدیغی کبی « احیای عنعنات » ده مشکلاتدندر . اولسه اولسه برآز کهوشه‌ین عنعنه‌لر وسائط صنعیه ایله تقویت بولور ؛ ایشته اوقدر .

کوریلیورکه بر طرز تفکر ویا حرکتك عنعنه پایه‌سنی احراز ایده‌بیلمسی ایچون اورته‌ده بر فاصله بولونمامق کرکدر. اونوتلمش بر عنعنه ، آرتق بر عنعنه دکلدر . برخاطره‌در ؛ برفقرهٔ تاریخیه‌در .

فکری چوق سیوری بعض فرانسز ارباب افراطی ، برآره‌لق ، قدیم ـ غول ـ مذهبی ، عنعناتی احیایه توسل وتشبث ایتمشلردی . بو ذاتلرك بیاننامه‌لرینی ، عقیده‌لرینی محتوی رساله‌لری هر نصلسه اوقومش ایدم . برآره‌لق ، پارسده « غولجیلق » آزدی . بر طاقم ذوات « درویید » = قدیم غول پاپاسی شکلنه تمثل ایتدیلر . بم بیاض جبه‌لر ، باشلرنده یاپراقدن داللر ، آیاقلرنده (ساندال) لر ایله اورته‌یه چیقدیلر . بونلرك منظره‌سی بر [نیس] و یا [بارسلونا] قارناوالنی آ کدیریوردی . پارسلیلر، بالخاصه اینجه‌لکلری، استهزالری، قهقهه‌لری ایله متمایز پارسك طائفهٔ نساسی بو آدملر ایله برخیلی مشغول اولدیلر . غولجیلر ، آلای والا ایله [بره‌تانیا] یه ، رومانك فتحندن اول رکز ایدیلن ستونلرك بولوندیغی نقطه‌لره کیتدیلر ؛ دعالر اوقوندی . الی آخره . فقط ، صکره ، غولجیلق بتون بتون طاوسادی ، منطفی اولدی . بوکون ، اون بش یکرمی سنه اول « اوپه‌را قومیق »ده اوینا- نمش بر مشهور پیه‌سك نه‌کی بر خاطره‌سی قالمش ایسه بو حرکتك ده ذهنلرده آنجق اویله بر ایزی باقیدر . برقاچ سنه صکره بوندن ده اثر قالمیه‌جقدر .

نه‌دن ؟ چونکه فرانسز ملتنك ارتق نخستین غوللرله همان بر مناسبتی یوقدر . فرانسه‌نك بللی باشلی محررلرندن ویهودیلکدن تنصر ایدن [آرتورمه‌یه‌ر] ك چیقاردیغی [لوغولوا] غزته‌سندن ماعدا ، فرانسه‌ده ، برغول دوکونتیسنه تصادف ایده‌بیلمك ایچون ـ لیتره ـ لغتنده اوزونجه بر سفری کوزه آلدیرملیدر .

فرانسز مثالی اوزرنده بر آز طوره‌لم : فرانسه ، لساناً لاتین ؛ مذهباً عبری ؛ مدنیت اعتباریله ایسه یونانیدر . بوتعریف [أرنه‌ست ره‌نان] کدر . عرقاً لاتیندن زیاده جرمندر . « غولوا » قانی ایسه شراین فرانسویه‌ده هیچ مثابه‌سنده‌در . بلکه فرانسزلرك عروقنده غولوادن زیاده‌عرب‌وبربری قانی واردر. نته‌کیم-بالذات تدقیق ایتدم و Sédillot نك تحقیقات لسانیه‌سی کواهدر- شمدیکی فرانسزجه‌ده غولوا ، تام غولوا جذوری ، جذور عربیه‌دن دها آزدر .

فرانسه‌ده غول معبودلرینك عنعنه‌سی احیا ایدیله‌مز ؛ چونکه بونلر آرتق ئولمشدر. فرانسه‌نك غول ایله‌مناسبتی لاشیدر. بوکامقابل [اولیمپوس] ك بتون معبودلری ، نیم معبودلری ، ثلث معبودلری ، باشده [زه‌فس ـ ژوپیته‌ر] اولدیغی حالده بتون یونان اسطوره‌لری ادبیات فرانسویه‌ده ابد زنده‌در . نیچون ؟ چونکه فرانسز مدنیت حاضره‌سی یونان مدنیت قدیمه‌سنك طوغریدن طوغری‌یه بروجه تمادیسیدر .

کذلك ، فرانسه خرستیان وقاتولیك اولدیغندن ، بو مذهبده عنعنات اسرائیلیه‌دن مشتق بولوندیغندن ، الیوم ، مثلا [جالوت] فرانسزلره اجنبی برشخصیت دکلدر .

براوچونجی نقطه‌یی‌ده توضیح ایده‌لم : فرانسه، لساناً، لاتیندر؛ غولوا دکلـدر . بو دقیقه‌ده پك مناسـب ، پك ملایم بر غولوا کلمهٔ آفله‌سنك فرانسز لهجه‌سـنه ادخالی محال درجه‌سـنده متعسردر . حالبوکه ، بیوك بر سهولتله ، حتی طبیعتیله بر لاتین مصدر ویا مادهٔ اصلیه‌سـندن مشـتق بر یکی فرانسزجه کلمه اویدوره‌بیلیرز ؛ برآز استعمال ایله بو لفظ نوین رتبهٔ تقرری احراز ایدر .

عنعنه‌نك توقفی ؛ انقطـاعی بر ملتی ئولدیرر . ذاتاً ملت دیمك بر عنعنه‌یی تمادی ایتدیرن بر سلسلهٔ بشریه‌در . عنعنه‌سز ملت متصور دکلدر . لسانسز قوم اوله‌مدیغی کبی .

هر نه وقت عنعنات که‌وشه‌مش ، بر هیئت ، حیات جواریه‌نك اخلاق وعاداتنه مجلوب اولمش ایسـه ، او بهمه‌حال، تفسخ ایتمشدر. بونك‌ده سر وحکمتی آشکاردر : بر ملت ، ملت اوله‌رق کندیسنی کوستره‌بیلمك ایچون، بهمه‌حال، طوغری یا کلش برطاقم خصوصیاته مالك اولمق اقتضا ایدر . آنك مابه‌القوامی، مابه‌البقاسی بوخصوصیات، بو عنعنات ولسانیدر. آنلرك ضیاع وزوالی ملیتك‌ده‌اندراسنه اشارتدر.

عقیده‌سز دین ، منطقسز فن ، وزنسز شعر ، محاکمه‌سز تاریخ ، خطسز هندسه ، رقمسز حساب ، کلفتسز نعمت ، کاغدسز کتاب ، ماده‌یه استناد ایتمیان رنك ، صوته مستند اولمیان آهنك غیر قابل تعقل اولدیغی کبی عنعنه‌سز ملیت‌ده اوله‌ماز . عنعنه، بر درجـه‌یه قدر ، تشکیل وادامهٔ ملیتده لسانك‌ده فوقنده‌در : بر آمریقان ، بر آوستریا، بر بلچیقا ، بر اسویچره ملیتلری وار ، لکن لسانلری یوقدر. کذلك لسانلری مشترك اولدیغی حالده آلمانلر ، آوستریالیلر ، اسویچره‌لیلر ،

فرانسزلر، بلچیقالیلر، اسویچره‌لیلر، قانادالیلر، انکلیزلر، آمریقالیلر، دانیمارقه‌لیلر، نوروجلیلر آیری آیری ملتلردر .

مصالح ملیه‌ده، ملتك تقویه‌سنده علل ملیه‌یه دواساز اولمقده عنعناتی دائما ودائما کوز اوکنده بولوندیرمق بر وجیبه‌در .

عنعنه‌نك‌ده الزمی، لازمی، ایپسی، فناسی، مهلکی، ضررسزی واردر . مسائل عنعنویه‌ده افراط وتفریط بنیان اجتماعی‌یی هدم ویا تغلیط ایده‌بیلیر . عنعنه‌یه قارشی لاقید قالمق مضر اولدیغی کبی، آکا زیاده‌سیله مربوط اولمق‌ده استقبالی تبعید، ماضی‌یی تقریب، حالی تشویش ایدر .

عنعنه ایله اوینامغه کلمز . کذلك عنعنه مناقشه‌ده ایدلمز . عقل وعنعنه‌نك علاقه‌سی چوق دکل، آزدر .

عنعنات کیتدکجه صفوتندن تجرد ایدر .

بو مقاله‌مزده — نظریات موجوده‌یه مراجعت ایتمه‌دن — بر تجربهٔ قلمیه‌ده بولوندق . مقصدمز آفاقی ایدی . آکا بناءً درکه علی‌الاکثر فرانسه‌یی موضوع بحث مقایسه ایتدك . قارئلرمز ایسترلر ایسه عینی تطبیقاتی کندمز اوزرنده‌ده یاپه بیلیرز .

[ا . ع . م]

فرانسزجه و ملیتمز

اسکی دورلرده ترکلر سائرملتلردن مستقل اوله‌رق یاشیورلردی. اجدادمز اوروپا اورته‌لرنده پك مهم فتوحاته نائل اولور، هرطرفده شهامت کوسترركن بالفعل وبالذات اشغال ایتدکلری مملکتلر حقنده هیچ بر معلومات ایدینه‌میورلردی. قانونی زماننده، یعنی عثمانلیلرك الك پارلاق دورنده، عسکرمز اوروپانك تام اورته‌سنده ایکن «رەنەسانس»، «رەفورم» و «کشفیات» حرکات عمومیه‌سی، غربی ووسطی اوروپاده، قطعیتله توضیح ایتمشدی. اوزمانکی ترك مؤرخلرینك اثرلرینه مراجعت ایدیکز. بو حرکاتك الك اهمیتسز بر ایزیته بیله تصادف ایتمزسکز. دکل وقتك مؤرخلری، محمود ثانی رجالی بیله اوروپانك جریان احوالندن خبردار دکلدیلر.

واقعا اسکی دورلرده متحیز رجالمز، دکرلی علمامز، بیوك ادبامز واردی. لکن بونلرك معلوماتی، معلومات خصوصیه‌دندی. احوال عالمی بزده بیلن یوقدی.

پك یقین زمانلره قدر سفارتله اوروپایه کیدن رجالمزك محرراتی سفارت وسیاحتنامه‌لرینی بر اوقوییکز. مثلا عبدالکریم پاشانك

بیوك [قاته‌رینا] نزدینه اولان سفارتنی ، کاتبی نحیفی افندی اویله بر تصویرایدییورکه... دروصف مجلس مسخره‌کی، دروصف قومادیاخانه! بونلردن قومیق بر حکایه تصور ایدلمز . کچن کونلرده دلالتمزله باصیلان سلطان سلیم ثالثك سفیری آمدی غالب افندی [پاشا] پشته‌یه وارمش، پشته قوماندانی (مادامه تعبیراولنورعیالیله) سفیرك نزدینه کلمش. بو اوفق جمله‌لردن اسکی زمان رجال وعوامنك ذهنیتی قولایلقله آکلاشیلیر.

خواصمز ، اسکی زمانلرده ، احوال جهانی آکلامازلرسه آرتق آشاغی طبقه‌لرك نه‌قفاده بولوندقلرینی تخمین ایتمك کوچ دکلدر .

مملکتمزده احوال عالمه وقوف پیدا ایدلمك هوسی قریم محاربه‌سندن صکره باشلیور . او زمان کلیتله فرانسز وانکلیز عسکرلری ، متفق صفتیله ، مملکتمزه کلمشلردی . او اثناده فرانسز نفوذ ادبیسی انکلیزککندن زیاده ایدی . خواص ، کرك تنور ایتمك، کرك بین‌الملل وبالخاصه دیپلوماسی مناسباتنده بولونمق ایچون فرانسزجه‌یه هوس ورغبت ایتمشلردی . لکن اعتراف ایده‌لم که او زمان ارکاننك اوکرندکلری فرانسزجه بر شیٔ دکلدی .

آندن صکره غلطه سراینده‌کی مکتب سلطانی آچیلدی . کذلك احداث ایدیلن مکتب طبیه‌ده تدریسات فرانسزجه ایدی . بو ایکی مکتبدن احوال غربیه‌یه واقف اوله بیله‌جك ذوات چیقدی .

— أنکه‌لهارد ـ ك [ترکیه وتنظیمات] نام اثرنده بوکا دائر قید وتذکاره شایان معلومات واردر .

اکر مملکتمزه بونفوذ داخل اولمسه‌ایدی ـ معاذالله ـ بوراسی [تبت] کبی عالمه بیکانه برغریب دیار اولوردی .

شناسی افندیدن اعتباراً کلن ادبا ومحررینمز اکر غربدن استناره ایتمسه‌لر، حالا، [قلاسیسزم] دورنده بولنه‌جق ایدك. فرض ایدیکزکه عبدالحق حامدبك، کیچه‌جی‌زاده عزت‌منلا مرحوم کبی لسان ناشناس اولسون؛ کلیاتنی عجبا میدانه کتیره‌بیلیرمی ایدی؟

شناسینك قلمجه وفکرجه بیوك برقدری یوقدر. بواستادك الك بیوك مزیتی بزه غرب رهبرلکی ایتمسیدر.

فرانسزجه‌دن ترکلرك ایتدکلری استفاده حسابسزدر. بونك بربیلانچوسنی یاپمق اقتضا ایدرسه ادبیاتمزده، فنیاتمزده، سیاسیاتمزده، بالخاصه اوچنجی ناپوله‌ئوندن بری بیوك بر فرانسز حلول ونفوذینی کوررز.

فقط فرانسزجه‌دن مستفید اولدیغمز کبی متضرر ده اولدیغمز انکار اولونه‌ماز. مملکتمزده فرانسزجه خواصك لسان عرفانی اولدی؛ ترکجه لسان عوام ماهیتنده قالدی. فرانسزجه اوکرنه‌نلر ارباب دانش صره‌سنه کیردی. بونلر، کندیلرینه لازم اولان حوائج علم وادبی طوغریدن طوغری‌یه فرانسزجه‌دن آلدیلر. بو، پك قولای ایدی. چونکه، اوغراشمه‌دن، اوزولمه‌دن، فرانسزجه‌یی آکلایان برآدم فرانسز آثارینه، غزته‌لرینه، علماسنه مراجعت ایدرك احتیاجنی درحال استیفا ایدیوردی. بو، قولای برایش ایدی.

لکن نه قدر اولسه خواصك عددی بر مملکتده آزدر. لسان اختلافندن طولایی مملکتده ایکی طبقه حاصل اولدی. ضمنی برمخالفت حصول بولدی. خواص، عوامی خور کوریور؛ عوام، خواصی همان همان اجنبی تلقی ایدیوردی.

اسكيلر ، يكى ادبياتى پك فرنكجه بوليورلر ؛ يكيلر ايسه‌ادبيات سابقه ايله عادتا استهزا ايديورلردى .

بوسايه‌ده اوروپا صالونلرنده، محافلنده غربليلردن فرق‌ايدلميه‌جك توكلر يتشدى . بوكامقابل آشاغى‌طبقه‌لرك قابالغى كيتدكجه آرتيوردى.

مكتب طبيه‌نك اسكيدن تدريساتى فرانسزجه اولديغندن و فرانسزجه‌يه واقف و منور كيمسه‌لره احتياج كورولديكندن دوقتورلرمز قولايلقله تبديل‌مسلك ايديورلردى . صدر مشهور فؤاد پاشا ، اسماعيل پاشا ، صاوا پاشا طبيب ايديلر .

فرانسزجه‌نك كوستر ديكى سهولت بزده لسانك، ادبياتك، محرراتك، ملتك ترقى ايتمه‌مسنه سبب اولمشدر .

اكر آلديغم معلومات ياكلش دكلسه رومانياده عينيله بو حالده ايمش . اوراده‌ده كنجلر ومنورلر فرانسز وآلمان ادبياتنه مراجعتله ايشلرينى كورييورلرمش .

وقتيله مكتب‌طبيه‌دن‌يتيشه‌ن دوقتورلر هم پك‌آز، هم‌ده اكثريتله ترك اولميان عثمانليلردن ايمش ؛ لاتينلر ، ارمنى قاتوليكلرى ، ارمنى وروملر بزدن اول السنهٔ غربيه‌يه هوس ايتدكلرندن ، ياخود اجنبى پاپاسلر بونلرى فرانسز تربيه‌سنه توفيقاً يتيشديردكلرندن بونلرطبابت عثمانيه‌يه تركلردن دها نامزد ايديلر .

لكن مكتبك لسانى تركجه‌يه تحويل ايديليرايدلمز بوندن ايكى‌نتيجه حاصل اولدى : ١ ــ) تركلر فوج فوج طبيه‌يه كيره‌رك هم تنور ايتديلر ، هم‌ده مملكت بونلرك صنعتندن مستفيد اولدى ؛ ٢ ــ) اصطلاحات فنيه‌يى تركجه‌يه نقل ايتمك مجبوريتى كوروند يكندن اوزمانه

قدر برلسان طب اولمیان ترکجه‌مز بو پایه‌یی احراز ایتدی . اسکیدن یتیشه‌ن اطبانك شمدیکیلردن دها مقتدر اولدقلری‌ده آیریجه شایان قیددر .

شو مقدماتدن آکلاشیلیور که فرانسزجه‌نك بزه فائده‌سی ده ، مضرتی‌ده طوقونمشدر. فرانسزجه‌یی او کرنلرك ترکجه‌یه خدمت ایتمه‌ملری بر جنایتدر :

آره‌دن اوچ ربع عصر کچدیکندن و مملکتمزده برخیلی ارباب فکر و دانش یتیشدیکندن شمدی وضعیت دکشمشدر . بوندن صکره ، فرانسزجه‌یی و سائر متکامل السنه‌یی اصلا ـ بو قوته ـ ایتمه‌مك اوزره ، بعض مرتبه اهمال ایده‌بیلیرز. بو سایه‌ده ترکجه‌یه فضله اهمیت ویرمك ، آنی تزیین و توسیع ایتمك مجبوریتی دها زیاده حس ایدیلیر. ملتك هر فردی تحصیل عالی کوره‌مز ؛ هرکس السنهٔ اجنبیه تحصیل ایده‌مز . اکر تحصیلی ، تعلیمی بیوك مکتبلره دوامده ویبانجی دیللری او کرنمکده آرارسه‌ق مملکتمزده علم وعرفان پك آز کیمسه‌لره نصیب اولور ، انحصار ایدر .

ترکلرك ترقیسی ایچون لسانك واو لسانده یازلمش کتابلرك هرطبقه‌یه نشر وتعمیمی لازمدر .

فرانسز ادبیاتنك انتشاری ملیتمزه پك چوق مضرتلر ایقاع ایتمشدر . دها یوکسك بر تربیهٔ اجتماعیه‌یی حائز ، بالخاصه پك شن وشاطر برملتك ادبیاتیله ، خصوصیله رومان وتیاترولریله چوقجه اوغراشمق ، بزده ، ملیتك بعض مرتبه اونوتلماسنی ، قوزموپولیت‌لکی انتاج ایتمشدر . ادبیاته ، رومانه ، تیاترویه ، اکلنجه‌یه مفتقر

اولانلر بر سوق طبیعی ایله پارس محصولاتنه مراجعت ایتمه‌یی اعتیاد ایدنمشلردر .

برنقطهٔ نظردن لسانمزه، ملیتمزه خدماتی سبق ایدن فرانسزجه، دیکر نقطهٔ نظردن لسانمزك، ملیتمزك ترقیاتنه مانع اولمشدر .

پسیقولوژینك اك بسیط قواعدینه مراجعت ایده‌جك اولورسه‌ق برملتك تکاملاتی ایچون یبانجی ادبیات (لر)ك نقل وانتحالی بیوك بر فائده تأمین ایتمز . تربیهٔ فکریه‌یه خادم اولان عناصرك ایچنـده ملی ادبیاتك بیوك برموقعی واردر .

فرانسه محیطی ، عرقی ، مزاجی ، تاریخی ، تشکلاتی بشقه ، بزمکیلر ایسه بتون بتون بشقه‌در . فرانسزلغه تمثل ایله فرانسز اوله‌میه‌جغمز کبی ، ترکلکمزی‌ده محافظه ایده‌مه‌یز .

بیوك ملتلر مستثنا . حیثیتی بیلیر هیچ بر کوچك ملت ویا ملیت یوقدرکه بر ملت اجنبیه‌یه ساکتانه تمثله رضا کوسترسون. اسوچلیلر، دانیمارقه‌لیلر ، نوروجلیلر ، فلمنکلیلر ملیتلرینه وبناءً علیه عرفانلرینه صادق وبو خصوصده قیصقانج ومتعصبدرلر . اهالیسنك اوچده بری اسوچلی اولان فینلاندیالیلر ملیتلرینه پك مربوطدرلر وبتون امللری اسوج نفوذی آلتنده قالمامقدر . والونلرله ممزوج بر حالده یاشایان فلامانلر فرانسز نفوذ وحلولی ایچنده قالمامق ایچون دائمی قیام حالنده‌درلر.

صربلرك ملیت پرورلکلری پك ایلریده‌در . بر ثلث عصردن ملیتی منکشف اولان بلغارستان‌ده روس وفرانسز نفوذلرندن مجرد بر بلغار لسان ، ادبیات وملیتی وجوده کتیرییور .

روملرده بویله .

ملی لسانه، ملی ادبیاته ، ملیته پك اوقدر اهمیت ویرمیانلر رومانیا ومصرك یوكسك طبقه‌لریدر . آنك ایچوندر كه بو ایكی مملكتده محافل علیاده پك متكامل لكن سجیه‌سز خواصك مواجهه‌سنده پك كری عوام طبقه ویا كتله‌لرینه تصادف اولونیور .

بر ملت وخصوصیله تنور ایتمش بر زمرهٔ خواص ایچون غایه هرحالده بو اولمامليدر. واقعا عوامك‌ده الی‌نهایه اینجه‌لمسی، بتون‌افراد ملتك خواص سویه‌سنه چیقمسی ادارهٔ ملل قواعدی موجبنجه آرزو اولونه‌جق بر شیئی دكلدر . بر هیئت اجتماعیه‌نك سالم بر صورتده تكاملی ایچون عوام ایله خواص بیننده عادلانه بر موازنه‌نك وجودی كركدر . یالكز خواصدن ویا زنكینلردن مركب اولان هیئتلر برملیت تشكیل ایتمزویاخود پایدار اولماز: وندیك‌وقارطاجه كبی.

بزه خواص‌ده لازمدر ؛ عوام‌ده. اویله‌خواص لازمدر كه طبقه‌سی وصنف اجتماعیسی داخلنده متكامل اولسون . كذلك اویله عوام لازمدركه آنلرده طبقه وصنف اجتماعیلری ایچنده مترقی اولسونلر . یعنی مأمورلرمزك ، معلملرمزك ، غزته‌جیلرمزك دها مقتدر مأمور، دها اصول شناس وعالم معلم ، دها فصیح ودها سریع‌الانتقال غزته‌جی اولمه‌لری مقتضی اولدیغی كبی بقاللرمزك ، عربه‌جیلرمزك ، آشجیلرمزك بتون پیاسه‌لری بیلیر ، دها تمیز ، دها زنكین بقال ، قالبی قیافتی یرنده ، دها زنده ، دها نازك عربه‌جی، نظافت وحفظ صحت قاعده‌لرینه دهازیاده رعایتكار، مطبوخات‌غربیه‌یی‌ده، شرقیه‌یی‌ده بیلیر آشجی اولمسی غایه‌در .

ایشته فرانسز نفوذی بوكا مانع اولمش ؛ خواص ایله عوامك آره‌سنی آییرمش ؛ خواصی عوام حقنده لاقید ایتمشدر .

خواصدن اولسون ، عوامدن اولسون برآدم معلومات صاحبی اولمق، مهما امکن برخصوصده اختصاص پیدا ایتمك ایچون لساندن بشقه‌سنه محتاج اولمه‌ملیدر. بالطبع معلومات خصوصیه ونادره‌یی استثنا ایدیورز. طبابتده ویاحقوقده حاذق اوله بیلمك ایچون یالکز فرانسزجه کافی دکلدر . آلمانجه وانکلیزجه‌ده شرطدر . لکن، هیئت اجتماعیه‌یه لازم اولان بودرجهٔ اختصاصده‌کی آدملرك عددی آزدر . اورته معلوماتده طبیبه ، اودرجه اقتدارده دعوی وکیلنه ، وسط مرتبه مأمورلره صنعتنده استادلق مرتبه‌سنی احراز ایتمش ذواتدن زیاده احتیاج واردر . کذلك اورته استعدادده ارباب قلمه‌ده بیوك ادبادن زیاده لزوم اولدیغی اونوتلمامليدر. چوجق کتابلرینی ، خلق کتابلرینی، مکتب کتابلرینی ، درلو درلو اختصاصاته متعلق کتابلری داهیلر یازه‌ماز ؛ دهاتك اقتداری بونلره تعلق ایتمز .

مجبرات اجتماعیه‌ده خواصك‌ده ، عوامك‌ده ؛ دهانك‌ده ، ارباب صفوتك‌ده ؛ معلومات عمومیه صاحبلرینك‌ده ، متخصصلرك‌ده موقعی واردر وآیریدر .

پك بیوك برطبیب ، کندیسندن کوچك اطبانك تشخیصلرینی تفتیش ایدر . خطوط عمومیهٔ تداوی‌یی چیزه‌ر . آنلرك تطبیقی آندن آشاغی طبیبلرك ایشیدر . بوکا مقابل برخسته‌خانه قوغوشنده‌کی یوزلرجه خسته‌یی تداوی ایتمك پروفسورلرك دکل، یکی یتیشان دوقتورلرك وظیفه‌سیدر. فرض ایده‌لم که برمکتب طبیه‌دن یتیشه‌ن هرافندی صنعتنده جمیل پاشا ویا بسیم عمرپاشا اولسون . صحت عمومیه بوندن مستفید اوله‌جغنه مختل اولور. ادبا وارباب قلمده بویله‌در. آنلرك فضولیلری،

حامدلری لازم اولدیغی کبی طبقه طبقــه مادونلری‌ده بولونملیدر که قادروسی تام اولسون .

ایشــته فرانسز ادبیــاتنك حلول و نفوذ مصــلحانه‌سی بزم قادرومزی یك بوزمشدی. بلا سجیه اولمق اوزره ممتاز ارکانمز اولدیغی حالده ایکنجی، اوچنجی، ودها آشاغی طبقه‌لرمز دیکر مملکتلرده کیلره نسبتله پك کریدر .

یوکســك بر طبقهٔ متحیزانك قارشـیسنده منتظم طبقـات عوام بولونملیدر . بونلرك بری دیکرندن مستقل یاشایه‌ماز . بری دیکرینك متکاسیدر .

بر طبقه ایله دیکری آره‌سنده لسان کبی ، حس کبی ، فایه‌وامل کبی روابط بولونمازسه بر آیریلق حاصل اولور . بو کیفیت ملتی ضمنی بر تفرقه‌یه دوشورر .

رومادە اولان [پاتریسیه‌ن]و [پله‌به‌ئیه‌ن] ؛ یکی رومادەکی[مانی] و[یشیل]، قدیم هندستانده‌کی [براهمان] ، [قشاتریا] ، [سودرا] ؛ اسکی روسیه‌ده [احرار] و [سه‌رف] لر کبی ، لکن غیرظاهری ، بزده‌ده بر عوام ، برده خواص طبقه‌سی کوریلیور .

فردك ، قادینك ، عائله‌نك اجتماعی و اقتصادی قیمتی

دولت تشکیلاتی ملت تشکیلاتنه، ملت تشکیلاتی عائله‌تشکیلاتنه، عائله‌نك رصانت و متانتی فردك و قادینك اجتماعی و اقتصادی قدرتنه استناد ایدر .

بناءً علیه : دولتك تقویه‌سی ، ملتك ؛ ملتك تقویه‌سی ، عائله‌نك ؛ عائله‌نك تقویه‌سی ، فردك و قادینك تقویه‌سنه منوط و متوقفدر .

فردی ، قادینی ، عائله‌سی ، ملتی مترقی اولان دولتده طبیعتیله مترقی اولور .

هر ملتك درجهٔ ترقی وحیاتیتی آنك متشکل بولوندیغی افرادك قیمتی ایله تقدیر اولنور .

عموم آنغلو ـ صاقسون ملتلری ـ اکثریتله ـ افراده بیوك بر اهمیت عطف ایتمشلردر . بونك‌ده سببی تشکیلات عرقیه ، ملیه ، اقلیمك و محیطك ایجاباتیدر .

عموم جرمان ملتلری ـ اکثریتله ـ جمعیته اهمیت عطف ایتمشلر ؛ افراده ایکنجی درجه‌ده بر اهمیت ویرمشلردر . بونك‌ده سببی تشکیلات عرقیه ، ملیه ، اقلیمك و محیطك ایجاباتیدر .

بونکه برابر مسروداتمزدن آنغلو ـ صاقسونلر جمعیته؛ جرمانلر ایسه فرده اهمیت ویرمزلر معناسی اصلا چیقارلمامیدر . لاتینلر اولانجه قوتی حکومتده آرارلر .

بو مسائلك تدقیقی صددمزه داخل دکلدر . یالکز شوقدرینی سویلیه‌لم که بو اصوللرك جمله‌سی طوغریدر . طوغریلق ، یا کاشلق دائما نسبی اولدیغندن انکلتره ایچون طوغری اولان اصولك آلمانیاده‌ده دوغری اولمسی لازم کلمز .

بوکا بناءً درکه تکاملات ملیه‌مزه موضوع بحث اولونجه اصول اجتماعیه‌یی اولدیغی کبی بر یردن اقتباس و انتحال ایتمك بر جنایت تشکیل ایدر .

ابداعی اولمیان اصوللر ، هر یرده عکس العمللرك ، ارتجاعلرك حصولنه بادی اولور .

بزده طوغریدن طوغری‌یه بعض لاتین اصوللرینك اقتباس ایدلمسی ترقیات حقیقیه‌مزی توقیف ایتمشدر . کندی مطالعه‌مزه قالیرسه مملکتمزده ، آلمانلرده اولدیغی کبی ، هیئت اجتماعیه‌یه دها زیاده اهمیت ویرمك ، بونکله برابر فردك ترفیع سویه‌سنه همت ایتمك اقتضا ایدر .

شو نقطه‌یی توضیح ایده‌لم : شرقده : جمعیت تشکیلاتی تاریخاً اصلدر . قدیم ترکلره کلنجه : عثمانلیلردن اول ترکلر دائما برجمهوریت عسکریه شکلنده یاشارلردی . بوهیئتلرده فرد ، جمعیتك مواجهه‌سنده پك سونوك قالیردی . قوغان ایچنده بر آری فردینك ، دلیکنده بر قارنجه فردینك موقعی نه ایسه پك قدیم ترکلرده اردوسنده

موقعی او ایدی . واقعا عثمانلی ملتی ، قدیم ترکلردن مفرز و مستقل
بر ملت ایسه‌ده هپمزده بو حال یعنی یالکز جمعیت ایچنده یاشایه‌بیلمك
خصیصه‌سی بزده بر میراث متفوق کبی قالمشدر . صنعی تدابیر ایله
بو میراثدن تجرد ایدوب - فردی - اصوللر اتخاذ ایتمه‌مز محالدر .

عثمانلی ترکلری ، برده ، طوغریدن طوغری‌یه جمعیات متقدمهٔ
اسلامیه‌یه خلف اولمشدر . جمعیات متقدمهٔ اسلامیه‌ده ، عینیله، قدیم
ترکلر کبی ، برر هیئت عسکریه شکلنده ایدی .

حال حاضر ترکی حکومته ، دولته ، عائله‌سنه استناد ایدر .
آکا : - سن نیچون انکلیز کبی یالکز زور بازوکه ، نفسکه استناد
ایتمیورسك ؟ دیمك آنك تشکلات ملیه‌سنی ، بیك سنه‌یی متجاوز
تاریخنی انکار ایتمکله مساویدر .

فرد، انکلتره کبی آطه‌لق اولان یرلرده، دکزله مناسبتی بولونان
هیئتلرده ، عناصر طبیعیه ایله نچه‌لشمك لازم کلن قطعاتده کسب
قیمت ایدر . امثله :

انکلتره آطه‌لردن ، کیرینتیلی ، چیقنتیلی ساحللردن، منصبلردن،
قایالقلردن ، صوغوق ، دائما فورطنه‌لره معروض حوالیدن ، صیق
صیق انجماد ایدن مواقعدن ، سیس و پوص آلتنده قالان بقاعدن
متشکلدر . اوراده عن فردٍ یاپیله‌جق شیلری عن جماعةٍ یاپمق قابل
اوله‌ماز . انکلیز ملت حاضره‌سنی جرمانیا ، اسقاندیناویا ، [یوتلاند]
سواحلندن کلن وآنجق نفسنه اعتمادی اولان مبارز کمیجیلر تشکیل
ایتمشدی. بناءً علیه بیوك - بریتانیاده اصل فرد ، فرع جمعیتدر .

- آلحاق مملکت - Nederland ، یعنی یاکلش اوله‌رق فلمنك

دیدیکمز دیار بر طرفدن شمال دکزینک، دیکر جهتدن داخلی صولرینک مهاجمه‌سنه معروض غریب برالکادر . اوراده، یاشایه بیلمك ایچون فرد ، عناصرله متمادیاً حرب حالنده بولونمق مجبوریتنده‌در . فرد ، فلمنکده قناعت وتوکل دینلان ذمائمی ایلری‌یه کوتورورسه درحال ئولور. آنك ایچون فلمنك طوپراغنده‌ده افرادی بیوك بر قیمت اقتصادیه واجتماعیه‌یه مالك بر ملت یتشمشدر .

آمریقا ، حین کشفنده ، قرمزی رنکلی نیم وحشی انسانلر ، وحشی حیوانلر ، ایچنه بالطه صاپی کیرمامش اورمانلر ، قودورمش صولر و بر چوق عناصر متخاصمهٔ طبیعیه ایله مالامال ایدی . اورایه کیدنلر بتون بو عناصر ایله حرب ایتمك مجبوریتنده ایدیلر. یکی دنیانك شمدیکی حکومات متحده اراضیسنی اشغال ایدن اقسامنه اساساً فرداً قوتلی آنغلو ـ صاقسونلر و ، لاتینلرك ایچنده بونلره الك چوق بکزه‌ین نورمانلرو بروتونلر هجرت ایتدیکندن آمریقاده هم عنعنه وتشکیلات قدیمه، هم ده تشکیلات جدیده اعتباریله پك دکرلی بر عنصر یتشدی.

انکلیزلر وفلمنکلیلر ، فردیوندن اولدقلرندن ، دنیانك بر چوق جهاتنه کیتدیلر ، مستولی اولدیلر . آمریقالیلرك مستملکاتی یوقدر ویا موجود مستعمرات یکین سنه‌لرده ایدلمشدر ظننده بولونمه‌ییکز. آمریقانك شرق یعنی بحر محیط اطلاسی سواحلنده‌کی حکوماتی اصل ـ مادر وطن ـ در . وسط ، جنوب و بالخاصه غرب ایالاتی ـ نیو ئینغلند = یکی انکلتره ـ یاد اولونان شرقی آمریقانك مستعمره‌سیدر.

آمریقانك [مه‌قسیقو]دن تا [هورن] برونه قدر ممتد اولان وسطی وجنوبی اقسامنه آنغلو ـ صاقسونلر کبی فردیوندن اولمیان

لاتینلر، یعنی اسپانیوللر و پورتکیزلر هجرت ایتدکلرندن شمالی آمریقاده ایدیلن تجربهٔ اجتماعیه ، اقتصادیه ، مدنیه‌اوراده ایدلمه‌مشدر. ترکلرك ایسه اقلیمی‌ده، محیطی‌ده، عرقی‌ده، تاریخی‌ده، تشکیلات قدیمه‌سی‌ده آنغلو ـ صاقسونلره بکزه‌مز .

آلمانلر بزه دها زیاده بکزه‌ر. آنلرده، بزده برر هیئت‌عسکریه تشکیل ایدییورز . آلمان فردی، انکلیزدن دهامطیع، دهارعایتکار، دهازیاده وظیفه حسنی بیلیر. اساساً بزم‌ده طبع ومزاجمزده مرکوز بولونان اطاعتك، رعایتك، حس وظیفه‌نك تمیه‌سی قابلدر وبو کیفیت تمیه‌ده بر فیض واردر .

بونکله برابر فرد ارادهٔ جزئیه‌سنه مالك اولملیدر . آنك قابلیت فردیه‌سی شمدیکی‌درکهٔ پستیسنده بولونماملیدر. فرد، کندی کندینه استناد ایتمه‌یی آرتق آکلامق مجبوریتنده‌در. بو ـ معرفت نفس ـ ، بو احتیاج نه‌قدر آکلاشیله‌جق اولورسه قیمت ملیه‌مز او مرتبه آرته‌جقدر .

عجبا فردك قیمت‌اجتماعیه واقتصادیه‌سنی کیم‌ونصل ترفیع ایده‌جك؟

بوکا جواب ویرمك برآز مشکلجه ظن ایدیلیرسه‌ده حقیقت‌اویله دکلدر. بزده‌فرد کندی کندینه یوکسلمك چاره‌سنی بوله‌مدیغندن‌درکه بوکون ، بوحالده قالمیور. اوحالده فردی یوکسلته‌جك طبقهٔ علیادر. طبقهٔ‌علیانك ایچنده‌ده الك‌مهم عنصر رفعتکار ، شبهه‌سز ، حکومتدر.

روسیه‌نك وحشتدن چیقوب مهما امکن تمدن ایتمسی منحصراً حکومت سایه‌سنده اولمشدر . بو انقلابك نه‌صورتله میدانه کلدیکنی بعض مرتبه [مقدرات تاریخیه] عنوانلی اثرمده شرح ایتدم . بزده

تشبثات شخصیه بیوك نتیجه‌لر ویره‌میور . شخصی تشبث ایله اورته‌یه قونمش بر بیوجك ایشه هنوز تصادف ایده‌مدم . بوكا بناءً درکه تشبثات ذاتیه‌یه بل باغلامنی مملکتمز ایچون مضر دکلسه‌ده زائد ویا واهی کورنلردنم .

بزده افرادك مظهر تعالی اوله‌بیلمسی آنجق و آنجق هیئتك فعالانه مداخله و مظاهرتنه وابسته‌در . شرق ، شمدی‌یه قدر ، هر فیضی هیئت وحکومت دنیلن ولی‌نعمتدن کورمشدر . فردی ، نسوی ، عائلوی بر سیاستك تطبیقی قیمت ملیه‌یی تزیید ایده‌جکدر .

فردمز مطیع ، حتی اویصالدر . بعض مرتبه تردی ایتمش شهرلیلرمز حقنده بشقه بر تربیوی سیاست اتخاذ اولونمقله برابر سیاستمز اویله بر مجرا تعقیب ایتملیدرکه اصلا بوزولمش اولمیان ، متردی بولونمیان فردمز ، سرعتله ، ترفیع سویه ایده‌بیلسون .

بلغار مثالی پك مهمدر . بلغارلر ، حکومت قدیمه‌لرینك انقراضی اوزرینه یوکسلك لکن متردی طبقه‌دن محروم قالمشلردی . بو محرومیت ، ملت ایچون محض نعمت اولمشدر . ملتك اکثریت قطعیه‌سی چوبان وچفتجی ایدی . بوماده‌ٔ ابتدائیه‌نك ذاتاً مختل اولمسی قابل دکلدی .

١٢٩٣ده امارتك حین تشکلنده ایش باشنه خیرخواه بر طبقهٔ ممتازه کلدی . بونلر کراسته‌یی آله آلدیلر . رنده‌لدیلر . کراسته‌نك کندیسنه ویریلن شکله اعتراض ایتمك حقی ، امکانی ، قابلیتی یوقدی . بوکون میدانه چالشمه‌سنی بیلیر وجداً چالیشیر بر بلغار ملتی کلدی .

بزم — شهرلر مستثنا — اکثریتمز ایسه بلغار مواد ابتدائیه‌سندن

پك فرقلی دكلدر . بدعتلره ، تجربه ایدلمه‌مش تجدد پروژه‌لرینه التفات ایدلمه‌مك شرطی، شرط اعظمی ایله علی العاده اوقویوب یازمق، علی العاده آداب معاشرت ، علی العاده حفظ صحت ونظافت، علی العاده چالشمق اصوللری تعمیم ایدیله‌جك اولورسه بر دورهٔ بنج سالهده بیوك بر خطوهٔ ترقی آتیله بیله‌جكی محققدر .

انضباطی ، انقیادی ، اخلاقیاتی ، موازنهٔ اجتماعیه‌یی ادامه ایتمك ایچون تربیهٔ دینیه‌یه اهمیت ویرلمسی وبو تربیه‌نك دساتیر شرعیه‌یه ابتناءً دها یكی بر طرزه افراغی فردی اعلا ایده‌جكدر. فینلاندیاده، اسوچده، دانیمارقه‌ده، نوروچده، ایرلاند آطه‌سنده كوزمله كوردیكم وآكلایه‌بیلدیكم ترقیات فردیه ، هپ تربیهٔ مذهبیه‌یه اهمیت ویرمكله حاصل اولمشدر . مدنیت حاضره ، علوم مدونه ، بو تربیه‌نك یرینه قائم اوله‌جق بردیكرینی هنوز اقامه ایده‌مه‌مشلردر .

یوقاریده اسملرینی ذكر ایتدیكمز آنغلو ـ صاقسونلر، فلمنكلیلر، آمریقالیلر بو تربیه‌یی عادتا افراطه كتورمشلردر.

بزدن زیاده جمعیته اهمیت ویرن هیئتلرده ، مثلا آلمانلرده‌ده ، بو نوع تربیه خلقك ناظم حیاتیدر . هر ایكی مسلكه سالك اولانلرده بو قبیل تربیه‌یه التفاتكار اولورسه بزم فرانسز اصوللرینی اقتباس ایتمكلكمزه بر معنی ویریله‌مز .

افرادی انضباط آلتنده بولندیره‌جق ، آنی اقتصاداً و اجتماعا یوكسلته‌جك الك ایی چاره ، بوكون الحق ، لاشك ، تربیهٔ مذهبیه‌در .

*
* *

قادين ، بزده ، بو محاربهٔ عموميه هنگامنده ، آماتورلك نتيجه‌سی اوله‌رق دكل، برلزوم واحتياج سوقيله فعاليت عموميه‌يه داخل اوليور.
صوك نسلدن اول بزده نساء شمديكنه نسبتله غايت قناعتكار، مقتصد، سفاهتدن مجتنب، چاليشقان، صنايع بيتيه‌ده ، مطبوخاتده عادتا استاد، نقش ونسجده ماهر ايدی. جدادمزك وجوده كتيردكلری آثار صنعته حيران اولمامق ممكن دكلدر .

لكن صنايع اجنبيه‌نك مملكتمزه پك اوجوز امتعه كونده‌ره بيلمسی بزده قادينك فعاليت صناعيه‌سنه خيلی خلل كتيرمشدر .

كذلك ترس يولدن اوروپايه كيتمكلكمز برچوق عائله فضائل وخصائلنی آلت اوست ايتمشدر. ايشته بوكا مبنيدركه اسكی انموذجلر بزده كيتدكجه توكه‌نيور .
تشكر ايده‌لم كه دورفترت ، فاصلهٔ انتظام هنگامی چوق سورمه‌دی .
حيات طارالديغندن جمعيتك بوكونه قدر عاطل طوران ، بوش اوطوران ايكنجی قسمنه احتياج حاصل اولدی : قادين ينه صحنهٔ مساعی‌يه كيردی .

قادين ، قادينلغی ، خصوصيتی دائره‌سنده ترقی ايدر وچاليشيرسه بوندن ايكی نتيجه چيقه‌جقدر : ١ ـ) ملتك ايكنجی نصفی يوكسلمكله بالطبع بتون ملتك‌ده سويه‌سی‌ده ترفع ايده‌جكدر ؛ ٢ ـ) شمدی ملتك بوش كزن ياريسی وياخود آندن بلكه برآز زياده‌سی مهما امكن عالم مساعی‌يه داخل اوله‌جغندن استحصالاتمز آرته‌جقدر .

شهيد اولادی دارالايتاملره آلينيور . شبهه‌سز بو يتيمخانه‌لرده، عائله‌لردن زياده ، تربيه وتعليم اصوللری تطبيق اولونيور . قيزلر

دها جدی ، دها عملی ، دها آز نازلی ، مزاحم حیاته دها حمول ، دها چیویك وچالاك اولیورلر . بونلر حیاته داخل اولوب عائله تشکیل ایتمه‌یه باشلایجه ، البته ، کورکولرندن استفاده ایده‌جکلردر. نتیجه : نسل آتی ، نسل لاحقدن دها عملی وجدی ، دها چالیشقان وغیرتلی اوله‌جقدر .

اهالیمزك اکثریتی چفتجیدر . دارالایتاملرده نظریات وخیالاتدن اجتناب ایدیله‌رك حیات زراعیه‌ده قابل استعمال اولان مبادی قیزلره افاضه ایدیله‌جك اولورسه کویلرمزك ، عهد جدیدده ، دها معمور ؛ کویلیلرمزك دها مدنی ومترقی اوله‌جقلری بیوك بر احتمال ایله تخمین ایدیله‌بیلیر .

تکرار ایده‌لم : تشکیلات ملیه ، عائله تشکیلاتنه وآنجق آکامستنددر. عائله‌یی تقویه ایدیکز ؛ آکا لازم کلن فضائل اقتصادیه و اعتیاد سعی وعملی ویریکز ، ملت دها قابلیتکار اولور .

عائله‌نك تقویه‌سی آکا تعلق ایدن دساتیرك ، اصولاتك جدیته منوطدر . مناکحات دها اساسلی اولملی . تعدد زوجات خصوصنده‌کی مساغ سوء تفسیر ایدلمه‌ملی . نکاحلری ، طلاقلری الی‌نهایه تزیید ایده‌جك مرتبه‌ده عدم جدیتله قیمه‌مه‌لی . طلاق بدعتی ضرورت شرعیه مرتبه‌سنه ایندیرلملی . عائله اسامی وعنعنه‌سی تقرر ایتملی . خلاصه ، عائله ، اك‌مقدس ، اك‌لزوملی ، اك فیضناك برمؤسسه اولمق اوزره طانملیدر. عائله اقنومنه خلل کتیره‌جك حرکاتی تجریم ایچون وضع اولنه‌جق قوانین ضابطه نه‌قدر صیقی ، نه‌درجه‌لرده ، draconien اولورسه اوقدر ایيدر. آلمانیا وآمریقا حکومات متحده‌سنده ضابطهٔ اخلاقیه زیاده‌سیله صیقیدر. فرانسه‌ده دکلدر .

بزده آلمان وآمریقا اصوللرینك تتبعی زیاده سیله فائده آور اوله جقدر.

- قادینلرمز - عنوانیله مملکتمزده ایلك دفعه اولمق اوزره مسائل نسویه یه دائر بر کتاب یازمش ایدم . اوراده ، بزده عائله اصوللرینك غیر مستقر بولوندیغندن بعض غرب علماسنك جمعیتمزه تعریض ایتدکلرندن ، بونلرده ذهابلرنده حقلی اولدقلرندن ، بزده عائله اقنومنه پك چوق اهمیت وقوت ویرلمسی لزومندن اوزون اوزادی یه بحث ایتمش ایدم.

بو مطالعات اوزرنده اصرار ایدرم. اثرم محاربه دن اول یازلمشدی. محاربهٔ عمومیه شرائط حیاتیه واجتماعیه یی بعض مرتبه دکشدیردی . بو تبدلاتده ، عائله اقنومنك تقویه سنی استلزام ایتمکده در .

تناقص نفوس مسئله سی آنجق عائله لرك تنظیماته اوغرامسیله برطرف ایدیله بیلیر .

عائله مستقر اولمق ، اوفق تفك بهانه لر ایله ییقلمامق ، اسن هر روزکاره طایانمق اقتضا ایدرکه چوجقلر مطرد اهتماماته ، منتظم بر تربیه یه مظهر اولسونلر .

عائله مسئله سی بزجه اردو و دونما مسئله سندن ، هله دیونات عمومیه قضیه سندن هرحالده پك مهمدر .

عائله نك ، قادینك ، یتیملك تنظیم اموری ، ترصین موقعی ، مدافعهٔ حقوقی ایچون مستقل بر نظارت تشکیل بیله ایدلسه حیرت ایتمم .

اوروپانك بر چوق ممالکنده احتیاجات جدیده طولاییسیله اعاشهٔ عمومیه ، حوائج ضروریه ، مدافعهٔ هوائیه کبی یکی نظارتلر و شعبات حکومت تشکیل ایدلدی. بونلر پك مهم امور ومواده تعلق ایدیورلر ظنمزده داهل دکلسه‌ك عائله اعاشه دن اهمدر .

حرب عمومی، تاریخ عالمده، یکی بر رأس تقویمدر. بوندن صکره، بوندن اول عقلمزه پك کلمیان مسائل بزی مشغول ایده‌جکدر. آتیلان طوپلر وطورپیللر یکی یکی مسئله‌لر تولید ایتدی. بونلرك الك اساسلیسی نفوسه وماتی یکیدن تشکیل ایتمکه متفرع اولانیدر.

بو مسئله‌نك بزجه اهمیتی ایکی قاتدر. چونکه بز، حربدن اولده بو مسئله‌یی حل ایتمه‌مش ایدك.

اورته طبقه

ـ بورژوازی ـ دنیلن اصناف طبقه‌سنك ، اورته خلقك قرون متأخره‌ده حریت اکتساب ایدرك زنكینلشمسی اوروپانك ثروت حاضره‌سنی تولید ایتمشدر .

وقتیله ، درلو درلو اشكالده اسارت و مربوطیت اصل ، حریت عارض ایدی . اصیلزادكان ورهبان صنفلری كندیلرندن اولمیانلره عادتا برمال متقوم ایمش كبی تصرف ایدیورلردی . اكر غربده طبقات متوسطه حق وحریتلرینی استعمال ایده‌جك بر حاله كلمسه ایدیلر بو كونكی بنای معظم مدنیت تأسس ایتمزدی .

بوفقره‌مزده ـ بورژوازی ـ صنفنك ، آنك اصیلزادكان ورهبان ایله سابقا ، طبقات سائره ایله لاحقا اولان غوغالرندن ، بواختلافاتك تاریخندن بحث ایده‌جك دكلز .

شوراده یالكز حقیقت آتیه‌یه نظر دقتی جلب ایتمك ایسته‌رز : اوروپاده طبقات اجتماعیه‌ده وقوع بولان تكامل ، بزده اوله‌مامشدر . ترك ـ بورژوازی ـ سی ، غربده اولدیغی كبی عنعناته ، تشكیلاته ، اساساته مستند بر صنف دكلدر .

ترکلر ایکی‌یه منقسمز : یایوکسك طبقه‌یه ، یاخود آشاغی طبقه‌یه منسوبز . بو ایکیسنك آره‌سنده اورته طبقه یوق ویا یوق کبیدر .

بو نقصان ، بر محصلهٔ تاریخدر .

ترکلر ، یاخود حصر ایله عثمانلی ترکلری دیه‌لم ، دولت حاضره‌یی تأسیس ایتدکلری زمانده آزلق ایدیلر . بناءً علیه هرکسه طبقهٔ علیاده ، اردو وحکومتده مهم برموقع اصابت ایدیوردی . لکن بر هیئتك ، هیئت اوله‌رق یاشایه‌بیلمسی ایچون هر درلو تجیراته صاحب اولمسی لازمدر . بناءً علیه وظائف سائرهٔ اجتماعیه ترك اولمیانلره ترتب ایتدی .

برده ، طوائف ملوکك حکمران اولدیغی عصرلرده ، بزم دولتك اوان تشکلنده ، کوچبه شکلنده ، آیلقلی عسکر هیئتنده وسطی آسیادن ملك رومه کلیتله ترك و ترکمن کلدی . بونلر تجارته ، صنایعه چوقلق سلوك ایتمدیلر . خدمات سفلیه وچفتجیلك کندیلرینه قالدی . بو صورتله‌ده بر آشاغی طبقه تشکل ایتدی .

روملی ، بیزانتین واورتودوقس اولان آناطولی ، بویله‌جه ، بر قاچ عصرده عثمانلی ، ترك ومسلمان اولدی . عناصر غیرملیه حکومته تشریك ایدلمدیکندن بونلردن یوکسك طبقه‌یه داخل اوله‌جق کیمسه چیقامازدی . اثنای فتحده طبقهٔ علیا یا هجرت ، یاخود موقعنی غائب ایتدی .

عناصر ملیه ، کذلك ، اك آشاغیده‌کی ایشلری ، یعنی چفتجیلکی ایفا ایده‌مزلردی ؛ چونکه کندیلریچون وضعیت مناسب دکلدی .

دقت بیورلسون که اکثریتدن بحث ایدیورز . ترك اولمیان چفتجیلرله ترك اولان تجاره آناطولیده اسکیدن بری تصادف ایدیلیردی . شوا‌ذی

برطرف ایدیلیرسه قاعده‌مز طوغریلغنی ینه محافظه ایدر .

ایشته بویله‌لکله اصنافلق، تجارت، خرفت عناصر غیرملیه‌یه همان‌همان انحصار ایتدی. بونلر زنکین اولدیلر. بونلردن برقسمنك پیدای ثروت ایتمسی یونان قراللغنك سبب وجودی بیله اولمشدر. فی‌الواقع تشکل ایدن - أثنیکی ئه‌ته‌ری آ - معارفه وتجارته اهمیت ویرمش؛ تنور ایدن وپاره قازانان روملرك غیرتیله یونانستان تشکل ایتمشدر .

[صوغوجق] قلعه‌سنی بنا ایدن فرح علی پاشا، عسا کر آره‌سنده بر چنکانه بولمغله، بونی نعم‌الوسیله اتخاذ ایتمش، بو چرکس قطرنده صنایعك وجود بولمه‌سنه موفق اولمش، کذلك برمرد ارمنی‌یه‌ده تصادف ایتمکله آکاده دکان آچدیرمشدر. مشارالیهك کاتبی دییورکه ترکلر عسکر ومأمور اولدیغندن مملکته اصناف لازمدی. اصنافلغی ایسه بالطبع ترکلر ایفا ایده‌میه‌جکندن پاشا مرحوم ابراز کرامت ایدرك برچنکانه وبر ارمنی بولدی .

شو فقره‌نك پك معنیدار اولدیغنی سویلمك فضله‌در .

باشمزه کلن فلاکتلرك بلکه برچوغی بویله برطبقهٔ متوسطه‌یه مالك اولمدیغمز نتیجه‌سیدر .

بزده طبقات اجتماعیه تام دکلدر ؛ نقصاندر .

هیئتمزك حیات سائره‌یه یاقلاشه‌بیلمسی ایچون طبقات اجتماعیه‌یی تنظیم وتشکیل ایتملی‌یز .

عجبا طبقات اجتماعیه تشکیل ایدیله‌بیلیرمی ؛ یوقسه بونلر تشکل می ایدر ؟

تشکیل‌ده ایدیلیر ؛ تشکل‌ده ایدر .

طبقات اجتماعیه‌نك مولدی ایجـابات تاریخیه اولدیغی کبی ایجابات سیاسیه ، اقتصادیه ، محیطیه ، زمانیه‌ده اوله‌بیلیر .

فلمنکده زادهٔ تاریخ اولان برصراف طبقه‌سی وار. اسویچره‌ده، [بازل] ده ؛ آلمانیاده [فرانقفوت] ده‌ده بانـکر طبقات تاریخیه‌سنه تصـادف اولونور . شمال دکزی سـواحلنده ، اسکی [هانسـا] قونفه‌ده‌راسیونی تشکیل ایدن‌شهرلرده ، [هامبورك] ، [لوبه‌ق]، [برەمن] ده ؛ نوروچده ، [بەرکن] ده ؛ دانیمارقه‌ده [قوپنهاغ] ده کدکلی مجهز اصنافی موجوددر. [آنوەرس] ده ، [آمستردام] ده صنعتلرینه ، تجارتلرینه جدلرندن توارث ایتمش الماستراشلر کوریلور .

برعکس اوله‌رق سیاستك ، انقلاباتك آچدیغی یرلرده ، اختراعات نتیجه‌سی اوله‌رق طبقات اجتماعیه وجوذ بولمشدر . بونلرك هر نوعنه آمریقالرده ، جنوبی آفریقاده ، آوسـترالیاده ، یکی زه‌لانده‌ده مثال بولمق قابلدر .

بو مطـالعاتدن مقصدمز ، بزده‌ده بر طبقهٔ متوسـطه‌نك امکان (ابداع) یدر !

ذاتاً حیاتك کوچلشمسی، عهدقدیمك قاپانمسی، احتیاجاتك‌تنوعی، بورجك چوغالمسی ، الی آخره ، کبی بر طاقم سوائق ترکلری مأموریتدن تبرید ، اصنافلغه تقریب ایدیور. بو محاربهٔ عمومیه هنگامنده اساسلی، غیرموقت اوله‌جغی استدلال‌ایدیلن برانتباه وتیقظ اقتصادینك شاهدی اولیورز .

مشروطیتك اثنای اعلاننده بر تشـبث شخصی موداسی میدان آلمشـدی . بر لزوم واحتیاج اوزرینه دکل ، کوسترش اولمق ایچون

بکلرمزدن برقسمی امور تجاریه‌یه هوس ایتدیلر. لکن هنوز وضعیت مساعد دکلدی . امتیازات اجنبیه مملکتمزده ، وطنمزده ، بزی ، یبانجیلردن دها آزحقوقه مالك برطبقه حالنده بولوندیریوردی . دور حمیدی هنوز یکی قاپاندیغندن احتیاجات جدیده‌ده تحقق ایتمه‌مشدی.

بر بك افندینك وعظ و نصیحت ایله اویاندیرمق ایستدیکی تشبث شخصی شیمه‌سی اویانه‌مدی . هرایش وقتنده اولور. وقتسز برشیئ اولماز .

ترکك ایش کورمه‌مسی کندی قابلیتسزلکندن دکل، مکر وضعیت حقوقیه‌سندن منبعث ایمش !

امتیازات اجنبیه قالدیرلدی. یبانجی عناصر پلی‌پی پیرتی‌پی طوپلامغه مجبوراولدیلر. ترکلره براویانقلق کلدی. بوحرکت اقتصادیه جدیدر، کچیجی ، یاخود آماتورلك ، هوسکارلق قبیلندن دکلدر . بو خواهش ملتك اعماق روحندن ، ایجابات زمانیه‌دن ، احتیاجدن ، انتباه و تیقظدن طوغیور .

اصنافلغك جهت علمیه‌سی ، قسم کسبیسی پك مشکل دکلدر . واقعا مثلا ذخیره‌جیلك بیوك بر اختصاصدر . بورسه معاملاتی غایت دقیق معلوماته متوقفدر . شوقدر وارکه مستعد بر ترك بونلری آز زمانده الده ایده‌بیلیر .

فی‌الواقع ابا عن جد بر عائله‌نك مالی اولان تجارتخانه‌لر کوریلیور. وهلهٔ ابتدائیه‌ده ظن ایدیلیرکه تجارت بر عائله‌ده عنعنه شکلنده تمادی ایدرسه ایی نتیجه‌لر ویرر . بو فکرك طوغریلغنی ، یا کلشلغنی‌ده کوستره‌جك امثال واردر .

آمریقاده ـ علی الاکثر ـ اوغل ، بابانك صنعتنه توارث ایتمز .
حر قالیر . هر نره‌ده کار کورور و بولورسه اورایه کیدر . تبدیل
مسلك ایتمکدن چکنمز . عشق مسلکله بریرده چیویلنوب ابدیاً قالماز .
اورا احوال اجتماعیه‌سنی تدقیق ایدنلر بو اصولی مؤاخذه ایتمیورلر .
انکلتره‌ده بر تجارتك اباعن جد دوام ایتدیکی کوریلیور . بویله بابادن
اوغله انتقال ایتمش بر تجارتخانه سرمایه‌سنك الی نهایه تزاید ایتمسی قابلدر .
زنکین بر تجارتخانه‌یه قونان بر کنج شویله بر قیاس یاپیور : بو ایش ،
ساعت کبی ، کیدیور . بن چالشسه‌م‌ده ، چالشمه‌سه‌م‌ده نتیجه بردر .
بالعکس بر آز معاش ویره‌رك قوللانه‌جغم (و یاخود قوللانمقده اولدیغم
مدیر) تجارتخانه‌یی بندن ایی تدویر ایدیور . بو تجارتی لیمیتد یعنی آنونیم
شرکت حالنه قورم (ویا قویدم) . نم ایشم کونده یارم ساعت قدر
اورایه کیدوب برقاچ امضاویرمکدن عبارت قالیور . آندن صکره کیدر ،
پارس صحنه‌لرندن جلب ایتدیکم دوشیزه‌کان ایله اکلنیر ، اك نفیس
شامپانیالری ایچه‌ر ، اك معطر هاوانا سیغاره‌لرینی قوللانیرم . حیات ،
آنجق بر کره انسانك الینه کچر . بن ، ماصه باشنده ، بر قاچ پنی‌لك
بر قامبیو فرقنی آرایه‌جغمه .... ویشی‌یه کیدر بر سه‌زون کچیررم !

بو فکر انکلتره‌ده تعمم ایدیور . نسل حاضر میراث یدیدر .
ایشته بوکا بناءً درکه انکلتره فعالیت اقتصادیه‌ده یایان قالیور ؛
اوزرلرندن هنوز میراث یدی اوله‌جق قدر زمان کچمیان مملکتلرك
تجارتی بیوك بریتانیا تجارتنه غلبه ایدیور . بو محاربهٔ عمومیه‌نك سبب
حقیقیسی بلکه بودر . شو اوزون استطراددن صکره صددمزه کله‌لم :
بزده ، تجارت بر عنعنه اولمدیغندن قابل ترقی دکلدر دیمك بیوك

بر خطا اولور. وقتیله، مملکتمزده، طبابتده بر عنعنه دکلدی. لکن ایدیلن همت وغیرت نتیجه‌سی اوله‌رق له‌الحمد بوکون ملکمزده بر طبیب، اجزاجی، کیمیاکر، دیشجی صنف و طبقه‌سنه مالکز. قدیماً، مهندسلك تحصیل ایدوب اوروپادن بورایه عودت ایدن ترکلر صنعتلرینی اجرا ایده‌جك برزمین بوله‌مدقلرندن تبدیل مسلکه مأمور اولمغه مجبور قالییورلردی.

شمدی ایسه مهندسلر، بالخاصه ألقتریق مهندسلری ایچون مملکتمزده یر بولمامق مشکلدر. محاربه‌دن صکره ألقتریق ممالك عثمانیه‌ده پك زیاده تعمم ایده‌جکدر. اووقت یرلی مهندسلری استخدام ایتمك شویله طورسون، خارجدن کلنلری بیله بر خیلی وقت ایشده قوللانمق مجبوریتنده بولونه‌جغز.

ایش و کارك ظهور وتحققنده مملکتمزده آدم بولونه‌جغی ویا یتیشه‌جکی طبیعیدر. بوکا تردد ایدلمه‌ملیدر.

کله‌لم قابلیت مسئله‌سنه: عدم قابلیت شقنی ادعا ایدنلر یا کلیورلر. ترکلرك زراعتده، تجارتده، صنایعده، ادبیاتده استعدادلری اولدیغنه قناعت وایمان ایدنلردنم. مقصدمی توضیح واثبات ایده‌یم: کچنلرده ضربخانهٔ عامره‌یی کزمش ایدم. سکه‌مز اوروپاده کسیلن پاره‌لردن آشاغی قالمیور. سهو و خطایی حسابدن عادتا طرد ایدن قطعیت آلاتی، امثالی آنجق لوندره‌دن کتیرتیلن ماکنه‌لری یرلی اوسته‌لر، هیچ برواسطهٔ اجنبیه‌یه مراجعت ایتمه‌دن، اسکی سرایك بر کوشه‌سنه صقیشدیریلان ضربخانه‌مزده یاپه‌بیلمشلر. آز وابتدائی وسائطله بوکبی موفقیاته نائل اولان اوسته‌لر چوق ودها متکامل وسائطله نیچون هر

شیشی یاپه‌مسونلر ؟ اعمالات حربیه‌ده ، ترسانه‌ده ، تلغراف فابریقه‌سنده ، زیتون بروننده ، شرکت خیریه دستکاهلرنده ، سابقییلدیز سراینده‌کی چینی فابریقه‌سنده ، هرکه‌ده ، حجاز تیمور یولی انشاآتنده ابراز هنر ایدن اوسته‌لرمزك قابلیتنی انکار ایتمك طوغری دکلدر .

ثلثان عصر اول تلغراف خطوطی منحصراً وسائط ملیه ایله تمدید ایدلمشدی . اوزمان ترسانه‌ده زرهلی بیله یاپیلیوردی . شرکت خیریه برادارهٔ ملیه‌در . بو نمونه‌لری کوسترنلر نیچون دیکرلرینی‌ده کوستره‌مسونلر ؟

کذلك بدیعیات ایله مناسبتی اولان صنایعده‌ده ترکلر کندیلرینی کوسترمشلردر . کوتاهیه چینیلری ، بکقوز بلورلری ، چشم بلبللر، مرتبانیلر ، یرلی الماستراشلر، سجاده‌لر ، مختلف خالیلر ، الخ،هپ، بزده صنایعك وجود بوله‌بیله‌جکنه مادی، آل‌ایله طوته‌له‌بیلیر علائمدر.

ترك کمیجیسی حمول ، صبور ، غیوردر .

صنایعك ، اصنافلغك ، زراعتك بر آز مظهر تنسیقات اولمسی ، اجانبه ، عناصر غیر ملیه‌یه قارشی حمایه و بوکا بش اون سنه دوام ایدلمسی ، بهمه‌حال ، مملکتمزده بر طبقهٔ متوسطه‌نك ظهورینه ، یراشمه‌سنه سبب اولور .

قدیماً ، تشکیلات تاریخیه‌مز بزده بر طبقهٔ متوسطه‌نك اوروپاده اولدیغی کبی اساسکیر اولمه‌سنی انتاج ایتمدیکی حالده، ینه، بعض‌ضعیف طبقات واردی .

اولیا چلبی اوقونه‌جق اولورسه کوریلورکه بونلر تشکیلات مخصوصه‌یه بیله تابع ایدیلر . چلبینك محرراتنده مبالغه اصلی ، صحت

فرع اولمقله برابر ینه ، تعریفاتندن بر چوق احکام چیقاریله بیلیر .

بو طبقات بزده بالآخره سوندی ویا سونر کبی اولدی . سببی ؟ سببی کمرك رسمیدر . یاقین زمانه قدر ادخالاتدن یالکز ٪۸ کمرك رسمی آلنیردی . کاغد اوزرنده ۸ شکلنده کورینان بو رسم ایسه حقیقتده بونك نصفی قدردی. دیمك‌که عادتا رسمسز کبی مملکتمزده داخل اوله بیلن امتعهٔ اجنبیه داخل مملکتده بزم ایچون چالشمق امکانی سلب ایتمکده ایدی . کمرك رسمنك آنجق بر قیدیه مقابلی درجه‌سنده آزاولمسی بزده سربستیٔ ادخالات اصولنك تطبیقی دیمکدی. مادام‌که بو اصول بزم فقرمزی انتاج ایتدی . دیمك‌که حمایه اصولی مملکتمز ایچون مرجحدر . آلتمش پاره‌یه اوروپاده یاپیلمش برجفت چوراپ آلمق ممکن اولورسه نیچون قادینلرمز چوراپ اوره‌جکـزدیه عمرلرینی هبا ایتسونلر ؟ بدوی عشائرمزه وارنجه‌یه قدر، معمولات غربیه بزی فعالیت اقتصادیه‌دن آلیقویمش ایدی .

اجانب هرحالده مملکتمزده ممتازدی. تمتع ویرکوسی ویرمدکلرندن اهل وطن بونلره رقابت ایده‌مزدی . یبانجیلرك آرقه‌سنده سفیرلری، شهبندرلری ، تجارت اوطه‌لری ، [لوراندو] و [توبینی] مسائلی خاطره کتیرلسون ، اردولری، دونمالری، بانقه‌لری واردی. زواللی ترك بونلره قارشی نه‌یاپه‌بیلیردی ؟ ألی آیاغی باغلی برآدم قوشه‌بیلیرمی؟

خلاصه ، امتیازات اجنبیه‌نك الغاسی ، کمرك تعرفه‌سی تنظیمی صددنده حکومتمزك اقتداری حائز بولونمسی مملکتمزده بر اصناف طبقه‌سی وجوده کتیره‌جکدر . بوطبقه سویهٔ ملیه‌یی یوکسلته‌جکدر . أله پاره کچه‌جکندن ، واردات دولتده نسبت دائره‌سنده آرته‌جق ،

هم محاربه طولاییسیله عقد ایتدیکمز مستقرضات اوده‌نه‌جك، هم ده تربیه واعمارات ملیه ایچون شدتله محتاجی بولوندیغمز مبالغ صرف ایدیله‌جکدر. ضرورت، بزی فضله سعیه مجبور ایتمه‌مك قابل دکلدر.

کوریلیورکه بزده براورته طبقه‌طوغیور. واقعا نوزاد هنوز آیاق اوستنده طوره‌جق برحال ومجالده دکلدر. لکن امین اوله‌لم هیچ بر سکته‌یه اوغرامه‌دن بیویه‌جك، بر پهلوان اوله‌جقدر. آنك تکاملنه نظارت ایتمك حائز ولایت اولان حکومتك وظیفه وحقیدر.

اعمارات نافعه و مؤسسات عدلیه، تجارت عثمانیه‌یی تسهیل ایده‌جك برحاله کلنجه، آرتق، بزم‌ده دیکر ممالك متمدنه کبی ترقی ایتمه‌مزه مانع قالماز.

هیچ یوقدن بلغارستانده بویله بر اورته طبقه میدانه کلدی. بلغارلرك، اسکیدن، بزم کبی بر آشاغی، بریوقاری اولمق اوزره ایکی دکل؛ یالکز بر آشاغی طبقه‌لری واردی. لکن غیرت واقدام ایله بریوکسك طبقه وجود بولدیغی کبی برده منتظم وحقیقةً غیور اورته طبقه حاصل اولدی. بومثال، شایان تقیددر. اوراده اولانك بوراده اولمه‌سنه برمانع متصور دکلدر.

زمان، ترکی تجارته سوق ایدیور. اقتصاد سیاسی مملکتمزده‌ده حکمنی اجرا ایتمکه باشلادی. بزده آهنکه اویدق. بوندن صکره ألمزه کچیردیکمز بوکدکی محافظه ایتمك لازمدر. شوراسی‌ده اونوتلسون‌که اصنافلق، اوروپاده وآمریقاده، اسکیسنه نسبتله پك زیاده اینجه‌لمش، نزاکت پیدا ایتمش، عادتا برصنعت دقیقه، حتی برفن اولمشدر.

اوروپانك بويله تكامل ايتمش تجارتى مواجهه‌سنده بزم اصنافمز بر آز ـ آلايلى ـ ، ـ باشى بوزوق ـ اولورلرسه قولايلقله آلدانه بيله‌جكمز بديهيدر .

اوحالده ، طبقه تربيه‌سنه ، اصناف يتشديرمك اصول جديده‌سنه‌ده بر آز عطف اهميت ايتمه‌مز اقتضـا ايده‌جكدر . بو اصنـافك دكل ، اولوالالبابك وظيفه‌سيدر .

ملیتپرورلك و « شووینیزم »

اجنبی سرمایه‌سندن پك چوق استفاده ایدن مملکتلردن بری‌ده اسوچدر. اسوچ ، اجنبی سرمایه‌سنه زیاده‌سیله مفتقر اولمش وبانجی بانقه‌لرده پك معتدل شرائطله شمالك بومملکت متکامله‌سنه کوکل‌خوشلغیله پاره اقراض واذانه ایتمشلردر .

ملیته‌صوك درجه‌ده اهمیت‌ویرن ، آکاهرکسی حیران‌ورعایتکار ایدن ملتلردن بری‌ده ، اسوچدر. اسوچلی ملیتی‌ایله مفتخر وآکاپك صادقدر . بونکله برابر اسوچلیلرده غرور ، [شووینیزم] یوقدر . کندی ملتلرینك خصلت ومزیتلرینی پك ایی مدرك اولدقلری حالده ملل سائره‌نك خصائل ومزایاسنی ردوانکار ایتمزلر. بیلیرلرکه‌جهانده هرملتك کندیسنه مخصوص مزیتلری وقابلیتلری واردر . وبرملت ، قانون‌عرض وطلب‌موجبنجه ، بهمه‌حال دیکرینه‌محتاجدر. بوقاعده‌نك استثناسی یوقدر. شمالك سائر اقوامی‌ده اسوچه بکزه‌رلر : فینلاندیا ، نوروچ ، دانیمارقه ، فلمنك هپ عینی مزاج و سویه‌ده‌درلر .

بناءً علیه ملیت‌پرورلك ایله [شووینیزم] ی بری برندن کوزلجه تفریق وتمییز ایتمه‌مز لازمدر. بونلردن برنجیسی بر فضیلت ، دیکری

برذميمتدر. [شووينيزم] وطن وملیت پرورلکی آزدیرمق ، لزومسز، حق مضر یرلرده استعمال ایتمك ، مسائل ملیه و وطنیه‌ده فکردن زیاده حسه تبعیت ایتمك ، بو ایشاری آزیتمق دیمکدر. بر قوله کوره [شووینیزم] وطن پرورلکك قاریقاتوریدر ! [شووینیزم] وطن عشقنك افراطی دکلدر. [شووه‌ن]، اصطلاحك وضع وتدوینه کوره بر وطنپروردر ، لکن وطن پرورلکی غیر عاقلانه‌در . [شووه‌ن] ظن ایدرکه وطن پرور اولمق دیمك دیکرلرینی تحقیر ایتمکله ، خور کورمکله مساویدر . بو ، طبعاً بر بطلاندر . بو مسلکه ویا بو ضلالته سالك اولانلرجه صلح ومسالمت ایچنده ویا تدابیر دوستانه ایله ایش کورمك ممکن دکلدر .

برمأخذه نظراً موسیو Chauvin آدلی بر آدم وارمش که [ناپولئون] محاربانده ایمپراطورك کرك ذاتنه ، کرك افعال وحرکاتنه عادتا پرستش ایدر، حربده هرشیئی آزیتیر ایمش . بو اوغورده بوش یره اون‌یدی کره، جمله‌سی‌ده اوکدن اولمق اوزره ، یارالنمش. اوچ پارماغنی کسمشلر وبوکا مکافاةً بر سیف افتخار بیله آلمش . صفوت درونیله هر شیئی افراطه کتورن ، حسیاتنه لزومندن برقاچ قات فضله غلیان ویرن بو ذات ایله ابتدا آرقداشلری أکلنمکه باشلامشلر، صکره ایش قاریقاتوره، تیاترو صحنه‌لرینه دوکولمش !

شو مقدمه‌یی سرد ایتمکه بزی سائق اولان جاوید بك افندینك کچن کون مجلس مبعوثانده ایراد ایتدیکی نطقك صوك قسملریدر . مالیه ناظری ایکی اصطلاحی بربرندن آیرییور. فی‌الواقع ، اکثریا اجانبه رعایتکار اولمق ، آنلرله تشریك مساعی ایتمك ، آنلرك عقل ونقدندن

استفاده‌ده بولونمق بر بیوك وطن پرورلك اولور. چونکه بو سایه‌ده وطنك سرمایه‌سی آرتار، قابلیتی انکشاف ایدر، حیاتی رفاهیت بولور. حالبوکه، برعکس اوله‌رق ، ضرری اولمیان اجنبی وسائطنه قارشی دشمن طاورانمق بر مملکت داخلنده‌کی فعالیتی تحدید ، حتی امحا ایدر. اوت! قرون متقدمه و متوسـطه‌ده اولدیغی کبی قانون مبادله‌یی طانیمامق بو عصرده بر مملکت ایچون ممکن اوله‌ماز. هیچ بر ملت متصور دکلدرکه، بوکون ، بر تجرد دائمی حالنده یاشایه‌بیلسون . بونك آنجق بر مستثناسی واردرکه اوده اصلا ترقی ایده‌میان [تیبت] در .

ایشته بتون بو آرا ومطالعاته مبنیدرکه ، جاوید بك ، مبعوثانك کرسیٔ رسمیسندن: «بن خارجدن سرمایه‌نك کلمه‌سنه معارض اولانلردن دکلم. فقط بو سرمایه دوستلرمز ومتفقلرمز طرفندن کله‌جك اولورسه البته آنی بر بیوك سبب رجحان وفائقیت عدایدرز. » دیور. بو سوزلر هرجهتله شایان قیددر. بر مملکتی اجانبه تسلیم ایدن اجانبك سرمایه‌سی دکل ، اومملکتك تذبذبات اداریه‌سیدر. الیوم، آمریقاده ، خصوصیله بو قطعه‌نك جنوبنده ملیارلرله اجنبی سرمایه‌سی دوران ایتمکده‌در . لکن بوسرمایه‌لرك اصحابندن هیچ برینك ، مثلا ، حکومات متحده‌نك ایشلرینه مداخله ایتمسی فکری ، عقلنه کلمیور . بر مملکتك تشکلاتی، اداره‌سی ، عنعناتی ملیته موافق و عدالته ، حقانیته مقارن اولورسـه اجنبی سرمایه‌سندن قورقمو یوقدر. ایشته ملیت بونقطه‌ده تظاهر ایتملیدر. جاوید بك دیورکه « مملکتمزه داخل اوله‌جق اولان سرمایه‌لردن تحاشی ایدنلر واردر. قبل الحرب بومملکته کلن سرمایه‌لرك ورودندن قورقولوردی . چونکه اووقت تورکیه‌یی برشبکهٔ استبداد آلتنه آلمش

اولان قاپيتولاسيونلر طولاييسيله ثروت و سرمايه‌لرینی كتيرنلر دولتلرينك حاكميتلرینی‌ده برابر كتيرييورلردی . » لكن بزده‌احربه كيرشمه‌دن‌اول امتيازات وقيودات اجنبيه برنهايت ويرلديكندن آرتق مليتی اجنبی اولان سرمايه‌نك مملكتمزه داخل اولمه‌سنده بر محذور قالمامشدر . حتی ، جاويد بكك مطالعه‌سنجه ، مملكتك قورتارلمسی لازم كليرسه بونك ايچون بوكبی سرمايه‌لره مراجعت ايدلمسی بروجيبه بيله تشكيل ايدر .

ناظرك قولنجه ، اوروپانك هر طرفنده ، حتی متفق ممالكده بر آز چوق [شووينيزم] ايله اتهام اولونيورز . بو ، برمرض مزمن اوله‌رق تلقی بيله ايديليورمش . مطالعه‌ايتديكمز بعض آلمان رساله‌لرنده بو بابده مقالات مخصوصه‌يه تصادف ايدلمشدر . متفق مملكتده بزم [شووينيزم] مزدن شبهه ايدنلر واردی . بوتلقی‌يی ردايتمك ايچون، جاويد بك جمله‌مزك كلمه‌نك معنای لغويسی ايله ، لكن اصطلاحيسيله دكل ، مليت پرور اولديغمزی ظريفانه سويليور . مملكت عثمانيه‌نك منحصراً وسائط داخليه ايله اعمار و استعماری محال اولدينی كبی ، يالكز وسائط اجنبيه ايله اعمار واستعماری‌ده ملتمزك بادیٔ فلاكتی اوله‌بيلير . بناءً عليه ، اصل شايان اعتبار اوله‌جق دستور ، اولا بزم فعاليته داخل اولمامز ، صكره ، اجانبی حد مشروعيت و اعتدالده مصالح اقتصاديه‌مزه تشريك ايتمه‌مزدر .

قومشو بلغارستانده‌ده بويله اولمشدر. بلغارستانده كوريلن برچوق مؤسسات صناعيه‌نك صاحبلری اجنبيدر. ماليه ناظری بزده اجنبی خصومتی بولونمديغنی ، حتی ، اك بحرانلی هنكاملرمزده بيله بونك

علائمنه تصادف ایدلمدیکنی کور بر سسله سویلیور. امید ایده‌لم که بو صدا هر یرده بر معکس بولور. فقط، یالکز سوز کافی کلمز، فعلیاتده لازمدر. بونك ایچون، جاوید بکك مطالعهٔ رسمیه‌سنجه عثمانلی الکاسنك هر نقطه‌سنده اجانبك جانی، عرضی، مالی تعرضدن هرحالده مصون قالملیدر. ملتمز و دولتمز اجانب بویله‌جه تحت تکفلده بولندیره‌جق اولورسه وطنمزك اعماری ایچون لازم اولان ملیارلر، قولایلقله تدارك اولونه بیلیر. بو بابده رسمی مذاکراتك بیله باشلادیغی شایان ممنونیت بر بشارتدر. اوت! بویله صاغلام بر اصول سیاست اختیار ایدیله‌جك اولورسه جاوید بکك تخمیناتنه نظراً اون سنه‌یه قالماز مملکتمز داخلنده لازم کلن تشکیلات اقتصادیه وجود بولور. ناظر، مبعوثانی، بو حقائقی ملته بیلدیرمکه، آنی ارشاد ایتمکه دعوت ایدیور که بونده زیاده‌سیله حقلیدر. بو وظیفه‌نك یالکز هیئت مبعوثانه دکل، بتون مطبوعاته، حتی مبعوثاندن زیاده غزته‌لره ترتب ایتدیکنه قانعز.

زمان، بزه، مسئله‌لری دها تجربی بر کوز ایله تحلیل ایتدیریور. بوندن بر مدت مقدم ملیت پرورلك ایله [شوویننزم] ك حد فاصلی نه اولدیغنی آراشدیرمامش ایدك. بوکون، کوریلیور که تجربه‌مز آرتیور. کچیرمکده اولدیغمز هنکام امتحان بزه فائده بخش اولیور.

بتون ملل مترقیه عصرك ایجاباتندن اولمق اوزره ملیت پرورلکی کندیلرینه شعار اتخاذ ایتمشلردر. لکن ینه بتون بو ملل مترقیه، اقتصادیات سیاسیه دنیلن صدده ملیتك حدودینی مدرکدرلر. امید ایده‌لم که جاوید بکك خطابه‌سنده مهم بر موقع اشغال ایدن بو حقیقت هرکسجه آکلاشلسون وتسلیم ایدلسون!

[اقدام]

مطالعه‌نك لذتى ، ذوقى

اسكى زمانلرده اوقومق ، خصوصيله يازمق پك محدود كيمسه‌لرك امتيازى كبيدى .

پك مقتدر ، عقللى ، بجركلى آدملر واردى‌كه امضالرينى بيله بيله آتمقدن عاجز ايديلر . بيوك مقاملره چيقان رجال آره‌سنده‌ده بو امى‌لره تصادف اولنوردى . قواله‌لى محمدعلى پاشانك اصلا اوقومق يازمق بيلمديكى روايت اولونيور . اوقومق ، قديم دورلرده، برنوع اختصاص ايدى .

يالكز برطبقه،خلقك برقسمى قرائت وكتابت علملرينى بيليوردى. بونكله برابر امى ديمك ، اصلا جاهل ديمك دكلدى . قديم يونان تاريخنده اويله بيوك ، يالكز مملكتنده وعصرنده دكل ، هرمملكتده وهر عصرده بيوك طانيلان شاعرلره تصادف اولنوركه بونلر كندى داستانلرينى يازمق قابليتندن محروم ايديلر . حالبوكه استقبالك بتون اديبلرى بو شعرانك اثرلرينى مشق اتخاذ ايتمشلردى.

بو حال ، اوروپاده درتيوز ، درتيوز اللى سنه اول زائل اولمغه باشلادى. مطبعه‌نك ايجادى، يواش يواش، علمى،فنى عموميلشديردى.

آرتق بیوك مقاملرده اوقومق بیلمز کیمسه‌لره راست کلنمك ممکن دکلدی .

مع‌التأسف مطبعه بزه پك کچ کلدی . بو اعتبار ایله اوروپادن برقاچ عصر کریده‌یز .

ممالك عثمانیه‌ده هیچ بروقت معارف تعمم ایتمه‌مشدی . حتی یکی ادبیاتمزك باشلادیغی سنه‌لرده بیله قارئلرك عددی آزدی . شناسی زماننه یتشمش بر قاچ ذاتدن طویدم . کمال ، ضیا کبی بللی باشلی ادیبلرمزك آثارنی اوقویان‌وآ کلایانلر، بو اثرلرك انتشاری هنگامده بیکلرله دکل ، یوزلرله صاییلورلرمش .

شناسی ایله آنك ایلك خلفلری ـ یاخود شاکردلری تعلیمی didactique بر مقصدله ایشه کیرشمه‌مشلردی . شناسینك غایه‌سی لسان کتابتی اسکی قیوددن قورتارمق ، خواصه اوروپایی بیلدیرمك؛ نامق کمالك املی ایسه ملیت ، وطن ، اتحاد اسلام ، حریت‌فکرلرینی تأسیس ایتمك ایدی . بومقاصد پك بیوك ، پك نافعدر . بواعتبارایله بوایکی صاحب قلمی تاریخمزده دکرلی ذوات عدادینه ادخال ایده‌بیلیرز .

لکن خلقك سویه‌سنی یوکسلتمك ماده‌سی هنوز اوطبقه ارباب فکر و قلمنك مساعیلری دائره‌سنه کیرمه‌مشدی . بونلردن طولایی اسلافی معاتبه ایتمك اصلا عقلمزه کلمز .

یوکسك ، منور قسملری یتشدیرمك ایلك ، عوامی تربیه ایتمك ایکنجی وظیفه‌در .

خلقی یتشدیرن متحیزاندر . بناءً علیه سلفلرمزك عوامدن

زياده خواصه عطف اعتبار ايتملرى غير طبيعى بر غيرت دكلدر .

خواجه يتشديرمه‌دن چوجقلرك تربيه‌سى قابل اولمديغى كبى، عوامك سويه‌سنى ترفيع ايچون خواص يتشمه‌دن غيرنده بولونمق ممكن اوله‌ماز. عوامى كيم يتشديره‌جك؟ ايشته، اول باول، يكى اويانان بر جمعيتده بوكا باقمق اقتضا ايدردى .

فنون اجتماعيه ايله، خصوصيله روحيات ايله اوغراشانلر، مثلا [دوقتور كوستاو لوبون] بو نقطه اوزرنده خيلى اصرار ايديورلر .

اورته‌يه قويديغمز مسئله‌يى بر بشقه شكلده وضع ايده‌بيليرز : اولا ابتدائى مكتبلر، صكره عالى مكتبلرمى تأسيس ايدلمليدر ؟ خاير! مكاتب ابتدائيه‌يى اداره ايده‌بيلمك ايچون معلملره احتياجمز واردر. بونلرك ده يتيشه‌جكى ير، شبهه‌سز، مكاتب عاليه، دارالمعلمينلر، دارالفنونلردر . لكن مهما امكن خواص يتشدكدن صكره آرتق عوامك يوكسلمه‌سنه، مكاتب صبيانيه‌نك زياده‌لشمه‌سنه باقمق ضروريدر، فرضدر .

بزده اوقومق لذتنى ايلك نشر ايدن، ظنمزده خطا يوقسه، احمد مدحت افندى مرحومدر . آتيده، اصول فنيه دائره‌سنده بر ادبيات تاريخمز يازيله‌جق اولورسه مدحت افندى‌يه فكر و اسلوب اعتباريله بيوك بر پايه ويرليه‌جكدر؛ لكن بو ذات ترك ادبياتى تاريخنده مطالعه لذت وذوقنى بلكه ايلك نشر ايدن محرر اولمشدر .

احمد مدحت افندى « كيفيت » « پك باقمامش »، « كميت » « باقمش . اسلوب قيدنده پك بولونمامش، لكن، متمادياً قارئلرينك سويه‌سنى، احتياجاتنى دوشونمشدر . تشكره شاياندر كه او زمانلر خواص ايچون

یازان نامق کمال بکله ، عوام ایچون یازان احمد مدحت افندی ـ ویا طرفدارلری آره‌سنده « وظیفه وصلاحیت » دعواسی چیقمامشدر . مع التأسف شمدیکی ارباب قلم آره‌سنده بو دعوی تحدث ایدیور . برینك اختصاصی عوامی تنویر اولدیغی کبی دیکرینك مزیتی‌ده خواصی ارشاد اوله بیلیر. ابتدائی مکتبی خواجه‌سنك همتی کبی، پارس دارالفنوننده اسکی مصر [هیه‌روغلیف] لرینك نه شکلده اوقوندیغنه ، صورت تلفظنه دائر درسلر ویرن [ماسپه‌رو] نك غیرتی البته مشکوردر .

خواص مسئله‌سنی ـ شمدیلك ـ برطرف ایده‌لم . بزده خواصی یتشدیرمه‌نك زمانی کلمش ، حتی کچمشدر . مدنی هیئتلر آره‌سنده عوامنك عددی بزمکی قدر اولان هیچ بر ملت یوقدر . اوقور یازارلرك برستاتیستیقی یاپیلسه و بو ، دیکر ملتلرك احصائیاتی ایله مقایسه ایدلسه وخیم برمنظره قارشیسنده قالیرز .

مملکتمز عوامی بیوك بر جهالت ایچنده‌در . بز ، علی الاکثر عوام ایله مناسبته بولونمدیغمزدن و آرقداشلرمز دائما کندی سویه‌مزده‌کی ذوات اولدیغندن بوقالین وقابا جهالتی کوزلرمزله کوره‌میورز. لکن اجنبی مملکتلردن وطنمزی تدقیق ایچون کلنلر درحال بو منظره‌نك قارشیسنده بولونیورلر .

عوامك صوك طبقه‌سندن، الفبا ایله مناسبتی اولمیان قسمندن بحث ایتمیه‌لم. لکن بعض طبقات واردرکه بونلر مهماامکن اوقوریازار، حتی مکتبلی اولدقلری حالده اصلا ـ منور ـ دکلدرلر. بولوندقلری موقع مادیدن براز یوقاریسنه چیقمق ایچون لازم کلن معلوماتی اکتساب ایده‌مدکلری کبی برانسانی انسان ایدن علمی ، فلسفی ، ادبی ، تاریخی معادلاتی‌ده

آ کله‌یامامشلردر. قلم‌افندیلرینك بیوك برا کثریتی بوزمره‌یه داخلدر. عجباقباحت کیمده‌در: بو یاری‌جاهللرده‌می! آنلری بودرکه‌ده براقان عالملرده‌می؟ الجواب: عالملرده.

عوامك، شبه عوامك احتیاجات فکریه‌سی. آنلرك مطالعه‌یه نصل سوق ایدیله‌بیله‌جکلری بزده حتی‌هنوز برمسئله شکلنده موضوع بحث اولمامشدر.

حالبوکه احمدمدحت‌افندی، بالکه شمس‌الدین‌سامی بك بودقیقه‌یی دوشونمشلردی. عوام، شبه عوام بیوك مسئله‌لری مجرد برصورتده آ کلایه‌ماز؛ تعبیرمز عفو ایدلسون هضم ایده‌مز. حتی بیوك حسلر، فلسفی برصورتده ارائه ایدلسه، عوامده لاقیدلقدن بشقه برتأثیر تولید ایتمز. خلقی حس ایتمکه، دوشونمکه، بو سایه‌ده مرتبهٔ رشده ایرشمکه اماله ایچون رومان شکلنده ادبیات لازمدر.

بورومانلری یازمق خیلی کوچ برایشدر.

برانجمن دانش حضورنده اوقونمق ایچون قلمه آلینان بر رساله بالنسبه قولای یازیلیر. مسئله اولدیغی کبی عرض ایدیلیر. حالبوکه چوجقلره خطاباً یازیلان برکتاب آنلرك قابلیت ذهنیه‌لری، ملکه‌لری کورکولری، درجهٔ وقوفلری، مرحلهٔ استعدادلری نظر دقته آلینه‌رق یازیلیر.

عوامه و عوامله خواص آره‌سنده‌کی طبقه ویا طبقه‌لره یازیلان کتاب وبالخاصه رومانلرك تحریرنده بیوك تدقیقات‌روحیه‌یه کیرشلمك واجبدر.

بز اورته و آشاغی طبقه‌لرمزك احوالنی اصلا بیلمیورز. عجبا

بونلرك دردی ، ذوقی ، غایه‌لری نه‌در ؟ مجهول‌اندر مجهول! عوامك وضعیتی نه‌در ونه اولملیدر ؟ ایشته بوده برمسئله‌در .

بوقاریشیق مسئله‌لری آنجق وآنجق رومان، ماصال حل ایده‌بیلیر. فرانسه کویلیسنك ، انکلیز کمیجیسنك ، آلمان عسکرینك ، آمریقا معدنجیسنك خصوصیاتنی هنوز فنون اجتماعیه دستور حالنه ارجاع وافراغ ایده‌مه‌مشدر . آنجق رومان ادبیاتی بزه حقائقی اوکرته‌بیلیر.

کوکلرك ، دکزلرك ، تاریخك ، مسائل اقتصادیه‌نك ، تابلولرك تدقیقی نه‌قدر مهم ومفید برمطلب ایسه ملتك طبقهٔ اصلیه واساسیه‌سی اولان خلقی تتبع ایتمك‌ده مهم ومفید برمطلبدر .

ترقی و تکامل پروژه‌لری هپ بو تدقیقاته ابتنا ایتملیدر . اکر اول‌باول بوکبی تدقیقات یاپیلمامش ایسه تصورات هپ خیالی اولور. نتائجده بوش چیقار .

صددمزی توضیح ایده‌لم: حسی، فکری ، معنوی؛ یاخود آلی، عملی، مادی بتون لوازم واحتیاجی خواصدن اولمیان طبقه‌یه اول‌باول رومان و ماصال شکلنده یوتدیره‌بیلیرز . روسیه‌ده وهر اوچ اسقاندیناویا مملکتنده بوکبی ادبیات زیاده‌سیله ترقی ایتمشدر.بوسایه‌ده اوقومق حسی طوغمش؛ برکره اوقومغه آلیشان عواملغنی تنقیص ایتمش، مطالعه ذوقی، لذتی زیاده‌لشمش و بالنتیجه خلقك سویه‌سی یوکسلمشدر .

مطالعه‌پك جاذبه‌لیدر. اوقومغه آلیشان آندن پك کوچلکله‌واز کچر. مکیفاته بکزه‌ر . عوام عینیله چوجق کبی اولدیغندن ، هر کتابك دکیشدیرلمسی ایله قابلیتی یوکسه‌لیر . بو کون بسیط بر شیء اوقویان ،

یارین دها کوجنی، اوبرکون بتون کوجنی؛ بو سنه آنجق عادی عبارەلرلە یازلمش افسانەلری مطالعە ایدن، کلەجك سنە حتی تاریخی و علوم مجردەیی قرائت ایدەبیلیر.

بزدە طبقۂ خواصك خارجندە قالانلر اوقویەجق هیچ بر شی بولەمامقدەدرلر. سورومی زیادە اولدیغندن صحافلرمز «نات پینکرتون»، «شرلوق هولمس»، «آرسەن لوپەن» کبی بر طاقم پولیس رومانلرینی تقلید ویا پك یاکلشلی اولەرق نقل و ترجمە ایتدیریورلر. بونلر اوقونیور. ایشتە بوقدر! هرکسلك، قادینلرك، اون بشدن صکرە قیز و اركك چوجقلرك درجە درجە اوقویەجقلری، کولدیرەرك، اکلندیرەرك حسلرینی تنزیە، کندیلرینی معالی‌یە سوق ایدەجك، فکرلرینی یوکسلتەجك محررات یوق، یاخود یوق کبیدر.

محضا صاتیلمق ایچون یازلمش بر طاقم یرلی، لکن پك عادی رومانلرە تصادف ایتدك. بونلر قارئدە ادبیات ذوقنی اویاندیرمق شویلە طورسون کورلەتیر بیلە. کیزلی جنایتلر، پیلانلی صندیقلر، بطاقخانەلر، طولاندیریجیلقلر، پارمق ایزلری، پولیس وقوعاتی، کیجە وقوعاتی، غایت عادی بر لسانلە، بیکلرجە املا یاکلشی ایلە نقل ایدلمشدر! واقعا بونلرك امثالنە الك متکامل مملکتلردەدە تصادف اولنور. لکن اورالردە ادبیات بوندن عبارت دکلدر. انسانك بر دکل، سکسان بر حیاتی اولسە فکرینی قابالغە، حسنی بطالتە سوق ایتمەدن اوقویەبیلەجکی کتابلرك اسامیسنە، هر کون، پاریس کتابجیلرینك قاتالوغلرندە تصادف ایدیورز.

ادبامزك قارشیلرندە کنیش بر ساحۂ فعالیت آچیقدر: ابتدا،

اوروپاده و آمریقاده ایی نتیجه‌لر ویرن اصوللری تدقیق ایتسونلر ؛ صکره، بو اصوللره توفیقاً ایکی ایشه گیریشسونلر : ١ ـ) خلقی، آنك شیمدیکی سویه‌سنی، طبقه‌لرینی، حسیات و افکارینی تشریح وفیزیولوژی اعتباریله آکلامق؛ ٢ ـ) آندن صکره او ذهنیته موافق و او طبقه‌لری یوکسلتمك نقطهٔ نظرندن اثرلر وجوده کتیرمك وظیفه‌لری.

شوراسنی تکرار ایده‌لم که بو وظیفه پك اوقدر قولای دکلدر. علمه، صبر وتحمله، اصوله، دقته، حتی فداکارلغه وابسته‌در. حالبوکه یالکز مخیلاتی ویاخود یالکز مخیلاته اهمیت ویرن اسلافك آثارینی نظره آلان ادبانك وظیفه‌سی پك قولایدر. بوقلاسیق ادبیاتك فائده‌سی یوقدر ادعاسنده دکلز. آنك‌ده نسبی بر فائده‌سی واردر. خلق، طبیعت بزر منبع الهام و وسیلهٔ تفکر اولدیغی کبی انسانك کندی مخیله‌سی، طبیعی‌ده بویله‌در. صنعت، صنعت ایچون اجرا ایدلدیکی کبی بعضاً‌ده خدمت ویا منفعت ایچون‌ده وجوده کلیر. اکر، منحصراً صنعت ایچون صنعت ! دستورینه اهمیت ویرزایسه‌ك وای باشمزه کله‌جکلره . . . مجرد وبیغرض صنعت اوله بیله‌جکی کبی غیر مجرد ومقصده مستند صنعت‌ده انکار ایدلمه‌ملیدز.[رافائه‌ل]، اوهربری بر سراثر تشکیل ایدن تابلولرینی سپارش اوزرینه یاپمشدی. بدایع آثارك اصمارلنمسی محال دکلدر . نقد، بعضاً، الهامك قابله‌لکی وظیفه‌سنی کورور.

بر نتیجه‌یه کله‌لم : آناطولی‌یه استانبولك الواح طبیعیه‌سنی وحیاتنی؛ استانبوله آناطولینك مناظرینی، اهالیسنی، اهالی ومناظرینك تنوعنی،

فضیلتلرینی، قبایحنی ، اشتکالرینی ؛ بتون اهل وطنه تاریخمزك مختلف
مناقبنی، اونوتلمش لوحه‌لرینی، اسملری یالکز کتابلرده قالان رجالنی،
نساسنی ، او زمانکی عالملری ، حیاتك اونوتولمش خصوصیتلرینی
کوستر پك ساده، غایت کلفتسز رومانلر یازه‌جق اولورسه‌ق ملیتمز،
وجدان ملیمز، وطن محبتی ، تاریخه مربوطیتمز ، عنعنه‌یه صداقتمز،
بربرمزه اولان توجهمز ، شیمهٔ تساندمز، نفائس پرورلکمز آرتار.
ملیتلرینه قویاً باغلی اولان اقوام، وطن پرورلك سرمایه‌لرینی دائما بوکبی
وسائطله تمیه ایدرلر . یوکسك طبقه‌نك مجردات ایله طولو ادبیاتی
مواجهه‌سنده بویله برایکنجی صنف ادبیاتك وجودی بر ملتك حوائج
مبرمه‌سندندر .

بو ادبیات – افسانی اولمق اعتباریله – یا علی‌العاده رومان، یاخود
دها جانلی اوله‌رق تیاترو شکلنده تظاهر ایدر . بو فقره‌مز رومانلره
عائددر . تیاترونك بزده نه شکلده ترقی ایده‌بیله‌جکنی دیکر مقاله‌مزده
آکلاته‌جغز .

شوراسنی قید ایده‌لم که مکتبلر درجه درجه، عینی مکتبده صنف
صنف اولدیغی کبی خلق ادبیاتی و رومانلری ده مرتبه مرتبه اولمق
اقتضا ایدر . صوك درجه عوام ، نصف درجه عوام ، آزاجق عوام،
خواص شکلنده عوام ، مستعد عوام ، قابلیتسز عوام ، کویلی عوام ،
طشره‌لی عوام ، شهرلی عوام ، زنکین واصناف عوام ، زوکورت
عوام واردر . بونلرك هر بری بر شعبهٔ مخصوصه تشکیل ایدر . بزده
ادبیات مقتضای حال ومقام ، قارء ومخاطب نظر ابتصاره آلنمیه‌رق
(اعمال ایدلدیکندن) قارئلرك عددی پك محدود قالمشدر. ظن ایدرم که

بتون عثمانلی قارئلرینك عددی طوپی ٦٠ ـ ٧٥ بیك راده‌سنده‌در.
حالبوكه معدنك هر طماری ایشلتلسه یكی یكی قارئلر، یكی یكی قاره صنف
وطبقه‌لری پیدا اولور. فقط بو طمارلری راست كلن كشف ایده‌مز.
براز مهندسلك وكیمیا كرلك لازمدر.

« آداپتاسیون »

سرلوحه اولمق اوزره فرانسزجه بر کلمه قوللاندیغمزدن طولایی قارئلرمزك عفوینی رجا ایدرز . « آداپتاسیون » لفظنك مقابلنی بز بوله‌مدیغمز کبی ، استادلرمزده بوله‌مدیلر . ـ انطباق ـ ، بو معنایی مفید دکلدر . معناسی ، اولسه اولسه ، بر فکری ویا بر معنایی اولدیغی کبی دکل ، آکا یاقین بر صورتده ، بشقه کلمه‌لر ونشـقه شکللرله افاده ایتمکدر . بزم مقصدمز ایسه بوراده کلمه ، دکلی بر دقیقهٔ ادبیه‌در .

بعض تیاترو پیه‌ســلری ، فرانسزجه‌دن ترکجه‌یه آداپته ایدلمکه باشلاندی. عجبا آداپتاسیون شرع ادبه موافقمیدر؟ شویله بر مقایسه‌ده بولونه‌لم : پارسده [بولوارده قاپوسین] ده برشیلر کچیور. بر عائله‌ده بعض اویغونسزلقلر حادث اولیور. قومشولر قاریشیور . ایشك ایچنه محکمه کیرییور . مطبوعات مداخـله ایدیور . عدول هیئتی فکرینی سویلیور ، الخ . وقعه‌یی أله آلوبده اشـخاصی دکیشدیررسـه‌ك عجبا موفق اولورمی یز ؟ اصـلا ! اك ابتدائی پسـیقولوژی قواعدی موجبنجه وقوعات ایله محیطات متلاصقدر . پارسده کچن بر وقعه‌نك

مارسلیاده دکل، وه‌زسایده بیله جریانی ممکن دکلدر . مشهور [چارلس دیکنس] ك اثر نفیسی اولان [ده‌وید قاپرفیلد] ده‌کی چوجق، بر انکلیز چوجوغیدر . مملکتنك ، عرقنك ، زمانندك، ملتنك ، حتی شهرینك زاده‌سیدر . اسمی فرانسزلشدیریکز . رومان اوقونماز بر حاله کلیر. [لیلی ایله مجنون] حکایه‌سنی انکلیزجه‌یه ترجمه‌ایدرکن لیلایی - لیلی - یه ، مجنونی‌ده - اوتللو - یه تحویل ایدیکز ؛ میدانه اکلاشلمز بر اثر قویمش اولورسکز . بروکسلده‌ده ، پارسده‌ده یوزلرجه دفعه اوینانان [مادمازل « بوله‌مانس » ك ازدواجی] عنوانلی کوزل، حتی بی‌بدل بر اویون وار. بوندن مقصد بلچیقا اصناف حیاتی کوسترمکدر. وقعه‌یی تحریف ایدوب بروکسلده دکل، لیونده کچیریکز حقیقته اویماز.

آداپتاسیون پك سربست اولملی ، وقایع خصوصیه‌یه دکل، خطوط عمومیه‌یه تعلق ایتملی و بر درجه‌یه قدر نمونه‌دن آیرلمالیدرکه بر شیئه بکزه‌سون .

هله فرنك تیاترولرینك ترکجه‌یه آداپته ایدلمسی همان همان محالدر. آلافرانغه حیات بشقه ، آلاتورقه ایسه بسبتون بشقه‌در . آنلرك جمیق آچیق ، بزمکی قپالیدر. آنلرك فکری ، مزاجی ، مشواری، طرز معاشرتی، روحیاتی ایله بزمکیلر آره‌سنده طاغلر قدر فرق واردر. استانبول حیاتی ایله پارس حیاتی ، عاملری آره‌سنده بیوك بر مباینت کوزه چارپار .

پسیقولوژی اعتباریله پك یا کلیش اولان بر طرز اقتباسك معنویات واخلاقیات نقطهٔ نظرندن‌ده بیوك بر فائده‌سی اولمسه کرکدر. ادبیاتدن برقاچ مقصد وارسه‌ده بونلردن بری هر حالده ، تربیهٔ فکریه و حسیه

در . خصوصیله تیاترووده غایه‌لردن بری ، بلکه اك بیوکی خلقك سویهٔ اجتماعیه و اخلاقیه‌سنی یوکسلتمکدر. اکرپارسده، فقط پالکز پارسده، صحنه‌یه قونان بعض آچیق وقوعاتی بزم عائله‌لرمز ایچنه نقل ایدرك اوینارسه‌ق بوندن هیچ برایی نتیجه چیقمازظننده یز. هرمملکتده برتیاترو سانسوری واردر. یالکز حرب حالنده دکل، صلح زماننده بیله، حتی پارسده بوقبیلدن برضابطه اجرای احکام ایدر. پارس صحنه‌لرنده قابل تمثیل اولان بعض اویونلره آلمان وآمریقان ضابطهٔ اخلاقیه‌سی اصلا اذن ویرمه‌مکده‌در. بروکسلده‌کی ضابطه ، پارسده کندن بعضاً دها خفیف اولدیغندن پارسده اوینانه‌میان بر پیه‌س مثلا بروکسلك ـ مونه ـ سنده موقع تماشایه قونابیلیر .

احوال بو مرکزده ایکن فرانسز تیاترو ادبیاتنك اولدیغی کبی بزه نقلی برحسن نتیجه تولید ایتمسه کرکدر .

ـ لامه‌زون دارژیل ـ نامنده‌کی بر پیه‌س ـ چوروك تمل ـ عنوانیله، نچنده کوزل ، لکن پك مبتذل بولوار اویونلرندن ـلابه‌ل آوانتور ـ آدلی بر اویون ـ بر چیچك ، ایکی بوجك ـ اسمیله صحنه‌لرمزده تمثیل ایدلدی . بو پیه‌سلری اقتباس ایدنلرك خلوص نیتلرینه ومقصدلرینك ادبیاتمزه خدمت ایتمك اولدیغنه شبهه ایدلمز . شوقدرکه بوهمتلر بشقه برجهته مصروف اولسه هرحالده دها خیرلی اولوردی. مسموعاتمزه نظراً یوقاریده اسمی کچن[مادمازل بوله‌مانس] اویونی‌ده آداپته ایدلمك اوزره ایمش . بو اویونك باشلیجه مزیتی پارسلیلره بروکسل لحنی ، او لحنك تحفلقلرینی کوسترمکدر . واقعا بزده‌ده بروکسللی بوله‌مانسك یرینه قره‌مانلی روم اقامه ایدیله‌جکمش.

بوراده‌کی بیراجیلر سندیقه‌سی برینه ولایت مجلس عمومیسی کچه‌جکمش. لکن ایکی عالم آره‌سنده خیلی فرق اولسه گرکدر .

آداپتاسیون برینه اصوللر اقتباس ایدلسه و اوروپاده ایدیلن تجربه‌لردن مستفید اوله‌رق میدانه ابداعی اثرلر کتیرسه‌ك دها ای اولمازمی؟

بر شیٔ دها سویلیه‌لم: علی العاده ترجمه، چوق وقت آداپتاسیونه مرجحدر. هیچ اولمازسه اوقویان ویا سیر ایدن فلان مملکتده جریان ایتمش فکریله پیه‌سی اوقور ویا سیر ایدر. بتون بتون خیالی رومان ویا تیاترولرك آواپته ایدلمسی بیله طوغری دکلدر. مثلا آله‌لم مشهور [روبنصون] حکایه‌سنی آله‌لم. بر انکلیز چوجوغی اوزاق دیارلره کیدرکن کمیسی قضایه اوغرییور. بر وحشی آطه‌ده سنه‌لرجه قالیور. صکره قورتولوب مملکتنه عودت ایتمك چاره‌سنی بولیور. بو چوجوق بو آطه‌ده سعی ذاتیسنه استناداً یاشایه‌بیلیور. برچوق شیلر یاپیور. و هلهٔ ابتدائیه‌ده بو بتون بتون مخیل ماصال قابل اقتباسدر ظن ایدیلیر. مثلا انکلیز روبنصونه هندلی [داوالاجیرو] اسمنی ویره‌لم. خایر اولماز.

روبنصون حکایه‌سنك مؤلفی [دانیه‌ل دوفو] افسانه‌سنی یازمقله صرف ذاتی تشبثاتنه استناداً بر انغلو ـ صاقسونك، تك باشنه بیله، نره‌ده اولورسه اولسون یاشایه‌بیله‌جکنی کوسترمك ایسته‌مشدر. حالبوکه روبنصونك یرنده بر [داوالاجیرو] کندیسنی وحشی حیوانلره قاپدیرردی.

خلاصه، آداپتاسیوندن خیر کلمز. [اقدام]

ترقیات آتیه‌مز و تیاترومز

گاه حسمه، بعضاً ده منطقمه اعترازاً ملتملك یاقین بر استقبالده برخیلی تکاملات و ترقیاته مظهر اوله‌جغنه ایمان واعتقاد ایدرم. فقط بیلمش اوللی‌یز که هر ترقی، ملتمزك قابلیتی داخلنده ودائره‌سنده، جریان طبیعی‌یی تعقیباً وقوع بوله‌جقدر. ذاتاً، استعداد، قابلیت وطبیعت خارجنده ترقیات و تکاملات اوله‌ماز. اولسه‌ده یارم‌یامالاق، جعلی وصوری، ظاهری وموقت اولور.

سابقده برشعبه‌نك ترقیسندن بحث ایده‌لم: خطوط اسلامیه وشرقیه، بدیعیات معترضهٔ عظیمه‌سنه داخلدر. برصنعتکار، خطده، بیوك اثر ذکا ودها کوستره‌بیلیر. مثلا ــ ادعا اولندیغنه نظراً ــ حافظ عثمان عشق صنعتله اوقدر بیوك بدایع ابرازینه قدرتیاب اولمشدرکه آنك خطی آنجق ــ رافائه‌ل ــ ك لوحه‌لری و ــ میکه‌ل آنکه‌لو ــ نك آثار نقریه‌سی ایله قابل مقایسه‌در.

حالبوکه لاتین خطی بودرجه‌ده صنایع بدیعیه‌یه داخل دکلدر. بونده، الی نهایه ترقیات اوله‌ماز. بویازی بدیعی اولمقدن زیاده آلیدر. بوکا بناءً درکه قابلیتمزه، طبعمزه موافق کلدیکندن خط

بزده ایلریلمش ، تزهر ایتمش ، کوزللشمش ، بیوك خطاطلر یتشمش؛ غربده ایسه ، طبعه وقابلیته اویمه‌دیغندن همان حالیله قالمشدر .

خلاصه هرشیئی ترقی‌یه مستعد دکلدر ـ یاخود عینی درجه‌ده مستعد دکلدر . بعض خصوصاتك ترقیسی قابل ، بعضلرینك ایسه ناقابلدر .

صددمز تیاترو ایدی، آ کا کله‌لم: تیاترونك مهدی یونانستاندر. اورادن‌ده اوروپایه کلیور ؛ عادتا یکیدن اختراع ایدیلیور . یونان تیاتروسی حالا نفاستنی محافظه ایتمکده‌در . [آریستوفانیس] ك ـ لیزیستراتا ـ سنی دقتله اوقومشدم . بواویونی طبایع وحوائج عصریه‌یه توفیقاً فرانسز تیاترو ادباسندن ـ موریس دونه ـ برایکنجی دفعه یکیدن یازمشدی . آنی‌ده تدقیق ایتدم. اعتراف ایده‌یم،فرانسز ویونان ادیبلرندن بری دیکرینی کچه‌مه‌مش .

یونانستانده واوروپاده تیاترویی تولید ایدن اورالرك حیاتی ، طرز حیاتی ، علانیت حیاتیدر . تیاترو اوروپا حیاتنك ایجاباتندن ، مقتضیاتندن، حتی‌ضروریاتندندر. اوعالملرده حیات کشاده‌ومفتوحدر. ارکك وقادین برلکده یاشار .

بونك ایچوندرکه تیاترو مملکتمزده بربدعت، برتقلید، برقوپیه موقعنده قالیور . ایشته ینه بوکا بناءً درکه ادبیات تماشانك بزده الی نهایه ایلریلیه بیلمسی پك مشکوکدر . اسویچره وافغانستان اهالیسی نوروچلیلر کبی قوی ومتین کمیجی اوله‌مازلر .

حیاتی اوروپا حیاتنه مقیس اوله‌میان یرلرده ایسه اوحیاتك ایجابات مخصوصه‌سندن اولان موادده منکشف اولمق ممکن دکلدر .

اوروپا، بالخاصه متکامل اولان فرانسه تیاتروسنی جزئیجه تدقیق ایده‌لم: فرانسز وپاریس تیاتروسی، اورا عالمنی ممثلدر. بوعالمك‌ده محرمیتی، گیزلی، قاپاقلی جهتی قالمامشدر. طبیعی بر رونتکن شعاعی بزه الك مستور جهتلری منکشف ایدر.

بوکا مقابل بزم جریان حیاتمز بشقه، دوائرمز غیر ممتزج وغیر مختلطدر.

بونقطهٔ نظردن محاکمه ایدیله‌جك اولورسه نامق کمالك - وطن، سلستره - سی، عاکف بك - ی، جلال‌الدین خوارزمشاه - ی نه‌قدر غیر طبیعیدر! حتی عبدالحق حامدك - طارق - ی بیله بودرد ایله معتلدر.

بشقه برنقطهٔ مهمه‌یه کله‌لم: تیاترو آنجق ملی برلسان، برشیوه، برتلفظ، برادا ایله اوینانیر. برفرانسز پیه‌سنی حتی بربلچیقالی کوچ تمثیل ایدر. حقیقت بویله اولونجه تیاترونك ترجمه‌سی، اولسه اولسه، ظهورینك برشکل متکاملی اوله بیلیر.

مادام‌که بز رول‌لری کندیمز اویناییه‌میه‌جغز، آنلری بالضروره ارمنی دوشیزه‌کانی تمثیل ایده‌جك دیمك‌که بو رول‌لر اوینانه‌میه‌جق.

بونك ایچوندرکه بزده تیاترودن بیوك شیلر بکلنمه‌ملیدر. نه‌دن تیاترومز ترقی ایده‌میور؛ نیچون بوشعبهٔ معرفت بزده‌ده علائم تعالی کوسترمیور؟ دیمکده یردن کوکه قدر حقسزز. اسویچره دونمانجهیز ایده‌میه‌جکی کبی، جریان حیاتی بشقه بروادی تعقیب ایدن ملتلرده، فرانسزلر کبی تیاترویی ایلری‌یه کتوره‌مزلر.

بونکله برابر مملکتمزده تیاترونك علیهنده دکلز. بیوك شیلر

اوتمامقله برابر ینه تیاترونك ترقیاتنه همت وغیرت ایتملی یز. بلکه فضله جهد واقدام ایله نسبی بر ترقی حاصل اوله بیلیر .

رسم نیچون غربده چوق ترقی ایتدی؟ اوت، بزده خط ایلریلدیکی کبی ، اوروپاده ده تصویر تکامل ایتمش ایدی . چونکه غربك حیات مذهبیه سی، تاریخده تصویر شکنلرك تصویر پرورلره مغلوب اولمه سندن صکره ، تصاویری مرتبهٔ قدسیته چیقارمشدی . آنك ایچوندرکه ارباب استعدادك اولانجه قابلیتی بوجهته معطوف ومصروف اولدی . میدانه دهاة کلدی . هرشیئ بوکا مقیسدر . بوقواعدی رد وانکار ایتمك ، حتی بنمسه مه مك مجرای حیاتده یاکلش آدیملرك آتلمسنی ایجاب ایدر . [ا٠ع٠م٠]

بزه لازم اولان تیاترو وبزده تیاترونك استقبالی

بوندن اول [اقدام] و [ادبیات عمومیه مجموعه‌سی] ایله منتشر وتیاترویه عائد ایکی مقاله‌مزی بو رساله‌مزه درج ایتدك . بو فقره ایله‌ده مذکور مقاله‌لرده‌کی فکرلرمزی توضیح و تعیین ایده‌یم . احوال روحیه‌مز وطرز معاشرتمز بویله اولدیغی ایچون تیاترویی ترك ایتملی می‌یز ؟ بوکا بتون قوتمزله خایر ! دیرز .

تیاترو، منشأی نه‌اولورسه اولسون حوائج اجتماعیه‌دندر . قواعد ادبیه‌یه ، دساتیر روحیه‌یه موافق اولسون ، یاخود اولمسون انسان أکلنجه‌یه ، تیاترویه محتاجدر . بو احتیاج بزده تیاترویی دائما ودائما حمایه‌ایده‌جکدر . مسئله ، تیاترویه استقبالده برشکل وهیئت ویرمکدر . قضیه‌نك عکسنی‌ده موضوع بحث ایده‌یم : بزده تیاترویی باشی بوش براقمق جائز دکلدر . مشغول اولدیغمز ماده‌یی مجملاً بر دها افاده ایتمك فائده‌دن خالی اوله‌ماز :ـ بزده حیات قاپالی اولدیغندن مملکتمزده تیاترونك الی نهایه ترقیسی ممکن دکلدر . بناءً علیه بیوك ایشلره کیرشمه‌مك ، حدمزی بیلمك لازمدر .

او حالده نه یاپه‌جغز ؟ اوکمزه ، حیاتمز منکشف اولونجه‌یه قدر ، باشلیجه ایکی ساحه آچیلیور: علی‌العاده ترجمه وتاریخی پیه‌سلرك یازلمسی.

ترجمه ایدیله‌جك برچوق پیه‌سلر واردر. اخلاقی، ادبی، تاریخی، یاخود بتون بتون کوللك وأکلنمك مقصدیله یازلمش اویونلری عادیاً ترجمه ایله صحنه‌لرمزه قویه‌جق اولورسه‌ق بونلردن ضرر کلیه‌جکی شویله طورسون نسبی برفائده‌ده استحصال اولنه‌بیلیر.

بزمکندن متکامل الواح حیاتیه و مناظر معاشرتی کوسترمك انتباه وتیقظی موجب اولور. وقوعات بشقه محیطلرده جریان ایتدیکی ایچون اویونك تفصیلاتی مؤاخذه‌یی‌ده موجب اولماز. پیه‌سلرك بتون مسئولیت قلمیه‌سی صاحبلرینه عائد وراجعدر.

مقصد اولا أکلنجه، آندن صکره استفادهٔ ادبیه وفکریه اولدیغندن، تیاترو ادبیاتنده بر آز بایان اولدیغمز بو دورده ایشی (ده‌قور) ه، (فه‌ئه‌ری) یه، رقصه، تغنی‌یه، تشهیره‌ده دوکه‌بیلیرز.

واقعا پارسده یازلمش پیه‌سلرك همان یوزده طقسان بشی ـ پك کوزل یازلمش اولمقله برابر ـ رذائله عائد ایسه‌ده فرانسز ادبیاتنده اخلاقی پارچه‌لره ینه بول بول تصادف ایدیلیر. رذالت واخلاقسزلق وادیلرندن قاچمق ایسته‌ر ایسه‌ك تا آمریقایه قدر کیتمك اقتضا ایدر. آمریقاده ضابطهٔ اخلاقیه زیاده‌سیله صیقیدر. ذاتاً آمریقا ادبیاتنده قادینك، غرامیاتك موقعی‌ده پك کوچکدر. پك مزاحی اولان مشهور آمریقا حکایه‌نویسی Mark Twain، افسانه‌لرینه عمومیتله قادینی قارشدیرماز.

لکن بو مسروداتدن مقصدمز تیاترولرمزدن قادینی نفی

وعشقی اخراج ایتمك دکلدر. بوشقده سیرجیلرك تیاترولرمزی (بویقوته) ایده‌جکلری شبهه‌سزدر. مقصدمز رذالت اخلاقیه صحنه‌لرینی تیاترودن اوزاق بولوندیرمقدر.

عشق چوغه واریرسه طادسز اولور. عشقده اصل اولان کمیت دکل، نوعیت و کیفیتیدر.

بزم کبی مختلط حیاته آلشمه‌مش اقوام ایچون بردنبره اوروپا حیاتی نمونه‌لرینی تقلید ایتمك بر فلاکت اجتماعیه‌یی استلزام ایدر.

انکلیز رومانجیسی مشهور [چارلس دیکنس]ك صرف چوجق عالم وحیاتنه دائر اولان [ده‌وید قاپرفیلد]نی بر فرانسز تیاترو مصنفی تصحین ایتمشدی. بو عملیهٔ ادبیه‌ده موفقیت حاصل اولدی. حیاتك یالکز عشق وغرام أنتریقه‌لرندن عبارت اولمدیغی آکلاشلدی. بو وبونك کبی دها نیجه پارچه‌لر واردرکه کوزل و تجربه‌لی بر قلمله ترکجه‌یه نقل وترجمه ایدلسه تربیهٔ فکریه‌مزه خادم اولور.

کله‌لم تاریخی اویونلره: بو وادیده بیوك بر حریتی حائزز. خیالمز بیوك برسربستی ایله تاریخده جولان ایده‌بیلیر. ادعالی بر پیه‌س[پیه‌س آته‌ز] یازمق ایچون ترك حیاتی داخلنده بر سپه‌کولاسیونه توسل ایتسه‌ك یاپه‌جغمز اکثریا کولونج اولورز. حالبوکه اومدعیاتی اثبات ایتمك ایچون تاریخده ایستدیکمز محیطی و زمینی بوله‌بیلیرز. پك دقیق متتبعلرده، تاریخی قصورلرمز وارسه، اغماض ایدرلر.

ایی ترتیب ایدلمك شرطیله تاریخی اویونلرك یکی اویونلردن دها بیوك بر فائده‌سی اوله‌بیلیر. واقعا ایی تدقیق ایدلمش مسائل روحیه واجتماعیه اوزرینه استادانه یازلمش یکی اویونلر انسانك آفاق حس

و فكريني آچار . لكن تاريخى پيه‌سلر بو خدمتى ايفا ايتمكله برابر بزى اونوتلمش ويا بيلينميان محيطلره‌ده كتورر .

[قوـ واديس]ك رومانلره، تياترولره، رسمه، نقرياته ايتديكى تأثيرى اودرجه‌ده ايى يازلمش غير تاريخى حكايه‌لراجرا ايده‌مه‌مشلردر .

ملتك هم أكلنجه‌سنه، هم‌ده تربيهٔ حسيه و فكريه‌سنه خادم اولمق اوزره مملكتمزده بر تاريخى تياترو مكتب و مسلك ادبيسنك تشكلنى آرزو ايدرز . بو واديده الى نهايه ترقى ممكن اوله‌بيلير، آمريقاده اخلاقى پيه‌سلر، پارسده خفيف پيه‌سلر، ويانه‌ده اوپه‌ره‌تلر، باويه‌راده آغير اوپه‌رالر ترتيب اولونيور . زمين بونلره مساعددر . بزده‌ده تاريخى اويونلره زمين پك مساعد اولسه كركدر . بلكه بو واديده بر تجدد و اقتدارده كوستره‌بيليرز . تياترو ايله مشغول احباى ادبادن تاريخى پيه‌سلرك تدقيقنى رجا ايدرز .

*
* *

تياترو، أكلنجه‌لرك الك نزيهنى تشكيل ايدر . شوكا اول باول قانع اوله‌لم كه أكلنجه، ذوق، شطارت، مزاح، قاريقاتور، لطيفه، تركى، رقص، اويون (مقصدمز قومار دكلدر) حوائج بشريه‌دندر . بونلر منع ايديليرسه، انسان بونلردن برينه شدتله مفتقر اولديغندن، مذموم أكلنجه‌لره محتاج اولور ؛ آنلرده اخلاقى، خلقى، سجيه‌يى بوزار ؛ طولاييسيله ملت مصاب اولور . حياتى صيقى طوتمق فنا نتيجه ويرر . ايشته بونك ايچوندركه تياترو ـ ايى اداره ايدلك صورتيله ـ بر لازمهٔ اجتماعيه‌در . موسيقى‌يه، تياترويه، اوپه‌رايه تخصيصات ويرن حكومتلرك

همتلری هدر دکلدر. — عالمده بوقدر آچ وخسته وارکن نقود ملیه‌یی تخصیصات شکلنده تیاترولره اعطا ایتمك جائزمیدر ؟ سؤالنه قولایلقله جواب ویریله‌بیلیر. برمملکتده خلقك خشونت طبعنی ازاله، آنی معالی‌یه سوق ایدن بوکبی مؤسساته اهمیت ویرلمزسه جمهوره برقابالق چوکه‌ر، أکلنجه احتیاجاتی کیزلی وشنیع ساحه‌لر آرار. بوندن ایدیله‌جك ضرر دها بیوك اولور .

ترکلر کولمکه ، أکلنجه‌یه ، دائرهٔ مشروعیتده لذت حیاتی طاتمغه ، شدتله محتاجدرلر .

حیاتدن غایه ومقصد متمادیاً چالشمق دکلدر .

متمادیاً چالشمق ، قاپالی بر حیات امرار ایتمك بر یورغونلغی ، بوده روحده بربوزغونلغی تولید ایدر .

حالبوکه چالشمه‌نك مقابل و معادلی اولان أکلنجه‌نك‌ده حیاتده برموقعی وبر مشروعیتی اولورسه سعی وعمل دها طاتلی کلیر .

آمریقالیلر ، نه‌قدر چالیشیرلرسه اوقدرده أکلنیرلر. فلسفه نقطهٔ نظرندن باقیله‌جق اولورسه بو اعتیادك طوغریلغنه حکم ایدیلیر .

آنغلو صاقسون مملکتلرنده أکلنجه احتیاجی اکثریا [سپور = لهویات] ایله‌استیفا اولونیور. فرانسه‌ده‌ولاتین مملکتلرنده بواحتیاجی علی‌الاکثر [صنعت = Art] دفع ایدر .

صنایعك ایچنده‌ده تیاترویه ، خلقجه، فضله اهمیت ویرلمکده‌در. لاتین روحی بونی مقتضیدر .

بوکا بناءً درکه فرانسه‌ده ، دنیانك هریرندن زیاده تیاترو ترقی ایتمشدر . یالکز اوپه‌را و اوپه‌ره‌ت جرمان دیارلرنده دها مترقیدر .

آلمانیاده [تدقیق وتتبع] ده بر نوع سپور اولمشدر. آلمانلر تدقیق وتتبعی برأکلنجه درجه‌سنده لطیف کورمکده‌درلر .

آکلاشیلیورکه طبع بشرده بر احتیاج وار ؛ بوده بر قاچ شکلده تظاهر ایدیور .

بر جمعیتده بولونان بر احتیاجك ـ احتیاجلرك عمومیلرندن بحث ایدیورز. ـ دیکرنده اولمامسی متصور دکلدر. ترکلرده‌ده بو احتیاجك موجود بولونمسی طبیعیدر . ایشته بونك بیلنمه‌مسی ، طانیمه‌مسی ، سر امدلرمزك آنی آرامه‌ملری بزی بر آز نوپران ، جزئیجه خشین ، آزاجق سرت ، حتی درشت ، صومورتقان ایتمشدر .

بو نوپرانلغك ، بو خشونتك ، بو سرتلكك ، بو درشتیلك ، بو صومورتقانلغك علل ملیه‌دن عدیله ازاله و تداویلری چاره‌سنی آراشدیرملی یز .

لعبیات ایله ، ادبیات ایله ، صنعت ایله ، أکلنجه ایله حیاتك بر قیمتی بولوندیغنی ، حیات ، امرازه لایق ویاشامه‌نك ایی بر شیئی اولدیغنی اثبات ایتملی یز که خلقده بر جانلیلق حاصل اولسون وبوندن ملتك هیئت عمومیه‌سی استفاده ایتسون .

کوزمله آمریقاده کوردم : بیوك بر مسارعتله ، خواهشله چالیشان آمریقالی سعینك أکلنجه شکلنده واوزاق بر استقبالده دکل ، همان ایشدن صکره بر مکافاتنی کوره‌جکندن وظیفه خصوصنده بو قدر تهالك ابراز ایدیور . [أپیکور] فلسفه‌سی باشدن آشاغی یه خطالی دکلدر. لکن أکلنجه‌نك افراطی قولایدر . أکلنجه ، سهولتله ، رذالته منقلب اوله‌بیلیر . ایشته بر هیئت اجتماعیه‌نك وآنك باشنده کیلرك پك

بیوك بر وظیفه‌سی أکلنجه و رذالت آره‌سنده‌کی حدودك بر برینه قارشمه‌مه‌سنه غیرت ایتمکدر .

بوکا بناءً درکه بزده تیاترونك حریتنه طرفدار دکلز. صرف آفاقی بر نقطهٔ نظردن باقیله‌جق اولورسه بلکه بومطالعه‌مز یاکلش چیقار . لکن مملکتمز ـ که حیاته‌یکی منکشف اولیور ـ بعض مرتبه‌وصایت آلتنده بولونمغه محتاجدر. اکر تیاترویی بر سربستیٔ تامه‌نائل [خایر، نائل دکل کرفتار] ایدرسه‌ك عضویت اجتماعیه‌مز بیوك بر مجالتله بوزولور ، طاغیلیر . استانبولك منظره‌سی قدیم رومانك ، بیزانسك، اسکی اسکندریه‌نك شبیهی اولور .

تیاترو ، مقوی ، لکن زهرلی علاجلره بکزه‌ر. اصول فنیه‌سی دائره‌سنده ، حکیم رچته‌سی اوزرینه و برآز [ستریقنین] آلینیرسه بنیه‌یه قوت کلیر . اصول فنیه‌سی خارجنده ، طبیب ومتخصصك امر واذنی اولمه‌دن وبرچوق [ستریقنین] یوتیلورسه ئولوم محققدر .

اکر تیاترو ضابطه‌سزقالیرسه دنیانك درت کوشه‌سندن مملکتمزه آقین ایده‌جك اولان (ایمپره‌زاریو) لر ، پاره قوتیله تألیف ، ترجمه ویا انتحال و اقتباس ایتدیره‌جکلری اویونلرله مملکتمزه اخلاقسزلق تخملرینی صاچه‌بیلیرلر .

بناءً علیه تیاترونك مؤسسات عامه‌دن تلقی ایدلمسی لازم وفائده‌لیدر.

شمدی‌یه قدر بزده وقوعبولان تشبثاتده معین ومقرر بر خط حرکت تعیین ایدلمه‌مشدر. ارباب تشبث اوروپا تیاتروسنك نه‌اولدیغنی پك آز تدقیق ایتمشلر ایسه‌ده بزم وخلقمزك احتیاجات اجتماعیه ، ملیه، روحیه وحیاتیه‌مزی اصلا تتبع جسارتنده بولونمامشلردر . ایشته

بونك ایچوندرکه استحصال اولونان نتیجه هیچ و یا نیم هیچدر .

بزده بللی باشلی ذواتك تیاترو ایله ، تیاترونك نظریات وتطبیقاتی ایله، بالخاصه تیاترویی خصوصیت ملیه منزله تألیف ایله مشغول اولدقلرینی بیلمیورم .

نامق کمال بك مرحوم، صنعت ایچون صنعت دستورینه توفیقاً دکل، وطن وملت پرورلك نظریه‌لرینك تعمیمی ایچون تیاترو ایله مشغول اولمشدی. (زواللی چوجق) ، (وطن ـ سلستره)، (جلال الدین خوارزمشاه) ، (عاکف بك) پك ضعیف تجربه‌لردر .

عبدالحق حامد بك ، دیالوغ اصولی ایله یازی یازمه‌یی پك سه‌و ـ دیکندن وبونی دیکر طرزلره ترجیح ایتدیکندن اثرلرینك تیاترویه برآز مشابهتی واردر . لکن بونلر اویون دکلدر . بعضلرینك برایکی قسمنی اوینامق ایچون بر دیکر ذاتك تصحیح ایتمسی لازمدر. نته‌کیم بن (فیتن) ی تصحیح ایتمش ایدم .

ـ آداپتاسیون ـ ه دائر اولان فقره‌می یازدیغم وقت (جلال الدین خوارزمشاه) ایله (طارق) ك طرفمدن مؤاخذه ایدلمسنی بعض احبا موافق بولمه‌دیلر . بوذوات کرام دیمك ایسته‌دیلرکه خوارزمده واندلسده نساده رجال کبی امور حکومت ومواد حربیه ایله اشتغال ایتدکلرندن بو ایکی اویون حیات حقیقیه‌یه موافق ومطابقدر. آمنا ! بونك عکسی ادعاده بولونمدق . توران‌ده‌ده ، مسلمان اسپانیاسنده‌ده اویله ایدی . لکن بو تجارب قلمیه‌ده اویله بیوك بر حریتله حرکت ایدلمش که ـ طبیعیلك ـ طولو دیزکین فرار ایتمش ؛ اورته‌یه غایت رومانتیق ، بونکله برابر ـ فانته‌زی ـ اعتباریله بیله لطافتدن تباعد ایتمش آثار کلمش .

واقعا بتون بتون مخيل صحنه‌لرك ايجادى ممنوعاتدن دكلدر. لكن آيده ويا عطارد اوزرنده جريان ايتديريله‌جك ويا شمال قطبنده اسباب محففه درميان ايديله‌جك بعض اويونلرك اسپانياده ، ياخود خوارزم ديارنده كچمسى نيچون لازم كلسون ؟

برآزده اوپه‌را و اوپه‌ره‌تلردن بحث ايله بو ماده‌مزى ختام ايرديره‌لم .

اوپه‌راده، اوپه‌ره‌تده اصل اولان تغنى، موسيقى ، رقص ، منظره وتماشا، آهنك وده‌قوردر. قطعيت ، حياته وياتاريخه تطابق وموافقت اصلا موضوع بحث دكلدر. تياترونك بو شكلى فكردن زياده كوزى وقولاغى تنشيط وتلذيذ ايدر .

برمملكتده حيات برآز وسعت پيدا ايدرسه اوپه‌را واوپه‌ره‌تده احتياج ويا نيم احتياج مرتبه‌سنه چيقار. بزده بو ايكى شعبهٔ تماشانك ، اصل قومه‌ديدن وحيات حقيقيه‌يى تصوير ايدن اويونلردن بيوك بر استقبالى اولديغنه قناعت ايدرم .

فكرمى توضيح ايده‌يم: باله‌ت، ده‌قور، موسيقى، سس بين‌المللدر. بونلرك خصوصيتلرى وارسه‌ده عموميتلرى غالبدر . سوزلره وآهنكه كلنجه اول باول شونى ادعا ايده‌لم كه شعرمز حتى اوروپا اشعارندن دها آهنكداردر. موسيقيمز اصول جديده‌يى اقتباس ايدرسه بزده‌ده برمقدار همتله اوپه‌را و اوپه‌ره‌ت وجودبولور. مؤاخذلرايسه ايليشه‌جك تطابق وموافقت خطالرى آرامغه صلاحيتدار دكلدرلر .

شومقاله‌مزى خلاصه‌ايتمك ايچون ديه‌لم كه بزده تاريخى پيه‌سلرك ، ترجمه‌نك ، اوپه‌را واوپه‌ره‌تك بر استقبالى اوله‌بيلير. لكن حيات

منكشف اولونجه‌یه قدر علی‌العاده تیاترونك بیوك بر آتیسی اوله‌ماز. خصوصیت ، قابلیت ، امکان نظر دقته آلنه‌رق همماتمزی توالی ایتدیررسه‌ك بوندن امین و کوزل نتیجه‌لر چیقار. عکسی تقدیرده تیاترومز شمدیکی بولوندیغی درجهٔ پستیده قالیر ؛ نه خلقك یوکسلمه‌سنه بادی اولور ؛ نه‌ده موجب شرف صنایع پایه‌سنه چیقار .

بزده تیاترو ایله اوغراشانلر ، آندن اول خلقمزك خصوصیتی اجتماعی و فلسفی برکوزله محاکمه ایتملیدرلر. بو محاکمه‌یه تنزل ایدلمدیکندن عدم موفقیت هر نقطه‌دن باش کوسترمشدر .

سويهٔ بدنیه‌مزی ترفیع ایده‌لم

هوا خیلی صوغوق ایدی . اوکمدن کچن عمله‌نك بییقلرینك اوستنده بر طوتان بوزلری قوجامان پیپوسندن چیقان دومانلر اریته‌میوردی. [ألبه] نهرنده ره‌مورکور قبیلندن بر واپورله کمی انشاآت دستگاهلرندن برینه کیتدك . یارم ساعت قدر زیارتدن صکره ایشجیلرك ، هر ساعت ما کنه باشندن قاچوب کلدکلری (قانتین) ده ایدك . بر قدح قدر کئول ایچمك عادتا مجبوریت تحتنده ایدی . خدمت ایدن قادین : — بونکله برلکده بر ایکی [سه‌ندویچ] ده ایسته‌رمیسکز ؟ دیدی . — اوت ؛ جوابنی ویردم . بزم بیلدیکمز [سه‌ندویچ] تقریباً بر لقمه أکمکك اوزرینه قوندورلمش بر آز صوغوق أت ، دیل ویا آکاشبیه بر مادهٔ غدائیه‌در . برقاچ دقیقه صکره حضورمزه شونی وضع ایتدیلر: یکرمی سانتیمترو اوزونلغنده ، اوچ ، اوچ بچق سانتیمترو قالینلغنده، اون سانتیمترو کنیشلکنده بر عصفیر أتی ؟ بو ، حرمتلی بر چاودار أکمکی دیلیمنه بول تره‌یاغی ایله یاپیشدیرلمش . اوزرینه‌ده مبذولجه طوز ، خردل ، قرمزی بیبر دوکولمش ! یا قادینك سؤالنه اولدیغی کبی جواب ویروب بوندن ایکی دانه کتیرتسه ایدم ؟ آرتق یکرمی درت ساعت ییمك ییمکدن وارسته اولوردم .

قانتینده بر چهاریك ساعت قدر قالدم . عمله ، قارنجه قافله‌سی کبی کیدوب کلیورلر ، آیاق اوستی او مهیکل [سه‌ندویچ] کبی مواد اکلیه‌یی ، تشریفاته اصلا رعایت ایتمه‌دن شاپور شوپور آغزلرینه صوقیورلردی .

برقاچ کون صکره دریانك اك بیوك سفائنندن برینك ایچنده‌ایدم. طائفه‌نك یمکنده حاضر بولوندم . کره‌آسا برپتاتس ، شالغم ، خاووچ لنکری . اوته‌طرفده بر تنکه تره‌یاغی . اوفق اوفق کسلمش ، لکن مقداری دیکر مأکولاته نسبتله آزجه ، رنکارنك ونوعانوع أکمکلر. ربع‌طونیلاتو (روست بیف) ؛ براوقدر (غولاش) ؛ برقاچ‌مترو طولنده (صوصیص) و (صوصیسون) ، بر واریل (شوقروت) یعنی آلمانواری لحنه ترشیسی . ایکی قیز (قیزلر چیرکین دکلدی) متمادیاً شراب وبیرا صونیورلردی . طائفه‌لر طیقه باصه ییورلر و آره صره‌ده توتون ایچیورلردی . نشئه وشطارت پك برنده ایدی. تغنی ، نطق وخطابه ، لطیفه اطعمه درجه‌سنده مبذولدی . عجبا کوردیکم بر اوبورلق منظره‌سی‌می ایدی؟ ظن‌ایتمم . انسان‌برماکنه‌در. پروانه فضله‌دونه‌بیلمك ایچون فضله‌بخاره ، بناءً علیه فضله‌کوموره محتاجدر. ایشته بوقدر . عجبا کوردیکم شماله مخصوص بر منظرهٔ اکل وشربمی ایدی ؟ اونی‌ده ظن ایتمم . واقعا شمال جنوبدن فضله ییر وایچه‌ر ؛ اقلیم بونی استلزام ایدیور . لکن ممالك جنوبیه‌دن اولان ایتالیاده‌ده عواملك منظرهٔ اکولیتنه نکران اولدم . آنلرده پك آز ییمیورلر . . .

برده کندمزه نقل کلام ایده‌لم : مملکتمزده عرقه خلل کله‌جك درجه‌ده آز مواد غذائیه استهلاك ایدیلیور . معده‌لرمز کوسه‌شدر .

بنیه‌لرمز ، ملل فعالهٔ سائره‌نك بنیه‌لرندن دها آز زنده‌در. وجودلرمز ملائمی مذهبدر. یمك ، مثلا آلمانیاده حیاتك وظائف مهمه‌سندن بری تلقی ایدلدیکی حالده ، بزجه بر ادارهٔ مصلحتدر .

ایشته بو حال ، سویهٔ بدنیه‌یی ، سویهٔ بدنیه ایسه سویهٔ ملیه‌یی دوشورییور .

ترك ارباب مساعیسنك قابلیت عملیه‌سی آزدر .

محاربات متنوعه طولاییسیله شهرمزدن کچن بیکلرجه آناطولی اهالیسنی کوردك . طوغریسنی سویلیه‌لم : بونلرك اکثریتی وجودجه دوشکون ایدی .

احتیاجات غدائیه‌مزك آرتمسنی ملتمز ایچون بربشارت تلقی ایتملی‌یز .

آز استهلاکات حیاتك قدر واهمیتنی ایندیریور . انسانی قناعته، توکله ، انقیاده سوق ایدیور . بوحال ایسه برملت ایچون فلاکتدر .

قناعتی آمر اولان شرق فلسفه‌سنی ترك ایتملی‌یز .

احتراصات متنوعه ، ذمیمت دکل ، فضیلت تلقی اولونملی‌در .

فضله استهلاکات ، فضله مساعی‌یی‌ده انتاج ایدر .

مؤاخذه وتنقیدی معتاد ایدینن معارضینمزك ملتمزی اوبورلغه ، اسرافه سوق ایتدیکمز مطالعه‌سنده بولونمه‌ملرینی رجا ایدرز .

— کلوا واشربوا ولاتسرفوا —

حضرت پیغمبر بیله اسراف ایتمه‌مك ، یعنی طاغتمامق ، اوته‌یه بری‌یه ، صاچمه‌مق ، آتمه‌مق شرطیله یزه یه‌یکز ، ایچکز ! امرینی اعطا ایدیور .

نقصان تغذی کونا کون امراضه سببیت ویریور. وجود، بوندن طولاییدرکه حمول اوله‌میور. اوفق تفك ضربه‌لرله رخنه‌دار اولیور.

طرز معاشرت ومعیشتمز حیاتك قدر و اهمیتنی ایندیریور. وبعضلرینه اویله کلیورکه هیچ برنشئه وشطارتی احتوا ایتمیان حیات، امرار ایدلمکه بیله لایق دکلدر.

بناءً علیه عمرك اهمیتی کیتدکجه تنزل ایدیور. حالبوکه، مثلا، بر آمریقالی‌یه کوره کندی حیاتی پك عزیز، پك قیمتدار‌در. آمریقالی هپ وجودینی، حیاتنی، آندن استفاده ایتمه‌یی دوشونور. فضله تذوق وتلذذ ایتمك ایچون زیاده چالیشیر. وبالنتیجه مملکتك وملتك فعالیت اجتماعیه واقتصادیه‌سی آرتار. تکاملات وترقیات حصول بولور.

حیاتی دها فضله برجدیتله تلقی ایتدیره بیله‌جك هر نوع اکلنجه‌لر، سپور (لهویات)، تلذذات معروفه، فکری ومادی تذوقات مشروعدر.

اسکی زمانلرده بزده مطبوخاتده، لعبیاتده، لهویاتده، تذوقاتده دها متکامل ایدی. شمدی، بوخصوصده بر تردینك شاهدی اولیورز.

اسکی عثمانلی ترکلری بوغازلرینه پك دوشکون ایدیلر. کندمزه مخصوص مطبوخاتمزده براسلوب واردی. بعض تدقیقات تاریخیه‌مه وظن غالبمه نظراً آلاتورقه اطلاق اولونان طرز طباخت بزه ارمنیلر وروملر واسطه‌سیله طوغریدن طوغری‌یه بیزانسدن، اوراپه‌ده غربی رومادن کلیور. [نه‌رون] ك ضیافتلرنده امام بایلدی‌یه، یالانجی طولمه‌یه، دها بونك کبی ترك یمکلرینك شبیهلرینه تصادف اولنوردی. متفق فیهدرکه بزده طباخت تدنی ایدیور.

عطا بكك اندرون تاريخنـده مختلف اوجاقلرك مخصوصـاتندن اولان اطعمه‌نك اسملرينه تصادف اولنور . هانى بو يمكلر ؟

اوليا چلبيده ، بيك بر مبالغه‌نك آره‌سنده مطبوخات قديمه‌مزه دائر بعض حقائق مندرجدر . هانى او سفره‌لر ؟

كذلك ، قديمده ، بزده سپور = لهويات پك متكاملدى . اسكى سراى ايچنده پك دقيق ممارسات بدنيه‌يه اهتمام ايديليردى . عسكرلكده يكتا اولان اجداد عثمانيه‌مز فضائل بدنيه وجسمانيه‌لرينى ، بناءً عليه تفوق ماديلرينى بو ممارسات وتمرينات سايه‌سنده اكتساب ايتمشلردى .

بتون آنغلو ـ صاقسونلرك اسباب جديهٔ تفوقندن برى ده سپوره عطف ايتدكلرى اهميتدر . فرانسزك وصف مميزى صنعت ، آلمانك تدقيقات ، انكليزك لهويات ، يعنى سپوردر . آمريقاده ، مطبوعاتك اوغراشديغى مسئله‌لرك ايچنده بلكه اهمى بودر .

آمريقاده همان هر كس سپورتسمه‌ندر ؛ بلا استثنا هر كس سپورله علاقه‌داردر ؛ آنك شئوناتنى مراقله تعقيب ايدر .

سپور ، انكلتره‌ده ملاحت ولطافت عرقيه‌يى ، اندامك انتظامنى بالخاصه قادينلرك صباحتنى ، مطبوعيت اشكالنى تزييد ايتمشدر .

الك متكامل البدن عرق آنغلو ـ صاقسون عرقيدر .

بو تفوق عرقى وقتيله بزلرده قديم وعثمانلى تركلرنده ايدى . لكن گيت گيده يمك ، لهويات واكلنجه خصوصاتنده عنعناتمز كه‌وشه‌ديكندن عرقمز تردى‌يه باشلامشدر . بو ترديادن تخلص ايده‌بيلمكلكمز ايچون مطبوخات ، لهويات ولعبيات خصوصنده‌كى عنعنه‌لرمزك احياسنه بذل همت ايتمليز .

سویهٔ بدنیه‌مزك ترفیعی مسئله‌سی بزم ایچون ادبیات مسـائلندن هرحالده مهمدر ؛ وشایان امهال واهمال دکلدر .

حیات روزمره‌مزی بر آزدها شنلندیرمکی زمان ومحیط بزه امر ایدیور . مطبوخات ایله برابر معاشرت ، حیات بیتیه ، مفروشات واثاث مسئله‌لری یکی بر طرز تلقی‌یه سزادر . أولرمز ، اسـکیسندن زیاده اسباب ولوازم استراحت ورفاهیتی حائز اولملیدر .

[قونفور] آنغلو ـ صاقسونك نخبهٔ آمالی ، غایهٔ تصوراتیدر . Home ـ أو ـ برانکلیز ایچون الڭ مقدس شـیدر . وطن عمومینك ایچنده وطن خصـوصی ، آنك حریمنده‌ده ـ هوم ـ بر قدسیت مخصوصه‌یی حائزدر . بر کنج آنغلو ـ صاقسون ، ارکك اولسـون ، قیز اولسون ، مراهق اولور اولماز مستقبل هومنی دوشونور. مفکره ومخیله‌سنده بومستقبل هومك تمللری آتیلمش ، پروژه‌سی یاپیلمش، حتی مفروشاتی قرارلشدیرلمشدر . چوجق بوهومه نائل اولمق ایچون چالیشیر ، چابالار ، تحصیل ایدر ، ایشه کیرر، فضله درایت کوستر، یکی آلات سـعی وتفکرله تجهز ایدر . نهایت أوله‌نیر . هوم وجود بولور . قالوریفه‌ر، ألقتریق ضیاسی و چنغراغی، مصعاد = آسانسور ، آقار صیجاق وصوغوق صو ، حمام ، تلفون هومك الڭ صـوك مودا اسـباب استراحت ورفاهیتندن‌در . مادیاتله اوغراشـدیغمز غثمانلی قارئلرینك اصلا موجب استخفافی اولمسون : حیاتدن برقاچ مقصـد واردر ، بونلردن بری‌ده رفاهیت مادیه‌در . برده ، طرز حیاتنده تکامل کوسترن فردك منسـوب بولوندیغی هیئت یعنی ملت‌ده علائم رفعت ابراز ایدر .

هوم مبارك ومقدسدر. بوكا بناءً دركه پازار كونى قاعدةً هومده كچر. هوم اخلاقى تميز بولنديرر. آنغلو ـ صاقسون، تعطيل ساعتلرينى، غزته‌لرى، مجموعه‌لرى، كتابلرى، قوللكسيونلرى، زوجه‌سى، چوجقلرى ايله برلكده، هومنده كچيرمه‌يى ديكر برچوق وسائل تذوقه مرجح كورور.

هوم سوداسى عائله اقنومنى تقويه ايدر. بناءً عليه مقوى ٔفضيلتدر. انكليز هومى، قونفورى، اسباب استراحتى، وسائل رفاهيتى تعمم ايتمكده‌در. قونفورى، دها يكى اولدينى ايچون آمريقا دها ايلرى‌يه كتورمشدر. اوروپانك قطعوى اقسامنده بودقيقه‌يه اك زياده اهميت ويرن آلمانيا وشمال ممالكيدر. آلمانيا، اوروپاده آمريقايه اك زياده بكزه‌ين الكادر.

اسوچك، فلمنكك طهارت ونظافتى عقله حيرت ويرر.

قيمت حياتك دها اى آكلاشلمسى بوممالكتلرده بتون بومدنيت بنيه‌يى توليد ايتمشدر. بو حال، حياتك اقسام سائره‌سنده بيوك بر انتظامى انتاج ايديور. بزمده عينى مظهريتـه نائل اولمقلغمز ايچون حيات ماديه‌مزى مهما امكن آنلره ياقلاشديرمقلغمز مقتضيدر.

معاشرتده، حياتده، اسباب جديدهٔ رفاهيته توسل ايتمك غيرملى برحركت دكلدر. حيات ماديه عنعنه‌نك تظاهر ايده‌جكى بر ساحه تلقى اولونماملیدر.

تدقيق وحيات ماديه‌نك مليت ايله علاقه‌سى يوقدر: اكر اويله اولسه ايدى بوبابده‌كى انكليز وآلمان، فرانسز وآوستريا اصوللرينك بربرندن پك فرقلى اولملرى لازم كليردى.

تلبسده ، معاشرتده ، حتی مفروشاتده ، لوازم بیتیه‌ده ملیتك یرینه قوزموپولیتیزم قائم اولیور . ملیتلرینه زیاده‌سیله وحتی قیصقانججه رعایتکار اولان ژاپونلر کوندن کونه اوروپا طرز معیشتنی اقتباس ایتمکده‌درلر .

معیشتك ملیسی ، نیم ملیسی ، غیر ملیسی یوقدر ؛ ایسی ، کوتوسی ؛ قولایی ، کوجی واردر .

*
* *

بر مهم نقطه‌یه ، حفظ الصحهٔ عامه مسئله‌سنه کله‌لم :

حفظ الصحهٔ عامه ، (عامه) یه ، یعنی حکومته تعلق ایدر. بونك حقوق عامه‌ده موقع مخصوصی موجوددر. برچوق خصوصات واردرکه آنی فرد دکل، آنجق عامه نظر دقته آله بیلیر. مملکتمزك بتاقلقلرینك قوروتلمسی ، برچوق نقاطنده‌کی مستولی ومزمن خسته لقلرك اندفاعی، صولرك باشی بوش جریان ایتمسنه مانع اولمق فردك دکل ، حکومتك وظائفی ، اقتداری داخلنده‌در .

عرق و ملت وآنلرك استقبالی نقطهٔ نظرندن بو او قدر مهم بر مسئله‌درکه مستقلاً بر حفظ الصحهٔ عمومیه نظارتی احداث ایدلسه ، بونك وظائفی علی‌العاده ایکی نظارتك ایشندن آز اولماز. برکره علل زهرویه‌نك مملکتمزده اجرا ایتدیکی تخریبات ملیه‌یی دوشونکز ، برده بوکا چاره‌ساز اوله‌جق تدابیری. مملکتمز وملتمز ایچون فرنکی، ورم ، جنت ؛ روسیه‌دن ، فرانسه‌دن ، انکلتره‌دن ، ایتالیادن دها بی‌امان دشمنلردر . تأسف اولنورکه بر خارجی دشمن حدودمزی کچنجه همان غلیانه کلیور ، سلاحه صاریلیورز . حالبوکه

چوقدن بری وطن عثمانی‌یی اشغال آلتنده بولوندیران مختلف خسته‌لقلره قارشی عادتا لاقید قالیورز . غریبی شوراسی‌که چکرکه کبی ، حیوان خسته‌لقلری کبی آفتلر انسانه مستولی اولان بلالردن زیاده نظر ابتصاری جلب ایدیور .

مملکتمزك علل مختلفه‌نك الندن استردادی لازمدر. دیار متمدنه‌نك هیچ برنده ، قرون متوسطه‌ده اولدیغی کبی ، علل وامراض بزده‌کی کبی حریته مالك دکلدرلر. مملکتمزی ماتمدار ایدن بو مصائبك امثالنه آنجق فتح قسطنطنیه‌دن اولکی قرون وسطی عالمنده تصادف اولونه بیلیردی .

محاربه‌لر طولاییسیله سرمایهٔ انسانیمز تناقص ایتدی . بناءً علیه بزده فردك قیمت ملیه ، اجتماعیه ، اقتصادیه‌سی اسکیسنه نسبتله پك بیوکدر. فرد ، دها نادردر. بناءً علیه محافظه‌یه دها شایاندر . هیئت اجتماعیه ، بر معصومك اوزرنده والده‌سی نصل تترر ایسه ، فردك اوزرنده اویله تتره‌ملیدر. اکر فرده بیوك براهمیت عطف ایتمز وآنك قیمتنی بیلمزسه‌ك ، معاذاه ، وطن عثمانی ، قرون متقدمه‌نك اهالیسی منقرض اولمش کشورلرینه بکزه‌ر . وطندن مقصد یالکز طوپراقلر طاغلر دکل، آنك احتوا ایتدیکی انسانلرله برلکده طوپراقلر وطاغلردر. وطن جسم ، ملت روحدر. ملت ، وطنه مقدمدر . ملتسز وطنلرك قیمتی یوقدر. جنوبی آمریقا ، یاقین زمانلره قدر ، هر درلو خزائن طبیعه‌یی حائز ایکن ، قیمتسز ایدی ؛ چونکه اوروپاده اولدیغی کبی اوراده انسان یوقدی ویا پك آزدی . لکن اوحوالیده نفوس تکثر ایدنجه ایکنجی آمریقا جانلاندی ! محاربه ، بزده‌ده ، بعض مملکتلرده

اولدیغی کبی قادین ، ایتام وزراعت مسئله‌لرینی تازه‌لندیردی . میزان اجتماعیده ارککلر آزالدی ؛ قادین کفه‌سی آغیر باصدی . ملیونلرجه یتیم اورته‌ده طوریبور . یتیملر ، طوللردن دها زیاده مرحمته لایقدر : اولا ، طوللر صبی اولمدقلرندن بالذات وبالفعل چالشمق قابلیتنی حائزدرلر ؛ ثانیاً ، تکرار اولنه‌بیلرلر . چوجقلر ایسه اولا ، چالیشه‌مازلر ، اهتمامه محتاجدرلر ؛ ثانیا ، ازدواج والده‌لری قورتاردیغی حالده ، بالعکس ، چوجقلری بر سفالته القا ایدر .

زراعت‌ده ، محاربه‌طولاییسیله مسائل حیاتیه‌نك برنجیلری عدادینه کیرمشدر . نفوس آزالدیغندن اقامه قانونی ماکنه‌یی انسانه خلف ایدیور . ایشته ، سابقاً ، مسائل خصوصیه‌دن عد ایدیلن قادین ، یتیم ، زراعت مسئله‌لری بوکون مصالح عامه‌نك الک مهملری صره‌سنه کچمشدر .

یکی اجتماعیات ، یکی اقتصادیات ، یکی اصول اداره ، البته ، عقیب مصالحه‌ده ، پك جدی وفعال بر صورتده بو اوچ مسئله ایله اوغراشه‌جقدر . فقط مسائلك هر اوجی ، هر مملکتده آیری آیری مسائل تالیه وخصوصیه تولید ایدیور . هر دیارك رنك محلیسی واردر . بزمده قادین ، چوجق وزراعت مسئله‌لرمز یالکز بزی دوشوندیره‌جك تفرعاتی احتوا ایده‌جکدر . بو رساله‌نك قادروسی بوصددی احتوا ایده‌مز . آیریجه تدقیقه سزادر .

مبارزهٔ حیات

دبونك ایجوبه استحضارات

أوروپادن آمریقایه ایلك كلن مهاجر ، فی‌الواقع ، [قریستوف قولومب] ك كشف ایتدیكی بوجهان فسیحده نهایتسز ثروت خزینه‌لری بولمشدی . دره‌لر بر عتیقده كیلردن دها اوزون و دها كنیشدی . اورمانلره بالطه طوقونمامشدی . معادنه أل سورولمه‌مشدی . فقط بوپایانسز اراضی‌یی ایشلتمك ، اومنابع اقتصادیه‌دن استفاده ایتمك ایچون كیجه‌لی كوندوزلی چالشمق مجبوریتی واردی . برده الكایی فتح ایله قرمزی رنكلی هندیلری قوغمق لازمدی . مملكتك هیچ برنوع تشكیلاتی اولمدیغندن فرد جمعیته استناد ایده‌مزدی . آمریقایه آیاغنی آتان أوروپالینك یكانه نصیر وظهیری كندیسندن بشقه بر كیمسه اوله‌مازدی . ایلك آمریقالیلر عظیم كلفتلره كرفتار اولدیلر . چوق چالیشدیلر ؛ یغماایده‌جك قطعاته تصادف ایده‌مدیلر . مصائب متنوعه‌یه ، حادثات طبیعیه‌یه ، هندیلره ، صوغوغه ، صیجاغه ، اوغورسزلقلره ، حاصلی هرشیئه قارشی حرب ایتدیلر . صكره بونلرك بری بری آره‌سنده

رقابت اویاندی. یکدیکریله‌ده بر محاربهٔ صلحپرورانه باشلادی. بو عالمده زور بازوسنه، دماغنك اکملیته اعتمادی اوله‌میان سقوط ایدر. Struggle for life [ستراغل فورلایف]، مبارزهٔ حیات، آمریقایی أوروپالیدن، خصوصیله آسیالیدن پك بشقه بر صورتله استحضاراته بولونمغه، دها عملی، دها جدی بر تربیه ایدنمکه جبر ایدر. أوروپانك، مبارزهٔ حیاتده، اك ایی عناصری آنغلو ـ صاقسونلر، جرمانلر اوسقاندیناولردر. بو عناصرك آمریقایه هجرت ایدن اك متشبث، اك جسور، اك غیور، اك زیاده سرکذشت آرقه‌سنده قوشان انموذجلریدرکه شیمدیکی آمریقان عرقنك اس قویمنی تشکیل ایدیور.

بناءً علیه بوطرز تربیه، بودرلو استحضارات حیاتیه آمریقالیلر ایچون جبلیدر. چوق چالیشمق، مزاحم حیاتیه‌یه اقتحام ایتمك قابلیتلری آمریقالینك فضائل فطریه‌سندندر. آمریقان عملی بالطبعدر. بریکی دنیالی بزم وحتی أوروپانك ترددلرمزه، عنعنه پرستلکلرمزه، تأثیرمزه، حیثیته ویردیکمز یا کلش معنایه کولر. آمریقالی هنوز میراثیدی صاییله‌ماز. غربده، [رانچو] دنیلن حیوان چفتلکلرنده

بدریا در منافع بی شمارست
وکرخواهی سلامت در کناوست

مصداقنجه فوائد لایعددر. فقط اونسبتده‌ده تهلکه چوقدر. دنیاده اك اذیتلی ایش، ظن ایدرم، Cow-boy اولمقدر. خصوصیله بوندن برربع عصر اول [رانچو] حیاتی بر حرب دائمی‌ایدی. هندلیلره خرسزلره بیك درلو موانعه قارشی ملکی محافظه ایتمك لازمدی. مسافه‌لر پك اوزاق، چفتلکلر عادتا بر قضا اراضیسی قدر بیوك

اولديغندن حيوانات ضايع اولوردى. بونلرى بولوب مركزه كتيرمك ايچون بعضاً ايكى آى [رانچو] ايچنده حرب ايتمك ، طولاشمق ، برچوق اذيتلره ، محروميتلره كرفتار اولمق لازم كليردى . ايشته نسلى بويله كوچ برحياته آليشير ايسه آرتق مهالك استقبالدن قورقماز و آندن صكره كله جك بطنلر قوتلى اولور .

آمريقاده يكانه عمارت بر انسانك كندى جوهريدر . اوراده فرديوندن اولمق اقتضا ايدر .

أوروپاده وبالخاصه شرقده فرد اول باول عائله سنه ، صكره جماعتنه ، درجهٔ ثالثه ده حكومتنه استناد ايتمكده در . آمريقاده يكانه استنادكاه برآدمك كندى قابليتى در . قابليتى اولميان جليز برنفر كبى بو محاربه ده دوشر . عائله اولادينى ، بعدالتحصيل ، سربست براقير. اوچمغه مقتدر اولان قوشلر كبى ، ابوين ، سن رشده بلوغلرنده ، چوجقلرينى اونوتورلر . دليقانلى تفنكنى آلير ، صف حربه كيرر...

ايشته چوجقلر بوفكر ايله بيوتيلور. بر أوروپالى چوجغه نسبتله برآمريقالى چوجغك قابليتى پك بارزدر : اون بر ياشنده برآمريقالى چوجق هريره ، هرشهره يالكز كيده بيلير . اوقيانوسى بيله آشار . هرتهلكه دن كندى كنديسنه قورتولور. بالذات وبالفعل ايشلك ايچندن چيقه بيلمك ايچون ابوين اولادلرينه حريت كامله ويررلر. برأوروپالى آنا ، چوجغنك اوزرينه تتره ر . آنى عادتا پاموقلى قوطى ايچنده بيوتور . حالبوكه برآمريقالى والده هركار وزارده چوجغنى سربست آلشديرر . أوروپا وشرق عالمنده برچوجق طوغار طوغماز سود آنانك ، دايه ويا لالانك ، صكره مكتب خواجه ويا مبصرينك ،

آندن صکره‌ده قلم مدیرینك ، الی آخره ، تحت نظارتنده‌در . سربست اوله‌جغی زمان . نعمت حریتدن استفاده‌نك یولنی بیلمز . آمریقاده ایسه چوجق حردر . مجرای حقیقیٔ حیاته آتیلمش کبی کندی ایشنی کندی مسئولیتی آلتنده کورور ، صیقیشدیغی وقت ابوینی ، ظهیر ونصیرلری آراماز . بوحکمتلره بناءً درکه آمریقاده مکتب مبارزه‌گاه حیاتك عینیدر . بشقه برپلان اوزرینه یاپیلمامشدر . برآمریقالی کنج مکتبدن چیقوب ساحهٔ جدیدهٔ حیاته قدمنهاده اولدیغی وقت بریبانجیلق ، برعجمیلك حس ایتمز .

مکتب حیاتی ایله آندن صکره‌کی ایش حیاتنك فرقی یوقدر . مکتب ایش کوریله‌جك یرك برنمونه‌سیدر . بزده اولدیغی کبی ، آمریقا مؤسسات تربیویه‌سنده ، بالاخره لزومی اولمیه‌جق فائده‌سز شیلر کوسترلمز . معناسنك بیلنمسی لازم اولمیان مواد اوقوتیلماز . هرشیٔ تطبیقات اوزرینه مؤسسدر . فرانسه‌ده اولدیغی کبی آمریقان مکاتبنده عندیات وفرضیاتك ، افکار مجرده‌نك ، آفاقیاتك یری یوقدر .

اوراده مکتبه کیرن بر مقصد نقدی ومادی ایله کیرر . بن شو سرمایه‌یی وضع ایدییورم چونکه شوفائده‌یی استحصال ایده‌جکم یوللی یاپیلان تجاری برقیاس منطق کبی ، آمریقالی چوجق‌ده بن شودرسه دوام وشو مصرفی ایده‌جکم چونکه آندن شونتیجهٔ مادیه‌یی الده ایتمك قابلدر . کبی برمعادله قورار . پاره صرف ایدر . وآنك ثمره‌سنی بکلر . اکر پاره‌سی یوق ایسه برطرفدن چالیشیر ، دیکر طرفدن تحصیل وتربیه چاره‌لرینی بولور . تعطیل مدتنده اوشاقلق ، آشجیلق ، اوتل وره‌ستوران غارصونلغی ایتمکدن اصلا چکنمز ، فقط ، بوسایه‌ده هم

تحصیل هم ده تحصیل ایدر . ظن ایدرم که بو تحصیل ایله بر میراثیدی
بکلک باباسنك خاطری ایچون کوردیکی درسلر بیننده فرق واردر .
آمریقاده هیچ بر صنعت عیب دکلدر . دوشن تکرار قالقه بیلمك
ایچون هر ایشی کورور . تحصیل ایچون ، هر چوجق ، ابوینی حائز
اقتدار دکلسه ، اك خسیس ایشلره بولاشیر . مشهور ضرب مثلدر :
Il n' ya pas de sot métier; ilya de sottes gens. بناءً علیه اوراده
تحصیل بزده اولدیغی کبی آماتورلکدن عبارت دکلدر . حیات کوچ
اولدیغندن فرد بیلیرکه علم ومعارف اسلحه‌سی تدارك ایدیله‌مزسه
مبارزه‌ده سقوط ایتمك محققدر .

قیزلرده بویله بر تحصیل کورور . بتون قیزلرك ازدواج ایده‌جکنی
کیمسه تأمین ایده‌مز . بو سببه مبنیدرکه هر قیز کویا اولنمیه‌جك وصوك
کوننه قدر بر أرکك کبی کندی حیاتنی کندی قزانه‌جق تلقی ایدیلیر
وبویله‌جه بر أرکك تربیه‌سی کورور . اودرجه‌ده‌که [پول دو روزیه]
P. de Rousiers نك دیدیکی کبی بر یبانجی آمریقاده أرکك وقادین
طائفه‌لری آره‌سنده فرق وارمی؟ تردد ینه‌دوچار اوله‌بیلیر. قیزچوجقلری
أرککلرله برابر تحصیل کورور وبوندن رذالت چیقماز. قیزلر سربست
دولاشیر، أرککلردن آیری بر حیات امرار ایتمز. اك متعصب قاتولیك
رهبانی بیله بواصولك، آمریقاده ، محاذیرینی کورمه‌مشلردر .

سعی وعملده، تحصیل وتدرسده قادین، أرکك مساویدر. مادام‌که
بونلرده افراد بشریه‌دن ، دماغ وقوله مالکدرلر ؛ اوحالده آنلرك
حقوق مدنیه‌جه ، وظائفجه، سعی وعملجه‌حق مساواتلری دزکاردر.
آمریقاده سربستیٔ نسوانك ایکی ضمان قوی وقویمی واردر: برنجیسی

اخلاق ؛ ایکنجیسی محاکم . برأرکك برقادینه صاتاشاماز. تربیهٔ عامه بوکا مانعدر . الك بیوك جنایت نسـابه تسلطدر . أوروپاده آره‌صره تصـادف اولونان جیویق آمریقالیلر ـ که رذالتلریله مشهوردرلر ـ عموم آمریقالیلره مقیس علیه اولاملیدر. برجدیدده اخلاق پك صیقیدر. برچاپقینجه پارسلی آمریقاده جمعیتك آفورتوزینه دوچار اوله‌بیلیر . بوخصوصده محاکمده پك سرتدر. مجرمك درجهٔ ثروتنه کوره تضميناته حکم ایدر . برکنج قیزی اون برکیمسـه‌دن بیك ، آلتمش یاشـنده برقادینك لب غیر شیریننه بر بوسـه قوندوران بردیکرندن ایکی بیك دولار جزای نقدی آلنمشدر .

نتیجه، أرککلرکده ، قیزلرکده آلدقلری تربیه کندیلرینی مبارزهٔ حیاتده لایقلر ، مقتدرلر مرتبه‌سنه اصعاد ایدیور . آمریقاده‌هرشیئی سربستدر . بونك یالکز برمستثناسی واردر : اودیار مساعده‌تنبللك خصوصنده حریت یوقدر . تن پرور همان دوشر ، یووارلانیر، هیچ برکیمسه آکا دست مظاهرتی اوزاتماز .

بوسعی دائمی ، بومجبوریت عمل ، بومکلفیت مبارزه آمریقالیده مسئولیت فکرینی تکامل ایتدیرمشدر.آمریقالینك آتدیغی هربرخطوه کندیسنك مسئولیت کامله‌سی آلتنده‌در . آدیمنی بیله‌رك آتار ؛ آنك منافع ومضرتنی بیله‌رك ، دوشـونه‌رك آتار . بونك نتیجه‌سی اولمق اوزره آمریقالی حیثیتی هرکسدن زیاده بیلیر . مرد ومتیندر .

أوروپاده اولدیغی کبی اوغل باباسنك اثرینه اقتفا ایتمز ، باباسـنك تجارتنی تمادی ایتدیرن آمریقا کنجلرینه آز تصادف اولنور . اوغل هرصنعتی تجربه ایدر . بناءً علیه پدر ووالده‌نك وفاتی ویا افلاسی آنی

تدهیش ایتمز . ذاتاً پدرلك تحت وصایتنده بولونمق، دائما امر دیکله‌مك آمریقاعزت نفسی ایله غیرقابل ائتلافدر. عنعنه آمریقالینك منفوریدر.

خلاصه ، برأركك چوجق یاشندن یاردیم وصحابت كوروسه ویا كوره‌بیلیرسه فبها . بوندن استفاده ایدر . كورمزسه ویا فقیر طوغارسه كندیسنی محكومین عدادنده تلقی ایتمز. كندی باشنه‌چیقوب زنكین اولمق چاره‌لرینی آرار . برقیز تأهل ایدرسه نه‌اعلا . یوقسه كندیسنی أبدی بر محكومه عد ایتمز . چالیشیر ، چابالار وذاتاً چالیشه بیلمك ایچون بالجمله قابلیتلری احراز ایتمشدر . أوروپانك برچوق یرلرنده ایسه زواللی قیز أولنه‌مدیكندن طولایی متمادیاً دوشونور ، قورونقیلری زیاده‌لشیر . ایسته‌ری‌یه ، نوراستەنی‌یه اوغرار تجنن ایدر ویا ورم اولور . ذاتاً بعض ممالكده نسوان ایچون تأهلدن بشقه [قاریه‌ر] یوقدر . قیزلرك تربیه‌سنده ، آمریقاده ، – تعبیرمز معذور كورولسون – حیوانیتك محافظه وتقویه‌سنه باقیلیر . چونكه اكثریا قیز أولنیر ؛ أولنن نساده چوجق طوغورور . بونك ایچون قیزلرك تربیه‌سنده بدنلرینك نشوونماسنه فوق‌العاده اعتنا اولونمشدر .

أرككلرده سپور = لهویات ایله وجودلرینی تقویه‌یه راغبدرلر . سپور، آمریقاده انكلتره‌ده اولدیغی كبی ، درجهٔ قصوای كماله كلمشدر. حتی بومشغله افراط بیله ایدیلیور. آمریقاده الك بیوك ایش سپوردر. عالم بونكله مشغولدر. مطبوعات صحائفنده الك مهم مسئله ، الحق، بودر. كیمسه‌یه مجهول اولمدیغی اوزره لهویاتك فوائدی حسابه كلمز . انسان یالكز روحدن عبارت اولمدیغندن بدنك‌ده تربیه‌سی لازمدر . تربیهٔ بدن انسانك قیمتنی اعلا ایدر، برچوق علل واسقامی اورته‌دن قالدیرر

ویابونلره مانع اولور. ایشته بونك ایچون آمریقالی بلکه تربیهٔ روحدن زیاده تربیهٔ بدنه اهتمامکار اولمشدر.

(استطراداً شوراسنیده سویلیه‌یم که سپور آمریقاده افراطه کیتمش وبرصنعت حالنه کلمشدر. سویلندیکنه نظراً افراط لهویات قلبی یورییور وسپوردن بعض کیمسه‌لر فائده دکل، مضرت کورییورلر. بزده‌ده سپورك افراطه اوغرادلماسی جداً آرزو اولنور .)

مملکتك مدافعه‌سی نقطهٔ نظرندن‌ده سپورك منافعی احصایه کلمز. ایشته کرك قادینلرك، کرك ارککلرك سپوره اولان فوق العاده رغبتلری آنلرك مبارزهٔ حیاتده قیمتلرینی برقات دها آرتدیرمشدر .

کوربوز، قوتلی، قپ‌قرمزی، اوغراشمقدن اوصانماز، چالاك، فعال، آچیق کوز آمریقان انموذجنك تشکلنده تمرینات بدنیه‌نك دخلی کلیدر.

کرك تمرینات مذکوره، کرك آمریقالینك کوج وچوق مساعی‌یه مجبور اولمسی آمریقا حیاتنده شهوتك اهمیتنی پك زیاده ایندیرمشدر. بر لاتین هر شیئده بر وسیلهٔ تذوق آرار. هر یرده قادینی کورور. مصاللری ومباحثه‌لری هپ قادینله طولودر. حالبوکه کوج بر حیاته محکوم اولان وقوای بدنیه‌سنی سپوره صرف ایدن آمریقالی دماغنی خیالات نسائیه ایله یورماز. بو، کندیسنجه، اوچونجی وبلکه‌ده دردنجی درجهٔ اهمیتده‌در. ذاتاً قادینلرك سربستیٔ تامی‌ده بوکا دلالت ایدر. یوقسه آمریقاده‌کی رجال‌ده لاتینلر کبی بر مزاج شهوانیده اولسه‌لر ایدی، اوراده ازادیٔ نسا اوزرینه مؤسس اخلاق دیکیش طوتدیره‌مازدی.

[قانفرت] Confort اسباب استراحت و رفاهیت آمریقالینك

حوائجی آره‌سنده بر نجیسنی تشکیل ایدر. آندن صکره اکلنجه کلیر که آنك ده اك مهمی سپوردر . تیاترو ، اوپه‌را ، مزاح کبی لعباتك درجه‌سی دها آشاغیدر . هله بدایع ونفائس پرستی هر حالده بیوك بر احتیاج دکلدر. قادین‌ده بو احتیاجاتك آردندن کلیر .

بو اعتبار ایله بر فرانسز و بر آمریقالی ایکی ضد کاملدر :

اینجه تلذذ ، حتی اینجه مباحث ، نسائیات ، نکات آمریقالینك طرز تربیه‌سنجه پك او قدر معلوم دکلدر . أکلنجه پك علنی و بارز اوملی ، کوزه ویا حواسه باطملی ، بیبرلی ، خردللی اوملی ! دائما تنوع ایتملی. بو نقطهٔ نظردن باقیلیرسه برأوروپالی‌یه نسبتله حکومات متحده اهالیسندن بری خیلی قابادر .

تربیه‌ومبارزهٔ حیات‌ایجاباتندن اوله‌رق آمریقالی بریرده‌چیویلنوب قالماز . آنك ایچون بر جدیدده (قاریه‌ر) یوقدر . هیچ بر فرد ، الی‌الابد قالمق‌اوزره بر مسلکه کیرمز . مثلا بر کنج بانقه مستخدملکی ایله ایشه باشلار . بر آز پاره ایدینیر ایدنمز بر دکان آچار . صکره غزته‌جیلق ایدر . طرف و تقریبی بولورسه بر سپه‌کولاسیون یاپار . پاره قزانیر قزانماز بر سندیقا تشکیل ایدر . و آنجق میلیونر اولونجه سیاسیاتله اوغراشیر ! پاره ! پاره ! پاره ! . . . ایشته بو محبوبه‌یی أله کچیرمك ایچون ، آمریقالی ، آنك کچه‌جکی هر یوله کیرر . بش دفعه میلیونر اولور ، بش دفعه‌ده افلاس ایدر .

برقوماندان خصمی مغلوب ایتمك ایچون هر درلو اسبابه توسل ایده‌جکی کبی ، برآمریقالی‌ده هرنه واسطه ایله اولورسه اولسون چالیشیر ، پاره قزانیر . بر ایش پاره کتیرمزسه آمریقالی آنی ترکده بیوك براستعجال کوسترر . ایش واسطه‌در ، غایه دکلدر . پیر عشقی

ایچون بر مسلکه کیرلر . قوری قوری یه بر مسلك ویاصنعت سه ویلر .
هانکی ایش دها زیاده منفعت تأمین ایدرسه اکا ایسی اودر. أوروپاده
ایسه علی الاکثر [قاریه‌ر] واردر . مثلا فرانسه‌ده برچوجق نه‌وقت
مکتبدن چیقه‌جغنی بیلدیکی کبی حیاتنك هانکی سنه‌لرنده هانکی
معاشاته ، نه کبی نشان وعنوانلره مظهر اوله‌جغنی اولدن کسدیرر .
آمریقاده بویوقدر . معرکهٔ حیات آچیق وفسیح برمیداندر. اورایه
هانکی نقطه‌دن کیرمك دها مائده‌لی ایسه اورادن کیریلور . بناءً علیه
تربیهٔ عمومیه‌ده مطاع اولان قانون Laisser faire دن بشقه بر شیء
دکلدر . أوروپالی ایله آمریقالی طرز تربیه‌سی آمریقاده پك غریب
بر نقطهٔ تصادم وتناقض بولیور : أوروپادن یکی کلن مهاجرین پك
کوجلکله حیاتلرینی قزانه بیلمکده‌درلر . حالبوکه آنلرك اولادی دها
قولایلقله ایشلرنده موفق اولیورلر. وبلکه‌ده زنکین وملیونر موقعلرینه
چیقیورلر . چونکه بابالر آمریقا تربیه‌سی کورمه‌مشلر ، حالبوکه
چوجقلر یکی دنیاده طوغوب اورانك عادات واخلاقنی ، طرز
مساعیسنی ، خلاصه تربیه‌سنی آلمشلردر . شو مقاله‌نك زمینی تشکیل
ایدن آمریقالی انموذجی جریان دهور وایام ایله آزاله‌جقدر . ثروت
ایکنجی بطنی بر آز میراث یدی ایده‌جکدر . بناءً علیه بوندن صکره
او شدتلی آمریقا مساعیسنه شرقده دکل، غربده، اطلاسی سواحلنده
دکل ، اوقیانوس معتدل حوضه‌لرنده تصادف ایتمك ممکن اوله‌جقدر.
فی الواقع نویورقده ، شیقاغوده ، یکی اورلئانده ، فیلادلفیاده بر آز
« اوروپالیلق » ، آزاجق « فرانسزلق » باشلامدی دینه‌مز .

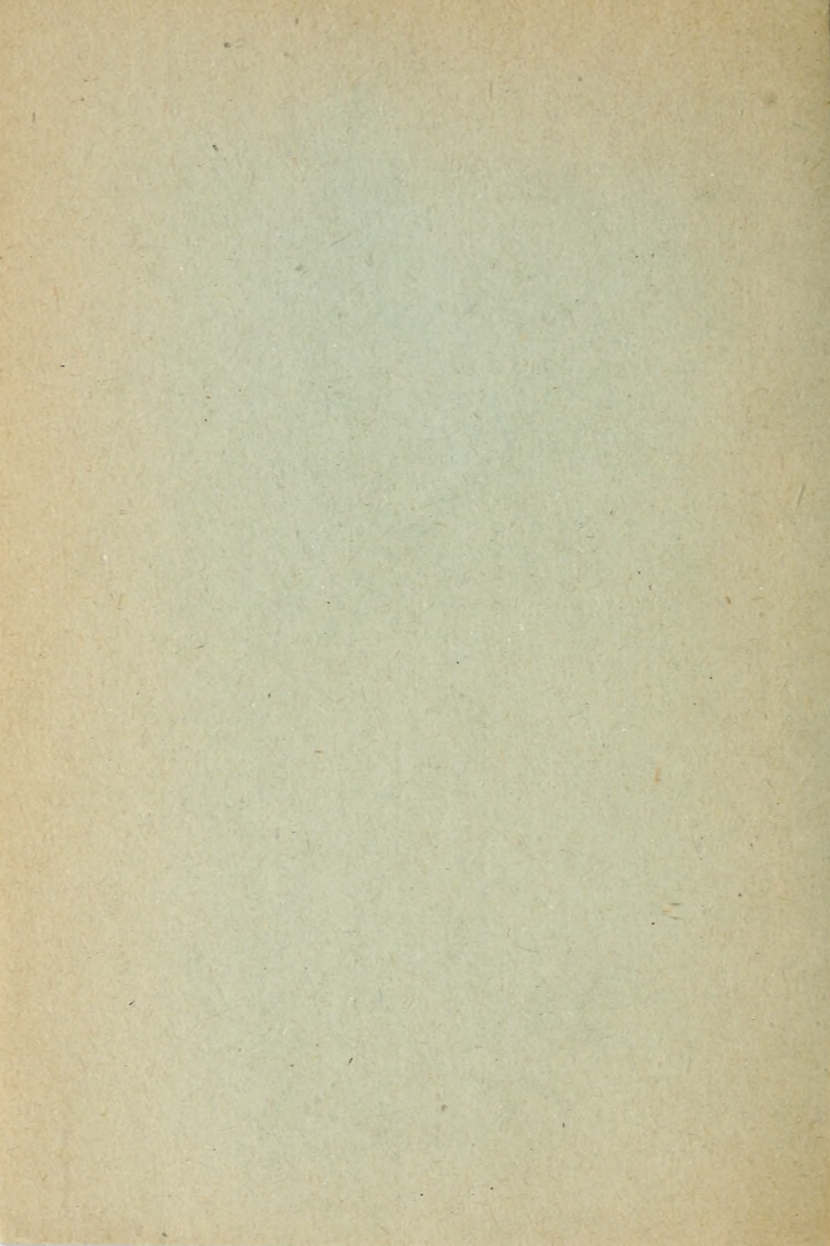
کله‌لم بو طرز تحصیل وتربیه‌نك، مبارزهٔ حیاته بو صورتله حاضرلنمه‌نك
بزده وأوروپاده امکان تقلیدینه :

آمريقانك طرز كشفندن طوتوبده اسلوب حياتى ، اقليمنى ، تشكلات ارضيه‌سنى تدقيق ايده‌جك اولورسه‌ق كورورزكه آنكله آره‌مزده عمانلر واردر. بناءً عليه ، مثلا، آمريقاده‌كى حريت نسانك دكل بزده ، أوروپاده بيله قوپيه‌ايدلمسى رذالتلرى، جنايتلرى انتاج ايدر.

بونكله برابر آمريقا طرز تحصيل وتربيه‌سنده بزم ايچون اقتباس ايديله‌جك برچوق نقطه‌لر بولنمقده‌در عمليات عالمنده آمريقا درجهٔ كماله وارمشدر .

سپورده‌ده اويله . آمريقالى وقتنى سقولاستيق ايله هبا ايده‌مز . اوراده هرشئ الك صوك مرتبهٔ عمليه‌سنه ارجاع اولونمشدر . بز واوروپاليلر مكتبلرمزده هيچ بر فائدهٔ ماديه ومعنويه‌يى انتاج ايتميان مواد ايله اوغراشديغمز بر زمانده قولومبيانك مثلا حقوق قسمنده طلاقك جهت عمليه‌سى موضوع بحث اولور. آنك ايچون آمريقالينك طرز مساعيسنى ، خصوصيله عمليلكنى ، فعاليتنى تقليد ايله تربيهٔ عموميه‌مزى يكى اساسه ربط ايده‌بيليرز . آمريقا تربيه مسائلنده هريرى كچمشدر. بونك الك قوتلى دليلى اوتربيه‌يى كورن آمريقاليلرك عالم ماديانده أوروپاليلره غلبه ايتمه‌لريدر . اوحالده ، بوتربيه‌دن چوق استفاده ايده‌جكمز نقطه‌لر واردر . [پول بورژه] نك ديديكى كبى خسته‌لر جكرلرينه برآز تميز هوا ويرمك ايچون طاغلره ، لطيف اقليملره كيدرلر ؛ أوروپاليلر ايسه عزم وارادتلرينى تزييد ايچون برقاچ هفته آمريقايه كيتمليدرلر. بزتركارده عالم مساعيده‌كى درجه‌مزى آكلامق ايچون آمريقا اصولاتنى تدقيق ايتمليز . تاكه آنلرى بالآخره اقتباس ايده بيله‌لم . [ا. ع. م.]

[صوك]

İleri, Celâl Nuri
Ḥarbden ṣoñra